



HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İNTİHAR OLASILIĞININ YORDANMASI

Eylül UNCU

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

Liderlik, araştırma, inovasyon, kaliteli eğitim ve değişim ile

Daha ileriye ... En İyiyeye ...



HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE İNTİHAR OLASILIĞININ YORDANMASI

PREDICTION OF SUICIDE PROBABILITY IN UNIVERSITY STUDENTS

Eylül UNCU

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2020

Kabul ve Onay

Eğitim Bilimleri Enstitüsü M¼d¼rl¼đ¼ne,
Eyl¼l UNCU'nun hazırladığı “¼niversite ¼đrencilerinde İntihar Olasılığının
Yordanması” başlıklı bu çalışma j¼rimiz tarafından **Eğitim Bilimleri Ana Bilim
Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında Y¼ksek Lisans Tezi**
olarak kabul edilmiştir.

J¼ri Başkanı	Doç. Dr. G¼khan ATIK
J¼ri ¼yesi (Danışman)	Doç. Dr. İbrahim KEKLİK
J¼ri ¼yesi	Prof. Dr. Tuncay ERGENE
J¼ri ¼yesi	Doç. Dr. Meliha TUZG¼L DOST
J¼ri ¼yesi	Dr. ¼đr. ¼yesi Olcay YILMAZ

Bu tez Hacettepe ¼niversitesi Lisans¼st¼ Eğitim, ¼đretim ve Sınav Y¼netmeliđi'nin ilgili maddeleri uyarınca yukarıdaki j¼ri ¼yeleri tarafından 14 / 07 / 2020 tarihinde uygun g¼r¼lm¼ř ve Enstit¼ Y¼netim Kurulunca / / tarihi itibarıyla kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Selahattin GELBAL
Eğitim Bilimleri Enstit¼s¼ M¼d¼r¼

Öz

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm, sosyal bağıllık, cinsiyet, sınıf düzeyi ve büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumu değişkenleri açısından incelemektir. Araştırmada, 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara'daki bir devlet üniversitesinde çeşitli bölümlerde öğrenim gören ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 520 lisans öğrencisinden veri toplanmıştır. İntihar Olasılığı Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği, Kırılğan Narsisizm Ölçeği, Sosyal Bağıllık Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu veri toplama araçları olarak kullanılmıştır. Araştırmanın bağımlı değişkeni intihar olasılığı; bağımsız değişkenleri ise yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm, sosyal bağıllık, cinsiyet, sınıf düzeyi ve büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumudur. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerini yordamak için çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Katılımcıların intihar olasılığı düzeyinin cinsiyete göre değişip değişmediğini belirlemek için bağımsız örneklemler t testi yapılmıştır. Katılımcıların sınıf düzeyine ve büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumuna göre intihar olasılığı düzeylerinin değişip değişmediğini belirlemek için ise tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır. Araştırma bulgularına göre yaşamda anlamın varlığı, umutsuzluk, kırılğan narsisizm ve sosyal bağıllık üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını anlamlı bir biçimde yordamaktadır. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyinin büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumuna göre anlamlı olarak farklılaştığı saptanmıştır. Sonuçlar, sınırlılıklar, araştırmacılara ve uygulayıcılara öneriler tartışılmıştır.

Anahtar sözcükler: intihar olasılığı, yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm, sosyal bağıllık

Abstract

The purpose of this study was to examine the suicide probability of university students in with respect to meaning in life, hopelessness, hypersensitive narcissism, social connectedness, gender, class level and family financial situation while growing up variables. The data were collected from a convenient sample of 520 students, who attended programs in various departments of a state university in Ankara during the academic year of 2019-2020. The Suicide Probability Scale (SPS), Meaning in Life Scale (MLS), Beck Hopelessness Scale (BHS), Hypersensitive Narcissism Scale (HNS), Social Connectedness Scale (SCS) and Demographic Information Form were used as data collection instruments. Whereas meaning in life, hopelessness, hypersensitive narcissism, social connectedness, gender, class level and family's financial situation while growing up were independent variables, suicide probability were dependent variable. Multiple regression analysis was utilized to predict level of suicide probability. The relationship between gender and suicide probability levels of participants was used by independent samples t test. One-way ANOVA was utilized in the analysis of suicide probability levels, class level and family financial situation while growing up. Findings showed that, presence in meaning in life, hopelessness, hypersensitive narcissism and social connectedness significantly predicted suicide probability. University students' suicide probability scores significantly differed according to family's financial situation while growing up. Results, implications, limitations and recommendations for researchers and practitioners were discussed.

Keywords: suicide probability, meaning in life, hopelessness, hypersensitive narcissism, social connectedness

Teşekkür

Yüksek lisans eğitimim boyunca bana pek çok şey öğreten, tez yazma sürecimde tezimin daha iyi hale gelmesini sağlayan ve bütün kaygılarımı aşip bu süreci tamamlamama destek olan, her zaman insancıl duruşunu örnek aldığım değerli tez danışmanım Doç. Dr. İbrahim KEKLİK'e teşekkürlerimi sunuyorum. Bugün kendimi psikolojik danışman olarak adlandırırıyorsa sızın sayenizde. İyi ki varsınız. Sızın gibi değerli bir akademisyenle çalışma fırsatı bulduğum için kendimi çok şanslı hissediyorum.

Tez savunma jürimde yer alarak değerli görüş ve önerileriyle tezimin daha iyi hale gelmesini sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Tuncay ERGENE'ye, Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST'a, Doç. Dr. Gökhan ATİK'e ve Dr. Öğr. Üyesi Olcay YILMAZ'a çok teşekkür ederim.

Yüksek lisans eğitimim boyunca ders aldığım ve bana pek çok şey öğreten Hacettepe Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı öğretim üyelerine teşekkürlerimi sunuyorum.

Hayatımın her aşamasında en büyük destekçim olan, maddi ve manevi desteğini benden hiçbir zaman esirgemeyen, bütün sorunlarımı rahatlıkla paylaşabildiğim, akademik olarak ilerlememe her zaman yardımcı olan canım babam Halil UNCU'ya sonsuz kere teşekkür ederim. İyi ki varsın canım babam.

Lise yıllarımdan bu yana tanıdığım sırdaşım, canım dostum Naime TÜRKÖZ'e bu zorlu tez sürecinde bana verdiği desteklerden ötürü teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimimde tanıdığım her türlü sorunumu kolaylıkla paylaşabildiğim ve akademik olarak bana çok destek olan Arş. Gör. Eda BİÇENER'e çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimimde kazandığım her şeyimi rahatlıkla anlatabildiğim, her zaman desteğini hissettiğim canım arkadaşım Ayşe Zeliha TUĞRAN'a teşekkür ederim. Sızlerin sayesinde bu süreç benim için daha kolay hale geldi.

Yüksek lisans sürecinde kazandığım, birlikte çok güzel anlar geçirdiğim ve bu zorlu süreçte desteklerini her zaman hissettiğim Arş. Gör. Selen İLGEN'e ve Eminhan SUNA'ya çok teşekkür ederim. Tez savunma günümde en büyük destekçim olan canım arkadaşım Buse HAFIZ'a teşekkür ediyorum.

İsmi sayamadığım daha birçok arkadaşına sonsuz kere teşekkür ediyorum. İyi ki varsınız ve hayatımı güzel kılıyorsunuz.

Son olarak hayatıma dokunan herkese teşekkür ederim.

Eylül UNCU

İçindekiler

Öz.....	ii
Abstract.....	iii
Teşekkür.....	iv
Tablolar Dizini.....	ix
Simgeler ve Kısaltmalar Dizini.....	x
Bölüm 1 Giriş.....	1
Problem Durumu.....	1
Araştırmanın Amacı ve Önemi.....	6
Araştırma Problemi.....	7
Sayıtlılar.....	8
Sınırlılıklar.....	8
Tanımlar.....	8
Bölüm 2 Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar.....	11
İntihar.....	11
Sosyolojik Yaklaşımlar.....	11
Biyolojik Yaklaşımlar.....	13
Psikolojik Yaklaşımlar.....	14
İntiharla İlişkili Demografik Değişkenler.....	18
Yaşamda Anlam.....	20
Sosyal Bağlılık.....	25
Kırılgan Narsisizm.....	29
Umutsuzluk.....	33
İlgili Araştırmalar.....	35
Bölüm 3 Yöntem.....	44
Araştırmanın Çalışma Grubu.....	44
Veri Toplama Süreci.....	45

Veri Toplama Araçları	46
Verilerin Analizi	51
Bölüm 4 Bulgular ve Yorumlar	55
İntihar Olasılığının Yordayıcılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar	55
İntihar Olasılığı Düzeyinin Demografik Değişkenlere Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar	56
Bölüm 5 Sonuç, Tartışma ve Öneriler	62
Sonuç	62
Tartışma	63
Öneriler	72
Kaynaklar	76
EK-A: İntihar Olasılığı Ölçeği Kullanım İzni	95
EK-B: Yaşamda Anlam Ölçeği Kullanım İzni	96
EK-C: Kırılgan Narsisizm Ölçeği Kullanım İzni	97
EK-Ç: Sosyal Bağlılık Ölçeği Kullanım İzni	98
EK-D: Beck Umutsuzluk Ölçeği Kullanım İzni	99
EK-E: Gönüllü Katılım Formu	100
EK-F: Kişisel Bilgi Formu	101
EK-G: İntihar Olasılığı Ölçeği Örnek Maddeleri	102
EK-H: Yaşamda Anlam Ölçeği Örnek Maddeleri	103
EK-I: Kırılgan Narsisizm Ölçeği Örnek Maddeleri	104
EK-İ: Sosyal Bağlılık Ölçeği Örnek Maddeleri	105
EK-J: Beck Umutsuzluk Ölçeği Örnek Maddeleri	106
EK K: Etik Komisyon Onay Bildirimi	107
EK-L: Etik Beyanı	108
EK-M: Yüksek Lisans Tez Çalışması Orijinallik Raporu	109
EK-N: Thesis Originality Report	110

EK-O: Yayınlama ve Fikrî Mülkiyet Hakları Beyanı	111
--	-----

Tablolar Dizini

Tablo 1 Katılımcıların Demografik Özellikleri.....	45
Tablo 2 Ölçeklere İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları.....	53
Tablo 3 İntihar Olasılığının Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi.....	55
Tablo 4 Katılımcıların İntihar Olasılığı Ölçeği'ne Ait Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları.....	57
Tablo 5 Katılımcıların Sınıf Düzeylerine Göre İntihar Olasılığı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	58
Tablo 6 Katılımcıların İntihar Olasılığı Ölçeği'ne Ait Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	58
Tablo 7 Katılımcıların Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumuna Göre İntihar Olasılığı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler.....	59
Tablo 8 Katılımcıların İntihar Olasılığı Ölçeği'ne Ait Puan Ortalamalarının Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları.....	59
Tablo 9 Katılımcıların Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumuna Göre İntihar Olasılığını Düzeyindeki Farklılığın Analizine İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları.....	60

Simgeler ve Kısaltmalar Dizini

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

WHO: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)

Bölüm 1

Giriş

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı ve önemi, problem cümlesi, sayılılar, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

Problem Durumu

Yirmibirinci yüzyıl toplumunda üniversiteler oldukça önemli bir yere sahiptir. Hunt ve Eisenberg (2010) üniversitelerin, birçok bireyin yaşamında kariyer ve sosyal aktivitelerini birleştiren bir zamanı temsil ettiğine işaret etmektedir. Üniversite dönemi bireylerin akademik, kişisel ve sosyal gelişimlerini sürdürdükleri bir dönem olarak ifade edilebilir. Arnett (2000) üniversite öğrencilerinin içinde bulunduğu 18-25 yaş arasındaki gelişim dönemini beliren yetişkinlik olarak adlandırmaktadır. Beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler, henüz yetişkin sorumluluğunu almamaktadır. Bu dönem, değişim ve keşif dönemi olarak nitelendirilebilir. Beliren yetişkinlikteki kişiler çoğunlukla yakın ilişki, iş ve dünya görüşleri açısından çeşitli yaşam yönlerini keşfetmektedir. Bu dönem, yaşamdaki ihtimallerin bağımsız keşfinin yaşam sürecindeki herhangi bir zamandan daha geniş olduğu bir dönemdir.

Üniversite döneminin, bireylerin değişim ve keşif döneminde olması sebebiyle bireylere çeşitli fırsatlar sunan bir olanaklar dönemi olduğu ileri sürülebilir (Arnett, 2000). Bununla birlikte, üniversite öğrencilerinin içinde bulunduğu beliren yetişkinlik dönemi ruh sağlığı açısından kritik bir dönemdir. Bu dönemde üniversite öğrencileri, üniversite yaşamının beraberinde getirdiği problemlerle karşı karşıya kalmaktadır. (Rickwood, Deane, Wilson ve Ciarroch, 2005). Pedrelli, Nyer, Yeung, Zulauf ve Wilens (2015) ruh sağlığı bozukluklarının genç yetişkinlik döneminde en yüksek başlangıca sahip olduğuna işaret etmektedir. Son yıllarda üniversitelerin danışma merkezlerine başvuran öğrencilerin yaşadıkları sorunlar çeşitlilik göstermektedir (Benton, Robertson, Tseng, Newton ve Benton, 2003; Gallagher, 2014; Holm Hadulla ve Koutsoukou Argyraki, 2015; Kitzrow, 2003). Benton ve diğerleri (2003) yaptıkları çalışmada, üniversitelerin psikolojik danışma merkezine başvuran öğrencilerin yaşadıkları sorun alanlarını ilişki problemleri, akademik problemler, stres, kaygı, depresyon, yeme bozuklukları, kişilik bozuklukları ve intihar olarak gruplandırmışlardır.

Yapılan çalışmalarda ruh sağlığı açısından kritik bir dönemde olan üniversite öğrencilerinin anksiyete, depresyon, yeme bozuklukları, madde kullanımı, intihar davranışı gibi çeşitli ruh sağlığı problemleri sıklıkla ele alınmıştır (Eisenberg, Gollust, Golberstein ve Hefner, 2007; Eisenberg, Hunt ve Speer, 2013; Weitzman, 2004; Zivin, Eisenberg, Gollust ve Golberstein, 2009). Üniversite öğrencilerinin çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalması, üniversite öğrencilerine yönelik olarak yapılacak koruyucu ruh sağlığı hizmetlerinin önemini göstermektedir.

Birçok sorunla baş etmek durumunda olan üniversite öğrencileri için intihar davranışı ölümcül sonuçlar meydana getirmesi sebebiyle en acil olarak ele alınması gereken sorunlardan biridir. Üniversite öğrencilerinin intihar davranışı açısından özel bir grup olduğu söylenebilir. Üniversite öğrencilerinde intihar olasılığının ele alınmasının üniversite öğrencilerine yönelik koruyucu ruh sağlığı hizmetlerinin kuramsal alt yapısına katkı yapacağı düşünülmüştür.

İntihar tüm dünya genelinde oldukça önemli bir problemdir. Dünya Sağlık Örgütü raporuna (WHO, 2019) göre 2016 yılında tüm dünya genelinde intihar oranı 100.000 kişi başına 10.5'dir. İntihar oranı erkeklerde 100.000 kişi başına 13.7 iken kadınlarda 7.5'dir. 2016 yılında intihar bütün dünya genelinde 15-29 yaş arasındaki bireylerde meydana gelen ölümlerin ikinci sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır (WHO, 2019). Bu veriler intiharın oldukça önemli küresel bir problem olduğunu ve 15-29 yaş arası bireylerde ne denli önemli bir problem olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK, 2019) ölüm istatistiği verilerine göre 2017 yılında Türkiye'de ölümlerle neticelenen intihar sayısının 3168 olduğu görülmektedir. 2018 yılında ise Türkiye'de ölümlerle sonuçlanan intihar sayısı 3161 kişidir. 2017 yılındaki kaba intihar hızı yüz binde 3.94 iken 2018 yılındaki kaba intihar hızının 3.88 olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle 2018 yılında her yüz bin kişiden yaklaşık dört kişi intihar sebebiyle hayatını kaybetmiştir. 2018 yılında intihar eden 3161 kişinin %75.6'sını erkekler %24.4'ünü kadınlar meydana getirmektedir. Erkeklerin tamamlanmış intihar sayısının kadınlara göre fazla olması bulgusu ise dikkat çekicidir. Türkiye'de her yıl intihar nedeniyle birçok kişinin hayatını

kaybetmesi intihar davranışına yönelik yapılması gereken çalışmaların önemini göstermektedir.

TÜİK (2018) intihar istatistik tabloları incelendiğinde, 2018 yılında meydana gelen intiharların 304'ü 15-19 yaş aralığında, 363'ü 20-24 yaş aralığında, 344'u 25-29 yaş aralığında meydana gelmiştir. 2018 yılında Türkiye'de 15-29 yaş arasındaki bireylerin intihar sayısının toplam 1011 olduğu görülmektedir. Bu veriler Türkiye'de 15-29 yaş arasındaki bireylerin intihar sebebiyle hayatının sonlanmasının oldukça önemli bir sorun olduğunu ortaya koymaktadır. Tüm dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de 15-29 yaş arasındaki bireylerde intiharın son derece önemli bir problem olduğu görülmektedir.

İntiharın son derece önemli bir problem olması ve ölümcül sonuçlara yol açması nedeniyle hem klinik örneklerle hem de normal örneklerle intihar ile ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Klinik örneklerle yapılan çalışmalarda duygu durum bozuklukları sıklıkla intihar ile ilişkilendirilmiştir. Özellikle depresyon yaşayan bireylerin intihar düşüncesi ve intihar niyeti sıklıkla ele alınmıştır (Ak, Özmenler ve Özşahin, 2008; Ak, Torun Yazihan, Sütçigil ve Hacıömeroğlu, 2013; Corbitt, Malone, Haas ve Mann, 1996; Pazvantoğlu, Okay, Dilbaz, Şengül ve Bayam, 2004). Diğer yandan bipolar yaşayan bireylerin intihar davranışını inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Raja ve Azzoni, 2004; Simon, Hunkeler, Fireman, Lee ve Savarino, 2007). Klinik örneklerle yapılan çalışmalarda kişilik bozuklukları intihar ile ilişkilendirilen bir diğer tanı grubudur (Brown, Comtois ve Linehan, 2002; Soloff, Lis, Kelly, Cornelius ve Ulrich, 1994; Links, Kolla, Guimond ve McMain, 2013; Tunç ve Şahin, 2019). Yapılan çalışmalarda alkol ve madde bağımlılığı da sıklıkla intihar ile birlikte ele alınmaktadır (Baykara ve Atmaca, 2019; Evren, Evren, Ögel ve Çakmak, 2001; Johnson ve Fridell, 1997; Roy, 2009; Roy, 2010; Roy ve Janal, 2007; Karabulut ve Evren, 2018). Klinik örneklerle yapılan çalışmaların daha çok acil durumu önlemeye yönelik çalışmalar olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle bu çalışmalar var olan duruma yönelik yapılan çalışmalardır.

Psikiyatrik tanı almayan gruplarda da intiharı inceleyen birçok çalışma bulunmaktadır (Arsel ve Durak Batıgün, 2011; Durak Batıgün, 2005; Durak Batıgün, 2008; Edwards ve Holden, 2001; Emir Öksüz ve Bilge, 2014; Kleiman ve Beaver, 2013; Lamis ve Lester, 2013; Lester ve Badro, 1992; Range ve Penton,

1994; Tüzün, 1997). Psikiyatrik tanı almayan gruplarda intiharı ele alan çalışmalar intihar ile ilgili risk ve koruyucu faktörlerin belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Acil duruma yönelik yapılan çalışmaların öneminin yanında intihar davranışına yönelik risk faktörlerini tespit etmek de bir o kadar kritiktir. Diğer yandan psikiyatrik tanı almayan gruplarda intihar ile ilgili daha kapsamlı çalışmaların yapılmasına ihtiyaç vardır. İntihar davranışına ilişkin yapılacak daha kapsamlı çalışmalar intiharın önlenmesine yönelik müdahale programlarının geliştirilmesini sağlayacaktır.

İntihar davranışı farklı yaş gruplarında incelenmektedir. İntihar ile ilgili yapılan çalışmalarda intihar davranışını lise dönemindeki ergenlerde (Bauman, Toomey ve Walker, 2013; Eskin, 2001; Gençtanırım, 2004), üniversite öğrencilerinde (Edwards ve Holden, 2001; Emir Öksüz ve Bilge, 2014; Konick ve Gutierrez, 2005; Lamis ve Lester, 2013; Lester ve Badro, 1992; Range ve Penton, 1994; Tüzün, 1997; Zhang, Wang, Xia, Liu ve Jung, 2012) ve yaşlılarda (Beautrais, 2002; Britton vd., 2008; Heisel ve Flett, 2008; Vanderhorst ve McLaren, 2005) ele alan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Farklı kültürlerde farklı psikolojik değişkenlerle üniversite öğrencilerinde intihar davranışını ele alan birçok araştırma bulunmasına rağmen üniversite öğrencilerinde intihar riskinin doğasını ortaya koyan daha kapsamlı çalışmalara ihtiyaç bulunmaktadır.

Alanyazında intihar davranışının pek çok farklı değişken ile ilişkisinin incelendiği görülmektedir. İntihar davranışı yalnızlık (Eskin, 2001; Page, 1991; Stravynski ve Boyer, 2001), yaşamı sürdürme nedenleri (Durak Batıgün, 2005; Durak Batıgün 2008), sosyal destek (Arsel ve Durak Batıgün, 2011; Hirsch ve Barton, 2011), sosyal problem çözme becerileri (Chang, 2002; Emir Öksüz ve Bilge, 2014), yaşam doyumu (Heisel ve Flett, 2004), kişilerarası öfke (Emir Öksüz ve Bilge, 2014), dürtüsellik (Tunç ve Şahin, 2019) gibi değişkenler ile birlikte ele alınmaktadır. Bireyin kendini öldürmesinin birçok sebebi olabilir. İntihar sürecinin kompleks olması nedeniyle intihar davranışı için de birçok risk etmeni bulunmaktadır (Eskin, 2012). İntihar davranışının karmaşık yapısı intihar davranışı ile ilgili yeni çalışmaların yapılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde intihar olasılığının yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm ve sosyal bağlılık değişkenleri ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Günümüz insanı hayatta anlam sorunuyla daha çok karşı

karşıyadır. Diğer bir ifadeyle anlamsızlık giderek daha sık görülen bir durumdur (Frankl, 2018; Frankl, 2019; Yalom 2018). Frankl, gençler arasında özellikle üniversite öğrencilerinde anlamsızlık hissinden kaynaklanan intihar olaylarının sık olduğuna dikkat çekmektedir (Frankl, 2019). Bununla birlikte beliren yetişkin ve yetişkin bireylerde yaşamda anlam ve intihar ilişkisini inceleyen çalışmalar bulunmaktadır (Edwards ve Holden, 2001; Heisel ve Flett, 2004, Heisel ve Flett, 2008; Kleiman ve Beaver, 2013; Lester ve Badro, 1992). Bu nedenle bu araştırmaya yaşamda anlam değişkenini dahil etmeye karar verilmiştir.

Umutsuzluk duygusu özellikle depresyon yaşayan bireylerin intihar sürecinde önemli bir etken olmaktadır (Beck, 1963). Bununla birlikte, umutsuzluğun intihar davranışı açısından oldukça önemli bir risk faktörü olduğu birçok çalışmada ortaya konmuştur (Arsel ve Durak Batıgün, 2011, Chang, 2017; Durak Batıgün, 2005; Durak Batıgün, 2008; Range ve Penton, 1994; Weishaar ve Beck, 1992). Bu sebeple umutsuzluk değişkeni bu çalışmada ele alınmak istenmiştir.

Patolojik narsisizmin boyutlarından olan kırılğan narsisizm klinik açıdan borderline kişilik bozukluğuna oldukça benzemektedir (Masterson, 2018). Diğer yandan kırılğan narsisist bireylerin duygu düzenleme güçlükleri yaşadıklarını ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Di Pierro, Di Sarno ve Madeddu, 2017; Given Wilson, McIlwain ve Warburton, 2011). Bu noktadan hareketle kırılğan narsisizm özelliği taşıyan bireylerin klinik açıdan borderline kişilik bozukluğundaki bireylere çok benzemesi ve duygu düzenleme problemleri yaşaması sebebiyle intihara yatkın olabileceği düşünülmektedir. Bundan dolayı kırılğan narsisizm değişkeni araştırmaya eklenmiştir.

Sosyal bağ hissetme, bireyin sosyal dünyadaki davranışlarını etkilemektedir. Sosyal bağ hissetmede zorlanan kişiler kendilerini diğerlerinden uzak hissetmektedir (Lee ve Robbins, 1995). Bununla birlikte, düşük düzeyde sosyal bağ hisseden kişiler, gereksinimlerini ve duygularını düzenlemekte zorlanmaktadır. Bu kişiler düşük benlik saygısına, anksiyeteye ve depresyona daha fazla yatkınlık göstermektedir (Lee ve Robbins, 1998). Sosyal bağlılığa yakın bir kavram da güvenli bağlanmadır. Hayatın ilk dönemlerinde meydana gelmeye başlayan bağlanma, kişinin gelecekteki davranışlarını etkilemektedir (Hazan ve Shaver, 1994). Yapılan araştırmalarda da düşük düzeyde sosyal bağ hissetme

yalnızlık (Duru, 2008a), uyum zorlukları (Duru, 2008b), anksiyete (Lee ve Robbins, 1998) gibi durumlarla ilişkilendirilmiştir. Bu sebeple sosyal bağıllık değişkeni araştırmaya eklenmiştir.

Üniversite öğrencilerinde intihar olasılığını yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm ve sosyal bağıllık değişkenleriyle bir arada ele alan herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmayı yapmaya ihtiyaç duyulmuştur. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığının bu değişkenler açısından incelenerek intiharın önlenmesine yönelik olarak hazırlanacak olan koruyucu ruh sağlığı hizmetlerine ilişkin kuramsal altyapıya katkı sunulması düşünülmüştür.

Bu araştırmada, üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri ile yaşamda anlamın varlığı, yaşamda anlam arayışı, kırılğan narsisizm, sosyal bağıllık ve umutsuzluk arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Ayrıca üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı cinsiyet, sınıf düzeyi ve büyüme sürecindeki ailenin ekonomik durumu açısından ele alınmıştır.

Araştırmanın Amacı ve Önemi

Üniversite öğrencilerinde intiharı inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Chang, 2017; Edwards ve Holden, 2001; Emir Öksüz ve Bilge, 2014; Furr, Westefeld, McConnell ve Jenkins, 2001; Hirsch ve Barton, 2011; Kleiman ve Beaver, 2013; Konick ve Gutierrez, 2005; Lamis ve Lester, 2013; Lester ve Badro, 1992; Range ve Penton, 1994; Tüzün, 1997). Üniversite öğrencilerinde intihar riski çeşitli çalışmalarla farklı kültürlerde farklı psikolojik değişkenlerle incelenmesine rağmen intiharın birçok faktörle ilişkili olması sebebiyle intihar davranışını daha geniş açıdan değerlendiren çalışmalar yapılmasına gerek olduğu ileri sürülebilir.

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerini intihar risklerinin doğasını ortaya koyabilmektir. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri ile yaşamda anlamın varlığı, yaşamda anlamın aranması, kırılğan narsisizm, sosyal bağıllık ve umutsuzluk arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Literatür gözden geçirildiğinde bu değişkenleri bir arada ele alan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı bu değişkenler açısından değerlendirilerek yeni koruyucu ve risk faktörlerinin tespit edileceği düşünülmektedir.

Yapılan çalışmada yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm ve sosyal bağıllık değişkenleri bir arada ele alınmak istenmiştir. Böylece intihar olasılığı ile ilişkili olabileceği düşünölen olumlu ve olumsuz kişilik özelliklerini bir arada değerlendirmek amaçlanmıştır. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığının bu değişkenler açısından birlikte ele alınarak koruyucu ruh sağlığı hizmetlerinin kuramsal alt yapısına katkıda bulunulacağı düşünölmüştür.

Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı ile ilgili bir çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmada, psikiyatrik tanı alan herhangi bir grupta çalışılmamıştır. İntihar ile ilgili yapılan birçok çalışma acil durumu önlemeye yöneliktir. Bu çalışmanın yapılmasındaki amaç üniversite öğrencilerinin akut intihar riskini değerlendirmek değildir. Bireylerin kişilik özellikleri olarak intihara ne derecede yatkın olduklarını belirlemek amaçlanmıştır. İntihar ile ilgili yapılan çalışmalarda acil durumu önlemenin önemi kadar intiharın önlenmesine yönelik yapılan çalışmalar da bir o kadar kritiktir. Üniversite öğrencilerinde intihar olasılığı incelenerek intiharın önlenmesine yönelik katkıda bulunacağı düşünölmektedir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı umutsuzluk, kırılğan narsisizm, yaşamda anlam ve sosyal bağıllık değişkenleri açısından değerlendirilerek alan yazına katkı sağlanması hedeflenmektedir. Bu gibi araştırmaların sağlayacağı görgöl bilgi birikimi intiharın önlenmesine yönelik müdahalelerin geliştirilmesine ışık tutacaktır.

Araştırma Problemi

Bu araştırmanın temel amacı, üniversite öğrencilerinde yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm ve sosyal bağıllığın intihar riskini yordayıcılıklarını değerlendirmektir. Aynı zamanda, üniversite öğrencilerinin intihar risklerinin cinsiyete, sınıf düzeyine ve büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumuna göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelemektir.

Alt problemler. Araştırmanın temel amacı kapsamında, yapılan çalışma ile aşığıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır;

1. Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması, umutsuzluk düzeyleri, kırılğan

narsisizm düzeyleri ve sosyal bağıllık düzeyleri intihar olasılığı düzeylerini yordamakta mıdır?

2. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

3. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

4. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri büyüme sürecindeki ailesinin ekonomik durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Sayıtlılar

1. Araştırmaya katılan öğrencilerin ölçekleri içten ve doğru bir şekilde cevapladıkları kabul edilmiştir.

Sınırlılıklar

1. Bu araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılında Ankara'daki bir devlet üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören öğrencilerden toplanmış verilerle sınırlıdır. Elde edilen bulgular yalnızca benzer gruplara genellenebilir.

2. Araştırmada incelenen intihar olasılığı kavramı İntihar Olasılığı Ölçeği'nin (İOÖ) ölçtüğü niteliklerle, yaşamda anlam kavramı Yaşamda Anlam Ölçeği'nin (YAÖ) ölçtüğü niteliklerle, umutsuzluk kavramı Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin (BUÖ) ölçtüğü niteliklerle, kırılğan narsisizm kavramı Kırılğan Narsisizm Ölçeği'nin (KNÖ) ölçtüğü niteliklerle, sosyal bağıllık kavramı Sosyal Bağıllık Ölçeği'nin (SBÖ) ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.

3. Araştırmada kullanılan ölçekler öz bildirim dayalı ölçeklerdir. Bu nedenle elde edilen veriler katılımcıların algılarıyla sınırlıdır.

4. Araştırmada İntihar Olasılığı Ölçeği'nin (İOÖ) alt boyutlarının incelenmemiş olması bir sınırlılıktır.

Tanımlar

İntihar. İntihar, kişinin bilerek ve isteyerek hayatına kendi eliyle son vermesi olarak tanımlanabilir (Eskin, 2012).

İntihar olasılığı. İntihar olasılığı, bireyin kişilik özellikleri açısından intihara yatkınlığı olarak tanımlanabilir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyini belirlemek için İntihar Olasılığı Ölçeği (İÖÖ) kullanılmıştır (Şahin ve Durak, 2000). Ölçekten yüksek puan alan kişiler intihar olasılığı düzeyi yüksek, düşük puan alan kişiler intihar olasılığı düzeyi düşük olarak değerlendirilmiştir.

Yaşamda anlam. İnsanın anlam arayışı, hayatındaki temel bir motivasyondur. Anlam, yalnızca bireyin kendisi aracılığıyla keşfedilebilir. Diğer yandan insanda kendi idealleri ve değerleri için hayatını sürdürme ve ölme kapasitesi vardır (Frankl, 2015).

Yaşamda anlamın varlığı. Bireyin hayatının anlamlı olduğuna dair öznel duygudur (Steger, Frazier, Oishi ve Kaler, 2006). Bu araştırmada üniversite öğrencilerin yaşamda anlamın varlığı düzeyini belirlemek için Yaşamda Anlam Ölçeği (YAÖ) kullanılmıştır (Demirbaş, 2010). Yaşamda anlam ölçeğinin alt ölçeği olan yaşamda anlamın varlığından yüksek puan alan bireyler yaşamda anlamın varlığı düzeyi yüksek, düşük puan alan bireyler yaşamda anlamın varlığı düzeyi düşük olarak değerlendirilmiştir.

Yaşamda anlam arayışı. Anlam arayışı, hayatta anlam bulmaya yönelik motivasyon olarak tanımlanabilir (Steger vd., 2006). Bu araştırmada üniversite öğrencilerin yaşamda anlamın aranması düzeyini belirlemek için Yaşamda Anlam Ölçeği (YAÖ) kullanılmıştır (Demirbaş, 2010). Yaşamda anlam ölçeğinin alt ölçeği olan yaşamda anlamın aranmasından yüksek puan alan bireyler yaşamda anlamın aranması düzeyi yüksek, düşük puan alan bireyler yaşamda anlamın aranması düzeyi düşük olarak değerlendirilmiştir.

Umutsuzluk. Umutsuzluk, geleceğe yönelik negatif beklentilerin olduğu bilişsel şema sistemidir (Beck, Weissman, Lester ve Trexler, 1974). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyini belirlemek için Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ) kullanılmıştır (Durak ve Palabıyıköğlü, 1994). Ölçekten yüksek puan alan kişiler umutsuzluk düzeyi yüksek, düşük puan alan kişiler umutsuzluk düzeyi düşük olarak değerlendirilmiştir.

Sosyal bağlılık. Sosyal bağlılık, içsel aidiyet hissi olup sosyal dünya ile yakın ilişkide bulunmanın öznel farkındalığıdır (Lee ve Robbins, 1998). Diğer bir deyişle bireyin bir sisteme veya çevreye kişisel katılım tecrübesidir (Hagerty vd.,

1992). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin sosyal bağlılık düzeyini belirlemek için Sosyal Bağlılık Ölçeği (SBÖ) kullanılmıştır (Duru, 2007). Ölçekten yüksek puan alan kişiler sosyal bağlılık düzeyi yüksek, düşük puan alan kişiler sosyal bağlılık düzeyi düşük olarak değerlendirilmiştir.

Kırılğan narsisizm. Kırılğan narsisizm özelliği taşıyan kişiler savunmasız, aşırı hassas, kaygılı, kişisel ilişkilerinde içedönük olma gibi özelliklere sahiptir (Wink, 1991). Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin kırılğan narsisizm düzeyi Kırılğan Narsisizm Ölçeği'nden (KNÖ) alınan puanlara göre belirlenmiştir (şengül vd., 2015). Ölçekten yüksek puan alan kişiler kırılğan narsisizm düzeyi yüksek, düşük puan alan kişiler kırılğan narsisizm düzeyi düşük olarak değerlendirilmiştir.

Bölüm 2

Araştırmanın Kuramsal Temeli ve İlgili Araştırmalar

Bu bölümde sırasıyla intihar, yaşamda anlam, sosyal bağlılık, kırılğan narsisizm ve umutsuzluk ile ilgili kuramsal bilgilere yer verilmiştir. Ayrıca intihar ile ilgili araştırmalar açıklanmıştır. Diğer yandan intihar ile umutsuzluk, yaşamda anlam, kırılğan narsisizm ve sosyal bağlılık arasındaki ilişkiyi ortaya koyan ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

İntihar

İntihar davranışı. İntihar, kişinin bilerek ve isteyerek hayatına kendi eliyle son vermesi olarak tanımlanabilir. İntihar açıklanırken ele alınması gereken üç ana unsur bulunmaktadır. Birincisi kişinin intihara yönelik niyetidir. Ölümün kişinin isteği ile mi meydana geldiği yoksa kaza eseri mi olduğu değerlendirilmelidir. İkincisi, bireyin eylemidir. Kişinin hayatına son vermek amacıyla bir eylemde bulunup bulunmadığı değerlendirilmelidir. Bu noktada eylem kadar eylemsizlik de kritiktir. Üçüncüsü, kişinin güdüsüdür. Kişinin yaşamını sonlandırma amacının ne olduğu ele alınmalıdır. Bireyi intihar etmeye iten nedenler tespit edilmelidir (Eskin, 2012).

İntihardan söz edilince sadece ölüm ile neticelenen olaylar düşünülür. Ancak intihar bir davranıştır. İntihar davranışı ile intihar fikriyle başlayan ve ölüme kadar uzanan bir süreç ifade edilmektedir. İntiharın anlaşılabilmesi için bir süreç olarak ele alınması gerekmektedir. İntihar davranışı genel bir terim olup tamamlanmış intihar, intihar teşebbüsü ve intihar fikri davranışlarını kapsamaktadır. Tamamlanmış intihar, kişinin hayatına son vermesi durumudur. İntihar teşebbüsü, kişinin hayatını sonlandırmak amacıyla yaptığı teşebbüslerdir. İntihar fikri ise bireyin hayatına son vermeyi düşünmesi ve buna yönelik planlar tasarlamasıdır (Eskin, 2012).

Sosyolojik Yaklaşımlar

Durkheim'in sosyolojik kuramı. Durkheim intiharı, kişi tarafından ölümle neticeleneceği bilinerek yapılan olumlu veya olumsuz bir davranış doğrudan veya dolaylı neticesi olan her ölüm durumu şeklinde tanımlamaktadır. Durkheim, intiharı toplumsal bir olgu olarak ele almış ve intiharın toplumsal nedenlerini açıklamıştır. Durkheim, her toplumun toplumsal intihar oranı olduğunu belirtmektedir. Bu

durumu, intiharın toplumsal bir olgu olduğuna yönelik kanıt göstermiştir. Dinsel inanç, aile, siyasal toplum gibi toplumsal etmenlerin intihar ile ilişkisini incelemiştir. Bu incelemeden yola çıkarak intihar türlerini belirlemiştir. Bencil intihar, elcil intihar ve kuralsızlık intiharı olmak üzere üç farklı intihar türü bulunmaktadır (Durkheim, 1986).

Durkheim, toplumsal bütünleşme ve toplumsal düzenleme olmak üzere iki temel eksen etrafında intihar davranışını açıklamaktadır. Toplumsal bütünleşme, bireyin topluma olan bağlılık düzeyini ifade etmektedir. Toplumsal düzenleme ise toplumun koyduğu kurallarla ve normlarla toplumsal düzenin sağlanmasıdır. Toplumsal bütünleşmenin ya da toplumsal düzenlemenin derecesi intihar davranışını etkilemektedir (Durkheim, 1986).

Bencil intihar, fazla bireycilik sebebiyle meydana gelen intihar türüdür. Bireyin üyesi olduğu kümeler ne kadar zayıflarsa, onlara bağımlılığı da o kadar zayıflar. Dolayısıyla kişi sadece kendi kendisine dayanır. Toplumsal bütünleşme ne kadar fazlaysa bireyler topluma o kadar bağımlı olmaktadır. Uyumlu ve canlı bir toplumda bireyden herkese ve herkesten bireye daima fikir ve duygu aktarımı olur. Dolayısıyla kişi sadece kendi gücü ile sınırlı kalmaz. Bir kişiyi topluma bağlayan bağ azalır, hayata tutunması da zor olmaktadır. Diğer bir ifadeyle kişinin toplumla bütünleşememesi durumunda bencil intihar meydana gelmektedir (Durkheim, 1986).

Elcil intihar, bireyin yeterince bireyleşememesi sebebiyle meydana gelen intihar türüdür. Bir kişi toplumdan koptuğunda hayatını sonlandırdığı gibi toplumla aşırı şekilde bütünleştiğinde de intihar etmektedir. Diğer bir deyişle elcil intihar, bireyin toplumla aşırı bütünleşmesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bazı toplumlarda bireylerin kendini öldürmesi toplum tarafından yükümlü kılınmaktadır. Bu yükümlülüğün uygulanabilirliğini sağlayacak durumları da toplum meydana getirmektedir. Bu toplumlarda kişi topluma çok sıkı bir şekilde bağlıdır. Japon toplumunda görülen hara kiri tarzı ölümler, elcil intihara örnek verilebilir (Durkheim, 1986).

Kuralsızlık intiharı, toplumsal düzenlemenin yetersiz olduğu durumlarda meydana gelir. Toplum yapısında önemli düzenlemelere girildiğinde, bireyler kendi hayatına daha kolay son vermektedir. Toplumdaki kuralsızlık, intihar

üzerinde önemli bir faktördür. Diğer bir ifadeyle kuralsızlık intiharı, bireylerin etkinliklerindeki düzenin bozulması ve onların bu duruma yönelik acı hissetmeleri sebebiyle oluşur. Kuralsızlık intiharlarında, kişileri düzenleyecek sınırlayıcı güçler yok olmaktadır. Zenginleşme ya da boşanma durumları, kuralsızlık intiharlarına sebep olabilecek durumlar arasında gösterilebilir (Durkheim, 1986).

Biyolojik Yaklaşımlar

İntiharın biyolojik kökenleri ile ilgili yapılan araştırmalar bireylerdeki intihar davranışına yönelik genetik yatkınlığı incelemektedir. Diğer yandan bireylerin intihara yönelik eğilimini beyindeki kimyasallar temelinde inceleyen çalışmalar da bulunmaktadır.

Ailenin intihar öyküsünün yaşamın bütün aşamalarındaki intihar davranışıyla ilişkili olduğu söylenebilir (Roy, Rylander ve Sarchiapone, 1997). Murphy ve Wetzel (1982) tarafından yapılan çalışmaya intihar teşebbüsünde bulunmuş 127 kişi katılmıştır. Bu çalışmada bireylerin aile geçmişi intihar davranışı açısından incelenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda çalışmaya katılan kişilerin bir kısmının aile bireylerinin intihar davranışı gösterdiği, bir kısmının da aile bireylerinin intihar teşebbüsünde bulunduğu ortaya konmuştur.

Tek yumurta ve çift yumurta ikizleri ile ilgili yapılan çalışmalar da intihar davranışının genetik yönünü incelemektedir. Roy ve Segal (2001) yaptıkları bir çalışmada ikizlerden birisinin intihar ettiği 28 ikiz çiftini incelemişlerdir. Yapılan çalışmanın sonucunda tek yumurta ikizlerinde eş ikizin çift yumurta ikizlerine göre daha fazla intihar girişiminde bulunduğu saptanmıştır.

İntihar davranışını serotonin, dopamin ve norepinefrin nörotransmitteri temelinde inceleyen çalışmalar mevcuttur. Yapılan çalışmalarda bir serotonin yıkım ürünü olan 5-HIAA düzeyleri incelendiğinde, 5-HIAA düzeyinin intihar davranışı gösteren bireylerde intihar davranışı göstermeyen bireylere kıyasla daha düşük olduğu ortaya konmuştur (Chatzittofis vd., 2013; Norström vd., 1994). Roy (1994) depresyondaki intihar davranışı ile ilgili çalışmaları gözden geçirmiştir. Yapılan çalışma sonucunda intihar teşebbüsü bulunan ve beş yıllık takip sürecinde tekrar teşebbüste bulunan depresif bireylerin intihar teşebbüsünde bulunmayan kişilere kıyasla dopamin yıkım ürünü olan HVA düzeyinin daha düşük düzeyde olduğu görülmüştür. Ostroff, Giller, Harkness ve Mason (1985) tarafından yapılan

99 psikiyatrik hastanın katıldığı çalışmanın sonucunda intihar girişimi öyküsü bulunan gruptaki bireylerin norepinefrin düzeyi daha düşük bulunmuştur.

Psikolojik Yaklaşımlar

Psikodinamik kuram. Psikolojik kayıp ve ayrılık sebebi ile oluşan bilinçaltı düşmanlık ve öfke duyguları intihar davranışının meydana gelmesine neden olur. Psikanalitik kurama göre, bireyin öfke ve düşmanlık duygularını kendine yöneltmesi intihara yol açar. Bundan dolayı intiharların ve cinayetlerin benzer nitelikleri vardır. Freud'un psikanalitik yaklaşımına göre cinayette kişi öfkesini başka birine yönlendirirken, intiharda kendi benliğine yönlendirmektedir. Yine psikodinamik yaklaşımlardan olan nesne ilişkileri kuramı, insan kişiliğinin oluşmasında bebeklik döneminde anneye kurulan ilişkinin önemli olduğunu vurgular. Bebeğin bu ilişkileri içselleştirdiği ileri sürülmektedir. İntihar bilinçli bir seçimden ziyade içselleştirilmiş nesnelere kurtulmadır (Eskin, 2012).

Psikodinamik yaklaşım intihar davranışında, agresyonun ve depresyonun düzenlenmesindeki başarısızlığın, disforinin, anksiyeteyi tolere edememenin, kayıpların, ayrılıkların ve narsisistik incinmenin üzerinde durur (Kocourkova ve Koutek, 2006). Kişilik bozukluklarının intihar davranışı da psikodinamik kuram temelinde ele alınmaktadır. Masterson, bütün kişilik bozukluklarının temel psikodinamik temasının kendilik üçlüsü bozukluğu olarak isimlendirdiği durum olduğunu ileri sürmektedir. Kendilik aktivasyonu ayrılma anksiyetesine ve terk edilme depresyonuna neden olmaktadır. Bu durum da kişilik bozukluğu yaşayan bireylerde savunma oluşmasına sebep olmaktadır. Terk depresyonu da bireyleri intihara yatkın hale getirmektedir (Masterson, 2018).

Bilişsel kuram. Bilişsel kuramın intihara yönelik bakış açısını açıklayabilmek için öncelikle bilişsel yaklaşıma göre psikolojik rahatsızlıkların kökenini ele almak gerekmektedir. Bilişsel yaklaşımda daha çok depresyondaki kişilerin intihara eğilimi üzerinde durulmaktadır.

Bilişsel yaklaşımda bireyin nasıl algıladığına, yorumladığına ve deneyimlerine anlamlar yüklediğine odaklanılır. Bilişsel yaklaşım psikolojik sıkıntı esnasında bir bireyin düşüncesinin daha katı ve çarpıtılmış hale geldiğini, yargılarının mutlak olduğunu ve dünya hakkındaki temel inançlarının sabitlendiğini

varsayan bir bilgi işleme modeline dayanmaktadır. Ayrıca bilişler çoğunlukla hem düşünceleri hem görüntüleri içermektedir (Weishaar ve Beck, 1992).

Psikolojik rahatsızlıklar, bilişsel bir sorun etrafında şekillenmektedir. Depresyonda bilişsel üçlü (cognitive triad) olarak adlandırılan bir durumdan söz edilmektedir. Buna göre depresif kişide, olumsuz bir dünya düşüncesi, olumsuz bir benlik algısı ve olumsuz bir gelecek algısı vardır. Bireyin çarpık değerlendirmeleri, kişisel gücünün azalmasına yol açmaktadır. Bu sebeple kişi üzüntü hissetmektedir (Beck, 2005).

Depresif kişiler stresli durumlarda, olayların olumsuz yönlerini büyütme eğilimi göstermektedir. Olay hakikaten olumsuz olsa dahi depresif bireyler depresif olmayan kişilere kıyasla olayın olumsuz yönlerini daha çok büyütür. Depresif bireyin olumsuz düşünme niteliği, bilgi işleme sistemindeki değişme temelinde ele alınmaktadır. Depresif kişi sadece olumlu bilgiyi yok saymaz aynı zamanda olumsuz bilginin anlamını ve önemini de büyütür. Bu durum olumsuz bilişsel değişme olarak adlandırılmaktadır. Yerleşik inanç, varsayım ve tutumlar olumsuz bilişsel değişime işaret etmektedir. Bireylerde çocuklukta meydana gelen yerleşik işlevsiz yapılar, kişiyi stresli durumlarda psikopatolojinin oluşumuna yönelik savunmaz bir hale getirmektedir. Diğer bir ifadeyle bireyin psikopatoloji oluşumuna yönelik savunmasız olması intihar riskini de artırmaktadır (Beck, Steer ve Brown, 1993).

Depresyondaki kişinin düşünce odağı, önemli bir kaybı içermektedir. Kişi, çok önemseydiği bir şeyin eksikliğini hissetmektedir. Kişinin bilişsel durumu şu şekilde formüle edilebilir; kendisi hakkında olumsuz algısı, yaşam deneyimlerinden çıkardığı olumsuz bir yorum ve gelecek hakkında karamsar bir bakış açısı. Kayıp duygusu ve olumsuz beklentiler kişide üzüntü ve hayal kırıklığına sebep olur. Kişi, sonunu göremediği bu durumun kendisini intihara götürdüğünü düşünür (Beck, 2005).

Depresif kişilerde intihar isteği yaygın olarak görülmektedir. Bu durum, potansiyel olarak ölümcül bir problem olması sebebiyle oldukça önemlidir. Kişinin intihar niyetinin derecesi bir süreklilik noktası olarak görülebilir. Bir uçta kendini öldürmek için niyet diğer uçta ise yaşamayı sürdürmek için bir niyet bulunmaktadır. Depresif bir kişinin yaşamdan kaçma isteği oldukça fazla olabilir. Böyle bir

durumda intihar fikri mevcut halden kurtulmak anlamına gelmektedir (Beck, Rush, Shaw ve Emery, 1979).

Depresif bireylerdeki intihar arzusu ve teşebbüsleri, kişinin kaçma isteğinin son noktası olarak görülür. Depresif kişi, geleceğini acı dolu algılamaktadır. Bu durumu değiştirecek hiçbir çıkış yolu görmemektedir. Bireyin bir şeylerin iyiye döneceğine yönelik inancı yoktur. Bu noktada kişi için çözüm yolu intihar gibi görünmektedir. Depresif kişiye göre kendini öldürmek hem içinde bulunduğu hali sonlandıracak hem de ailesini yükten kurtaracaktır. Depresif bireyler için yaşamı sonlandırmak hayatta kalmaktan daha çekici görünmektedir. Yaşamın umutsuzluğu ve acı vericiliği ne kadar fazlaysa kişinin hayatını sonlandırma arzusu da o kadar fazladır. İntihar etmek isteyen birey aynı zamanda hayatın anlamsızlığından da kurtulmak istemektedir (Beck, 2005).

İntihar teşebbüslerinde oldukça önemli bir nokta, kişide kendi yaşamının sonlanmasıyla birlikte diğer bireylerin daha iyi olacağına yönelik meydana gelen inançtır. Kişi depresyondayken kendisini değersiz algılaması ve kendisini ailesine bir yük olarak görmesi sebebiyle, hayatına son vererek bu sıkıntılardan kurtulacağına inanmaktadır. Depresif kişiye göre kendisine ait olan yükü yok etmek diğer kişileri incitmez (Beck, 2005).

Kaçış (escape from self) kuramı. Kaçış kuramına göre intihara sebep olan sürecin altı temel adımı bulunmaktadır. Birinci aşamada, kişi standartlarının çok altına düşen ciddi bir deneyim yaşamaktadır. Bu deneyim gerçekçi olmayan yüksek beklentiler ya da son zamanlardaki sorunlar tarafından meydana gelmektedir. İkinci aşamada, kişi içsel atıflar yapmaktadır. Böylece hayal kırıklığına sebep olan sonuçlar için birey kendini suçlar ve benliği hakkında olumsuz sonuçlar oluşturur. Üçüncü aşama, yüksek düzeyde bir olumsuz öz farkındalık durumudur. Bu durum öz ile kişinin standartlarını karşılaştırması ile meydana gelir. Kişi böylece kendisini yetersiz, beceriksiz ya da suçlu olarak görür (Baumestier, 1990).

Dördüncü aşamada, olumsuz etkiler benliğin kişisel standartlarla olumsuz karşılaştırılmasından ortaya çıkmaktadır. Bu sebeple birey olumsuz hisler yaşamaktadır. Beşinci aşama, bilişsel yıkım aşamasıdır. Birey bu mutsuz duruma anlamlı düşünceden göreceli bir şekilde kaçmaya çabalayarak yanıt verir. Fakat bu

kaçış, bütünüyle başarılı olmaz. Altıncı aşama, intihar girişiminde artışa sebep olabilecek engellemelerin azalmasını içerir. İntihar, kişinin mevcut yaşam sorunları ve bu sorunların benlik üzerindeki etkilerinin farkındalığından kaçma isteği olarak meydana gelir (Baumestier, 1990).

Bu modeldeki adımlar, bir karar ağacındaki seçim noktaları olarak düşünülebilir. Süreç ancak her adım belli bir sonuç yaratırsa intihar ile neticelenebilir. Bu sebeple başarısızlıklar dışsal nitelikler olarak görülürse ve öz uyumsuzluklar hakkında farkındalık yoksa süreç intihar girişimine yol açmaz. Bu durumda intihar, stresli ya da hayal kırıklığına neden olan hayat olaylarının nispeten nadir bir sonucu olarak ortaya çıkacaktır (Baumestier, 1990).

Kaçış kuramındaki aşamalar şu şekilde detaylandırılabilir; kaçış intiharının durumsal nedenleri güncel, belirli başarısızlıklar ve stresler ile birleşmiş yüksek standartlar ve beklentileri kapsamaktadır. Eğer beklentiler düşükse kişinin karşılaştığı aksilikler ve zorluklar intihara neden olamayabilir. Ancak yüksek standartlar ve beklentiler karşılanmadığında kişide akut hayal kırıklıklarının oluşmasına sebep olur. Son zamanlardaki akut hayal kırıklıkları çoğunlukla kişi için eski hayal kırıklıklarından daha önemli olmaktadır. Çünkü kişinin yaşadığı duygusal zorluklar kişi bu durumun üstesinden geldiğinde ortadan kalkmaktadır. Asıl belirleyici olan faktör ise zararın büyüklüğüdür. Kaçış kuramına göre intihar, standartların gerçekçi olmayan bir şekilde yüksek olmasından veya olayların olağan dışı biçimde olumsuz olması sebebiyle meydana gelmektedir. Bazı durumlarda ise intihar, hem beklentilerin yüksek olması hem de olayların olağan dışı biçimde olumsuz olması nedeniyle oluşmaktadır (Baumeister, 1990).

Varoluşçu kuram. Varoluşçu kuram ölüm, özgürlük, yalıtım ve anlamsızlık olmak üzere dört ana kavramın etrafında şekillenmiştir. Varoluşçu yaklaşımda insanı intihara götüren süreç, yaşamda anlam eksikliği temelinde ele alınmaktadır. Yalom, insanın yaşamda bir anlam göremediği zaman kendi canına kıyabildiğine dikkat çekmektedir. Hayatta anlam sorunuyla karşı karşıya kalan kişiler neden yaşadığını sorgularlar. Anlam, amaç ve değerler olmadan yaşamak bireyin hayatında ciddi biçimde strese neden olmaktadır. Anlamsızlığın ya da amaçsızlığın boyutları önemli noktalara vardığında birey yaşamına son verebilir. Ölümle karşılaşan kişiler ancak amaç duygusuna sahiplerse yaşamını dolu dolu devam ettirmektedir (Yalom, 2018).

Frankl'ın ileri sürdüğü logoterapide insanı intihara götüren süreç varoluşsal boşluk temelinde açıklanmaktadır. Varoluşsal boşluk terapinin temel terimlerinden olup, anlamsızlık ya da yaşamda anlam eksikliği olarak tanımlanabilir. Varoluşsal boşluk genellikle can sıkıntısı durumunda ortaya çıkmaktadır. Varoluşsal boşluk yaşayan kişiler boş vakitlerinde ne yapacaklarını bilememektedirler (Frankl, 2015). İnsanlara büyük sıkıntılar yaratan sorunlar daha çok varoluşsal problemlerdir. Anlamsızlık duygusu ya da varoluşsal boşluk giderek artan bir durumdur (Frankl, 2019). Varoluşsal boşluğun iki sebebi vardır. Birincisi, hiçbir içgüdü kişiye ne yapması gerektiğini anlatamaz. İkincisi, hiçbir gelenek kişiye ne yapması gerektiğini açıklayamaz. Bunun yanında kişi genellikle ne yapmak istediğini anlamaz (Frankl, 2018). Alkolizm, madde bağımlılığı ve intihar olayları anlamsızlık hissiyle ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır. Kişi hayatında bir anlam keşfettiğinde hayattaki acılara da daha katlanabilir hale gelmektedir. Diğer yandan birey hayatın anlamına inanmıyorsa yaşamın da onun için bir değeri olmamaktadır. Bu noktada anlamsızlık hissi kişiyi intihara kadar götürebilmektedir (Frankl, 2019).

Yaşamda anlamdan bahsetmek bugün daha önemli hale gelmiştir. Yaşamın anlamının her zaman var olduğu söylenebilir. Bununla birlikte hayatın anlamı bireyin kendisi aracılığıyla bulunabilmektedir. Hayatın anlamından söz edilebileceği gibi insan varoluşunun anlamından da bahsedilebilmektedir. İnsan varoluşunun anlamından şüphe etmek ise intihar davranışına sebep olmaktadır. İntihar yaşamın anlamı problemi ile birlikte değerlendirilebilmektedir. Kendini yorgun, hayattan bıkmış hisseden bireylerin intiharları ele alındığında bireyin yorgun hissetmesi hayatını sonlandırmasının sebebi olarak açıklanamaz. Bu noktada önemli olan hayatı sürdürmenin birey için anlamının olup olmadığıdır. Bireyin yaşamını sürdürmesi yaşamda bir anlamın olduğunun farkında olmasıyla ilişkilidir. Kişi hayata devam etmeyi anlamsız bulduğunda intihar teşebbüsünde bulunabilmektedir (Frankl, 2019).

İntiharla İlişkili Demografik Değişkenler

İntihar davranışı ile ilgili birçok risk etmeni bulunmaktadır. Cinsiyet, yaş, medeni durum, sosyal sınıf gibi değişkenler demografik risk etmenlerini oluşturmaktadır (Eskin, 2012).

İntihar davranışına cinsiyet açısından bakıldığında intihar girişimi ve tamamlanmış intiharlar açısından iki cinsiyet arasında farklılıklar bulunmaktadır. Canetto ve Sakinofsky (1998) cinsiyet paradoksu olarak adlandırdıkları bir durumdan bahsetmektedir. Buna göre cinsiyet ve intihar davranışı hakkındaki kültürel beklentiler intihar davranışında önemli bir etkidir. Türkiye’de yapılan bir çalışmada kadınların erkeklerden daha fazla intihar teşebbüsünde bulunduğu saptanmıştır (Yiğit, Söyüncü ve Berk, 2010). İntihar girişiminde bulunan 1052 kişinin katıldığı bir araştırmada, erkeklerin intihar nedeniyle ölüm oranları kadınlardan daha fazla bulunmuştur (Skogman, Alsén ve Öjehagen, 2004). TÜİK (2018) intihar istatistik tabloları incelendiğinde, Türkiye’de de erkeklerin tamamlanmış intihar sayısının kadınlardan daha fazla olduğu görülmektedir.

İntihar davranışına yaş açısından bakıldığında gençlerin risk grubunu oluşturduğu görülmektedir. WHO (2019) verilerine göre, intihar dünya genelinde 15 - 29 yaş arasındaki bireylerde meydana gelen ölümlerin ikinci sebebi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaşlılığa bağlı sağlık sorunları sebebiyle intihar davranışı açısından kritik olan bir diğer grup da yaşlılardır. Yaşlı intiharlarından söz edildiğinde sıklıkla 65 yaş sonrası intiharlar akla gelmektedir (Fidaner ve Fidaner, 1992).

İntihar davranışına medeni durum açısından bakıldığında birçok çalışmada bekar ya da boşanmış olmak risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. İtalya’da yapılan bir çalışmada evli olmanın intihar için koruyucu bir etmen olduğu belirlenmiştir (Masocco vd., 2008). Avusturya’da dul veya evli olan 686 kişinin katıldığı bir çalışmada, hem kadın hem de erkek dul bireylerin intihar düşüncesi puanı evli olanlara göre anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur (McLaren, Gomez, Gill ve Chesler, 2015).

İntihar davranışı ile birlikte ele alınan bir diğer demografik değişken de eğitimidir. Yapılan çalışmalarda düşük eğitim düzeyindeki kişilerin intihar riskinin daha fazla olduğu bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle üniversite mezunlarının daha düşük eğitim düzeyindeki kişilere göre intihar riskinin daha az olduğu görülmüştür (Durak Batıgün 2005, Durak Batıgün 2008). TÜİK (2018) intihar istatistik tabloları incelendiğinde, Türkiye’de 2018 yılında intihar eden bireylerin düşük eğitim düzeyinde sayısının daha fazla olduğu görülmektedir.

Buraya kadarki kısımda araştırmanın temel konusu olan intiharın kuramsal temeli açıklanmıştır. Bundan sonraki kısımlarda sırasıyla yaşamda anlam, sosyal bağlılık, kırılğan narsisizm ve umutsuzluğun kuramsal temellerine yer verilmiştir.

Yaşamda Anlam

Yaşamda anlam konusunda araştırma yapmak sıklıkla ampirik yönelimli araştırmacılar tarafından göz ardı edilmiştir. Bu durumun ortaya çıkmasına çoğunlukla duygu ve öznel deneyimlerin yerine nesnel verileri inceleme tercihi sebep olmuştur. Ayrıca patoloji yönelimli araştırmalar da ruh sağlığı yönelimli araştırmalara tercih edilmiştir. "Hayatın anlamı nedir" sorusu ise felsefi bir soru olarak grlmştr (Battista ve Almond, 1973). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra psikoloji alanında önemli ilerlemeler meydana gelmiştir. Psikolojide genellikle hastalık modeli içerisinde bireyin işlevleri onarılmaya çalışılmıştır. Pozitif psikolojiyle birlikte psikolojinin odağı sadece bireyin işlevlerini onarmak değil aynı zamanda bireyde olumlu nitelikler meydana getirmek olmuştur (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000).

Adler'in ileri sürdüğü bireysel psikolojiye göre, yaşamın anlamı diğer insanlar ve toplum için yararlı işler ortaya koymaktır. İnsanlar genellikle hayatın anlamını yaşamda zorlandıkları zaman sorgularlar. Bütün bireylerin başarması gereken üç temel görevi vardır. Birincisi, yaşamımızı devam ettirdiğimiz dünyanın sunduğu kısıtlamalar ve fırsatlar etrafında kendimizi geliştirmemiz gerekmektedir. İkincisi, insan diğer insanlar ile birlikte bir topluluk içinde hayatını devam ettirir. Bu sebeple kişi diğer insanlarla birlikte çalışarak kendi hayatını devam ettirmelidir. Üçüncüsü, insanlar kadın ve erkek olmak üzere iki farklı cinsiyet olarak hayatını sürdürür. Sevgi ve evlilik problemi üçüncü görevdir. Birey bu üç görev karşısındaki tutumuyla yaşamın anlamına dair inancını yansıtır (Adler, 2017).

Frankl'in yaşamın anlamı konusundaki çalışmalara önemli katkısı bulunmaktadır. Logoterapi, Frankl tarafından ileri sürülmüştür. Yunanca'da logos sözcüğü "anlam" demektir. Logoterapi, anlam odaklı bir terapidir. Logoterapide kişi hayatın anlamıyla yüz yüze bırakılır. Diğer bir ifadeyle bireyin hayatında bir anlam keşfetmesine yardımcı olunur. İnsanın anlam arayışı, hayatındaki temel bir motivasyondur. Anlam, yalnızca bireyin kendisi aracılığıyla keşfedilebilir. Diğer yandan insanda kendi idealleri ve değerleri için hayatını sürdürme ve ölme

kapasitesi vardır. Logoterapide insanın anlam isteminin engellenmesi, varoluşsal engellenme olarak adlandırılmaktadır. Varoluşsal engelleme “noöjenik nevroz” olarak adlandırılan nevroza neden olabilir. Noöjenik nevrozlar genellikle varoluşsal problemler sebebiyle meydana gelmektedir (Frankl, 2015).

Yaşamın anlamının ne olduğunu bireye yönelten hayatın kendisidir. Kişi yaşamın anlamının ne olduğu sorusuna yanıtlar vermektedir. Diğer bir deyişle birey hayatın anlamının ne olduğuna cevap vererek yaşamın sorumluluğunu üstlenmektedir. Yaşamın insana yönelttiği sorulara yanıt vermek bireyden bireye değişmektedir. Bununla birlikte hayatın anlamı sorusuna birey çeşitli yollarla cevaplar verebilmektedir (Frankl, 2019).

Yaşamın anlamı daima farklılık gösterebilir fakat asla kaybolmaz. Logoterapiye göre yaşamın anlamı üç değişik şekilde bulunabilir. Birincisi, bir iş ortaya koymaktır. Yani kişinin bir başarı elde etmesidir. İkincisi, bir şey yaşamak veya bir insan ile etkileşim kurmaktır. Diğer bir deyişle iyilik ve doğruluğu yaşamak, doğayı ve kültürü deneyimlemek ve bir kişiyi sevmektir. Bir kişi ancak sevgi yolu ile bir diğer kişiyi derinlemesine anlayabilir. Üçüncüsü, kaçınılmaz acıyı yaşamaktır. İnsan en olumsuz koşullarda bile yaşamında bir anlam keşfetme yetisine sahiptir. Kişi hayatında acıdan kaçamadığı durumlarda acıyı yaşamalı ve acısına bir anlam keşfetmelidir (Frankl, 2015).

İnsanın kendine aşkınlık özelliği varoluşun özü olarak tanımlanabilir. Kendine aşkınlık niteliği insanın kendisinin ötesine temasta bulunan bir varlık olmasını sağlar. İnsan olmak yerine getirilecek anlam ve değerler karşısında var olmak demektir. İnsani varoluş kendine aşkınlık açısından devam ettirilmediği müddetçe hakiki olmaz. Anlam bireyden bireye, günden güne ve hatta saatten saate farklılık gösterebilir. İnsan, hayatında bir amaç ve anlam keşfetmediği ve yerine getirmedeği müddetçe huzursuz hisseder. Kişiler kendilerini anlama doğru aşarlar. Dolayısıyla anlam bulunur ancak üretilmez (Frankl, 2018).

Logoterapide trajik üçlüden bahsedilmektedir. Trajik üçlü; acı, suçluluk duygusu ve ölümden oluşmaktadır. Hiç hata yapmadığını, hiç acıyla karşılaşmadığını ve hayatının sonlanmayacağını söyleyebilecek hiçbir kişi bulunmamaktadır. Acı, suçluluk duygusu ve ölüme yönelik sergilenebilecek anlamlı tutumlar bulunmaktadır. Bir kişinin acıya ve suçluluk duygusuna yönelik

göstereceği tutumlar arasında fark bulunmaktadır. Acı söz konusu ise birey değiştirilemeyen bir duruma karşı tutum sergiler. Ancak acıdan kaçınılabildiği bir durumda acıyı yaşamak bir anlam yaratmaz. Suçluluk duygusunda ise bireyin gösterdiği tutum kendisine yönelik olan tutumdur. Hayatın ölümlülüğü karşısında ise kişi geçmişte gerçekleştirilmemiş durumları gerçekleştirme imkanlarından sorumludur (Frankl, 2018).

Anlam ve amaç kelimelerinin birbirinden değişik çağrışımları bulunmaktadır. Anlam, mana veya tutarlılığa atıf yapar. Anlam arayışı, tutarlılık arayışı olarak tanımlanabilir. Amaç, hedef ya da işleve atıf yapar. Günlük hayatta ise yaşamın amacı ve anlamı birbiriyle aynı anlamda kullanılmaktadır. Anlam duygusu olan kişi, yaşamını bir amaç ya da gerçekleştireceği hedef ile devam ettirir. Varoluşçu yaklaşımda yaşamın anlamı kozmik anlamla ve dünyevi anlamla ele alınmaktadır. Yaşamın anlamı nedir? sorusu kozmik anlamla, genel yaşamdaki tutarlı yapıyla bağlantılıdır. Benim yaşamımın anlamı ne? sorusu dünyevi anlamla bağlantılı olup amacı içinde barındırır. Kozmik anlam ile bireyin dışında ve bireyden üstün olan bir düzen anlatılmaktadır. Kişinin kozmik anlamı olmamasına rağmen kişisel anlamı bulunabilir (Yalom, 2018).

Gestalt yaklaşımına göre, kişinin çevreyle olan etkileşimi, bireyin yaşadığı alanı düzenlemesini ve bu alanın niteliklerine bir anlam yüklemesini kapsar. İnsanlar her şeye anlam yüklemeye yatkındır. Bu nedenle kişi yaşadığı alana veya tüm alana bir anlam yükler. Farklı bireyler aynı şeylere farklı anlamlar yükler. Dolayısıyla bir kişinin bir alana yüklediği anlam kişiye özgüdür. Çevre, bireyler için yüklenen anlamlara göre oluşur (Akkoyun, 2005).

Yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlam arayışı, yaşamda anlam ölçeğinde birlikte incelenmiştir. Anlamın varlığı, bireyin hayatının anlamlı olduğuna dair öznel duygudur. Anlam arayışı ise hayatta anlam bulmaya yönelik motivasyon olarak tanımlanabilir. Yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlam arayışı göreceli olarak birbirinden bağımsızdır. Ancak aynı ölçekte birlikte incelenmeleri kavramsal bir paradokstur. Bir kişi hayatında anlam varken de anlam arayabilmektedir. Fakat bir birey hayatında anlam olduğu için yeni anlam arayışında bulunmayabilir. Hayatını derin amaçlarla devam ettiren bazı kişiler yaşamlarında daha büyük anlamlar aramayı sürdürebilir. Örneğin, Gandhi hayatında bir anlama sahip iken yaşamda anlam arayışına devam eden bir kişidir (Steger vd., 2006).

Hayattaki anlam arayışı bireyden bireye değişmektedir. Bazı kişiler hayatlarında aktif bir biçimde anlam arayışı içindedir. Dolayısıyla yaşamlarında anlam buldukları için hayatlarından da memnundurlar. Diğer kişiler ise biraz anlam arayışındadır ancak anlam arayışına yönelik harekette bulunmazlar. Bu bireyler, çalışmalarına veya eğlenmelerine biraz odaklanırlar ve hayatlarında anlam bulunup bulunmadığının üzerinde durmazlar (Steger, Oishi ve Kesebir, 2011).

Anlamalı bir hayat ya da mutlu bir yaşam kişinin bir şeye bağlılığıyla meydana gelir. Bazı kişiler aile ve arkadaş ilişkilerinde bir anlam keşfederken bazıları ise çalışmalarında ya da uğraşlarında bir anlam keşfedebilir. Bireyler çoğunlukla tek bir kaynaktan ziyade birden çok kaynaktan anlam bulmaya çalışırlar (Duckworth, Steen ve Seligman, 2005).

İyi oluş literatürü gözden geçirildiğinde hazzal ve anlamsal olmak üzere iyi oluşa yönelik iki temel bakış açısının bulunduğu görülmektedir (Ryan ve Deci, 2001). Hazzal iyi oluş, yaşam doyumu ve pozitif duygu durumundan meydana gelmektedir. Anlamsal iyi oluş ise yaşamda anlam, yaşam amaçları, kişisel gelişim, kendini gerçekleştirme terimlerinden oluşmaktadır (Ryff, 1989).

Ryff (1989)'a göre hayat amaçları psikolojik iyi oluşun alt boyutları arasındadır. Bireyin ruh sağlığı hayatın anlamı ve amacı ile bağlantılıdır. Yaşam boyu gelişim teorileri, üretken ve yaratıcı olma gibi yaşamdaki çeşitli amaçların önemini vurgular. Yaşamda olumlu işlev gören kişilerin hayatın anlamlı olduğunu hissetmesini sağlayan hedefleri, niyetleri ve yönleri bulunmaktadır.

Park ve Folkman (1997) küresel anlam ve durumsal anlam olmak üzere iki anlam düzeyinden bahsetmiştir. Küresel anlam, durumsal anlamdan farklı olarak daha soyut ve genel bir anlam seviyesi olarak tanımlanabilir. Küresel anlam, bireyin ana hedefleri ve dünyaya ilişkin temel düşünceleri ve çıkarımları olarak açıklanabilir. Küresel anlam kişinin geçmiş ve şu anki anlayışı ve gelecek hakkındaki umutları üzerinde etki eder. Küresel anlam sıklıkla iki boyutta ele alınır. Birinci boyut, bireylerin düzene ilişkin çıkarımları şeklinde tanımlanabilir. İkinci boyut, hayat hedefleriyle ilişkilidir. Durumsal anlam ise bir bireyin küresel düşünce ve hedefleri ile belirli bir ortamın koşulları arasındaki etkileşim olarak açıklanabilir. Bununla birlikte küresel anlam, durumsal anlamı birçok açıdan etkiler.

Günümüzde insanlar anlamsızlık hissini daha çok yaşamaktadır. Sanayi devriminden önce tarım toplumunda insanlar birçok yaşam sorunuyla karşı karşıyaydı fakat anlam eksikliğini hissetmiyorlardı. O zamanın insanları yiyecek, barınma gibi daha temel hayatta kalma gereksinimleriyle uğraşmışlardır. Tarım toplumunda insanlar yeryüzüne yakın hayatlarını sürdürerek, doğayı hissederek ve üretim yaparak hayatlarında anlam bulmuşlardır. Ayrıca o zamanın insanları büyük bir birime ait olma hissini derinden hissetmiştir. Yani kendilerini bir ailenin ve toplumun parçası olarak görmüşlerdir (Yalom, 2018). Yine benzer şekilde Frankl, sanayi ve tüketim toplumunun anlama erişmenin önünde engel oluşturduğunu vurgulamaktadır (Frankl, 2019).

Anlamsızlık, varoluşsal boşluk olarak isimlendirilebilir. Varoluşsal boşluk giderek artan bir olgudur. Varoluşsal boşluğun iki sebebi vardır. Birincisi, hiçbir içgüdü kişiye ne yapması gerektiğini anlatamaz. İkincisi, hiçbir gelenek kişiye ne yapması gerektiğini açıklayamaz. Bunun yanında kişi genellikle ne yapmak istediğini anlamaz. Bu durumda kişi iki farklı şekilde davranabilir. Birincisi, diğer kişiler ne yapıyorsa onu yapmayı arzular (konformizm). İkincisi, diğer bireylerin kendisinden yapmasını bekledikleri şeyleri gerçekleştirir (totaliteryanizm). Anlam istenci engellendiğinde, haz istenci ya da güç istenci anlam istencinin yerine konur. Anlam istenci engellenen birey hazzı ya da güce yönelecektir. Bu durumda kişi varoluşsal boşlukla yüzleşmekten kaçınır (Frankl, 2018).

Anlamsızlık bireyde genellikle can sıkıntısı durumunda ortaya çıkar. Bu durumda kişiler kendi içlerinde bir boşluk duygusu hissetmektedir. Anlamsızlık duygusunu hisseden kişilerin yaşamında uğruna hayatını devam ettirecek bir anlam bilinci bulunmamaktadır. Bir kişinin hayatın yaşamaya değer olup olmadığına yönelik kaygısı varoluşsal bir bunalıttır. Çok sayıda intihar olayı varoluşsal boşluk ile açıklanabilir. Depresyon, saldırganlık, madde bağımlılığı, emekli ve yaşlı bireylerin yaşadıkları krizler varoluşsal boşluk ile ilişkilidir. Bu durumları anlayabilmemiz için varoluşsal boşluğu tam olarak anlamamız gerekmektedir (Frankl, 2015).

İnsanın yaşamında anlam, amaç ve değerler olmadan hayatını sürdürmesi büyük ölçüde strese neden olmaktadır. Anlamsızlığın ya da amaçsızlığın boyutları önemli noktalara vardığında, birey yaşamını sonlandırabilir. Ölümle karşılaşan

kişilerin hayatlarında bir anlam duygusu varsa, yaşamına dolu dolu devam etmektedir (Yalom, 2018).

İnsanın hayatta anlam hissetmemesi boş zaman ve serbestlikle bağlantılıdır. Kişi günlük yaşam ve yaşamda kalma süreciyle ne kadar uğraşıyorsa anlamsızlığın meydana gelme olasılığı o kadar azalmaktadır. Boş zaman bireyde serbestlik oluşturması nedeniyle sorunludur (Yalom, 2018). Frankl, pazar günü nevrozu olarak adlandırdığı bir durumdan bahseder. Hafta içinin yoğunluğundan sıyrılan ve kendi içlerindeki boşluğu hissetmeye başlayan kişiler bu tatil depresyonunu yaşamaktadır. Bu durumda kişiler hayatlarındaki içerik eksikliğini fark etmektedir (Frankl, 2015).

Anlamsızlık kronik alkolizm, madde bağımlılığı, depresyon ve kimlik krizi gibi birçok durumun ortak belirtisidir (Yalom, 2018). İnsanın hayatta anlamsızlık hissetmesi, terapi ihtiyacı (Battista ve Almond, 1973), depresyon ve anksiyete (Debats, van der Lubbe ve Wezeman, 1993), intihar düşüncesi ve madde bağımlılığı (Harlow, Newcomb ve Bentler, 1986) gibi durumlarla ilişkilendirilmektedir. Zika ve Chamberlain (1992) ise hayatta anlam ve psikolojik sağlık arasındaki ilişkiye dikkat çekmiştir.

Özet olarak, yaşamda anlamdan bahsetmek bugün daha önemli hale gelmiştir. Yaşamda her zaman bir anlamın olduğu ileri sürülebilir. Hayatın anlamı birey tarafından bulunmaktadır. Bununla birlikte yaşamlarında anlam göremeyen kişiler varoluşsal boşluk yani anlamsızlık sorunuyla karşı karşıya kalmaktadır. Kişinin anlamsızlık hissi önemli boyutlarda olduğunda birey yaşamına son verebilmektedir. Birçok intihar olayının anlamsızlık ile bağlantılı olduğu söylenebilir.

Sosyal Bağlılık

Ait olma ihtiyacı, bireyin temel ihtiyaçlarından birisidir (Baumesiter ve Leavy, 1995; Maslow, 1971). Sosyal bağlılık, aidiyet hissinin gelişiminin son aşamasıdır. Sosyal bağlılık, Heinz Kohut'un kendilik psikolojisi temelinde kavramsallaştırılmıştır (Lee ve Robbins, 1995). Sosyal bağlılık kavramı, sosyal bağ hissetme olarak da adlandırılabilir. Sosyal bağ hissetmenin tam olarak açıklanabilmesi için öncelikle Kohut'un kendilik psikolojisinin kuramsal temellerine yer verilmiştir.

Kohut'un ileri sürdüğü kendilik psikolojisine göre yaşamın ilk dönemlerindeki ebeveyn çocuk arasındaki etkileşim çocuğun yetişkin dönemdeki ruhsal yapısı üzerinde önemli etkilere sahiptir. Çocuk, ebeveyninden çok bozuk duygusal cevaplar aldığı zaman kendilik sağlam bir biçimde meydana gelmemektedir. Bu durumda çocuk kendiliğin parçalanmasını veya güçsüz olmasını deneyimlemektedir. Annenin tutumu çocuğun meydana gelmekte olan kendiliğine bir cevap vermek demektir. Yani annenin tutumu, çocuğun ileriki gelişiminde kritik öneme sahip içsel deneyimlere etki etmektedir (Kohut, 2017).

Kendilikteki eksiklikler çoğunlukla kendilik nesnelere eşduyum yetersizlikleri sonucu oluşmaktadır. Yetişkinlikte görülen içsel çatışmaların ve kusurlu gelişmelerin sebebi ebeveynlerin patojen kişiliği ve çocuğun yetiştiği ortamın patojen özellikleridir (Kohut, 2017). Yaşamın ilk dönemlerindeki ebeveyn çocuk arasındaki etkileşim, yetişkinlikte meydana gelen etkileşimlerle birlikte kişide bağıllık hissinin oluşur (Lee ve Robbins, 1995; Lee ve Robbins, 1998).

Sosyal bağıllık, içsel aidiyet hissi olup sosyal dünya ile yakın ilişkide bulunmanın öznel farkındalığı şeklinde tanımlanabilir. Sosyal dünyada kişilerarası yakınlık tecrübesi aile, arkadaşlar, tanıdıklar, yabancılar, topluluklar ve toplum ile yakın ve uzak ilişkiyi kapsar. Sosyal deneyimlerin bütünü kişi tarafından aşamalı olarak içselleştirilerek kişide bir bağıllık hissini temeli oluşur (Lee ve Robbins, 1998).

Aidiyet hissi, bireyin bir sisteme ya da çevreye kişisel katılım tecrübesi olarak açıklanabilir. Diğer bir ifadeyle bireyin kendisini bir sistemin veya çevrenin parçası olarak hissetmesidir. Buradaki sistem bir ilişki veya organizasyon olabilir. Çevre ise doğal çevre veya kültürel çevre olabilir. Bireyin bir çevre veya sisteme katılması değerli olma ve kabul görme hissini tecrübe etmesini sağlar (Hagerty vd., 1992).

İnsanlar doğal olarak aidiyet oluşturma ve devam ettirme eğilimindedir. Diğer bir deyişle bireyler kişilerarası ilişki oluşturmaya ve bu ilişkiyi devam ettirmeye ihtiyaç duyarlar. Ait olma ihtiyacı bütün insanlarda bir dereceye kadar vardır. Ancak insanların aidiyet ihtiyacını nasıl ifade ettikleri ve bu ihtiyacı nasıl karşıladıkları konusunda bireysel ve kültürel farklılıklar bulunmaktadır (Baumestier ve Leavy, 1995).

Aidiyet hissi, kişinin içinde bulunduğu grupta bir yerinin olduğu inancını ve grup tarafından kabul görme hissini kapsar. Aidiyet duygusu olan kişiler içinde buldukları grubu kendi grubu olarak algılamaktadır. Ayrıca kendilerini grubun bir parçası olarak görmektedir (McMillan ve Chavis, 1986). Sosyal bağ hissi yüksek bireyler, sosyal ortamlara kolayca girme kapasitesine sahiptir. Bu kişiler diğer bireylerin arasına çabuk bir şekilde dahil olabilirler (Lee ve Robbins, 1998). Ayrıca yüksek düzeyde sosyal bağ hisseden kişiler diğer bireylere yakınlık duymaya yatkınlık göstermektedir. Bu bireyler iletişim kurdukları kişiler ile kolayca işbirliği kurabilirler. Diğer kişileri ise dostane ve ulaşılabilir olarak görmektedirler (Lee, Draper ve Lee, 2001).

Adler'in ileri sürdüğü bireysel psikoloji yaklaşımında sosyal ilgi terapinin temel terimlerinden biri olup, kişilerin bir insan topluluğunun parçası olduklarını anlaması ve sosyal dünya ile mücadele ederken gösterdikleri davranışlar olarak tanımlanabilir. Diğer bireylerle olan paylaşım ruh sağlığının önemli bir göstergesidir. Kişiler sosyal ilgilerini ortak eylemler aracılığıyla dışarıya yansıtırlar. Sosyalleşmemiş kişiler hayatını üretken olmadan sürdürmektedir (Corey, 2008).

Sosyal bağ hissetmek için çaba gösteren kişi ise kendisini diğer bireylerden değişik ve mesafeli hissetmektedir. Kişinin bu durumda sosyal rollerini ve sorumluluklarını benimsemesi güç olabilir. Ayrıca birey böyle bir durumda kendisini daha çok yalıtılmış hisseder. Kişi başkalarıyla etkileşim kurmayı denediğinde ise başkalarının onu anlayamadığını düşündüğü için ümitsizlik yaşayabilir. Böyle bir durumda kişi gerçekçi rollerini ve ilişkileri istemeyerek kendisini ait hissedeceği bir yer keşfetmeye çalışabilir. Hatta bazı aşırı durumlarda, kişi kendisini toplumdan geri çekip tek bir hayat oluşturabilir (Lee ve Robbins, 1995).

Aidiyetin herhangi bir yönünün gelişiminde oluşan problem kişinin hayatta etkili bir biçimde işlevde bulunma kapasitesini etkiler. Gelişimin erken döneminde meydana gelen benlik açıkları çocuk üzerinde daha derin bir etkiye neden olabilir. Çünkü temel aidiyet henüz yerleşmemiştir. Benliğin gelişiminden sonra ortaya çıkan hayal kırıklıkları travmatik veya şiddetli olabilir. Fakat bu durumda artık benlik yapısal olarak hassas değildir. Böyle bir durumda birçok kişi sosyal sorunlar yaşasa da bazı kişisel ilişkilerini sürdürmektedir. Gelişimin herhangi bir aşamasında ortaya çıkan empatik başarısızlıklar veya travmalar, bireyin derin

aidiyet eksikliğini telafi etmek amacıyla önceki gelişim aşamalarına gerilemesine yol açabilir (Lee ve Robbins, 1995).

Yaşamda akut bir şekilde kişilerarası başarısızlık yaşayan kişiler kendiliğinde narsistik yaralar tecrübe etmektedir. Bu başarısızlıklara terk edilme, akranları tarafından reddedilme, dışlanma, eleştirilme örnek olarak gösterilebilir. Bu kişiler çoğunlukla yetişkinlikte düşük düzeyde sosyal bağ hissetmektedir (Lee ve Robbins, 1995). Sosyal bağ hissi düşük olan bireyler, diğer insanlardan ve dünyadan kişilerarası olarak uzak hissetme eğilimi göstermektedir. Bu bireyler kendilerini sıklıkla yabancı olarak görmekte ve başkaları tarafından anlaşılmamış hissetmektedir. Ayrıca bu kişiler sosyal dünyayla zor bağlantı kurmakta ve sosyal durumlarda rahatsız hissetmektedir. Sosyal bağ duygusu yetersiz olan bireyler, insanlar ve gruplarla bir ilişki geliştirdiklerinde bile derinden bağlılık eksikliğini hissetmektedir. Bu durum daha sonra bireylerin sosyal dünya ile etkileşim kurma kapasitelerini etkiler (Lee vd., 2001).

Düşük düzeyde sosyal bağ hisseden kişiler, gereksinimlerini ve hislerini düzenlemekte zorluk yaşamaktadır. Bu kişiler düşük benlik saygısına, anksiyeteye ve depresyona daha fazla eğilimli olmaktadır. Ayrıca bu bireylerin kişilerarası ilişkilerde güven düzeyi düşüktür. Diğer yandan düşük düzeyde olan sosyal bağ duygularının yükselmesini sağlayacak sosyal imkanlardan uzak durma ihtimalleri vardır (Lee ve Robbins, 1998). Sosyal açıdan yoksunluk çeken bireyler uyumsuzluk, stres, davranış problemleri ve sağlık sorunları yaşayabilmektedir (Baumestier ve Leavy, 1995).

Sosyal bağlılık ve sosyal destek kavramları birbirine yakın kavramlar gibi görünse de farklı anlamları bulunmaktadır. Algılanan sosyal destek daha çok uygun bir sosyal çevre ile ilgili bir kavramken sosyal bağlılık benliğin yapısına vurgu yapar (Lee ve Robbins, 1995). Bir kişinin yakın ailesi ve destekleyici arkadaşları bulunmasına rağmen kişi sosyal bağlılık duygusunu eksik olarak hissedebilir. Bu bireylerde sosyal bağ duygusunun ve kişilerarası yakınlık tecrübesinin oluşturulması önemlidir (Lee ve Robbins, 1998).

Düşük düzeyde sosyal bağ hissetme, anksiyete (Lee ve Robbins, 1998), yalnızlık (Duru, 2008a), uyum zorlukları (Duru, 2008b) ve büyüme sürecinde ailenin ekonomik problemlerinin olması (Hagerty, Williams ve Oe, 2002) gibi

durumlarla ilişkilendirilmektedir. Yüksek düzeyde sosyal bağ hissetme ise büyüme sürecinde algılanan anne ve baba bakımın yüksek olması (Hagerty vd., 2002), yüksek benlik saygısı (Lee ve Robbins, 1998) gibi durumlarla ilişkilendirilmektedir.

Özet olarak, sosyal bağ hissetmenin bireyin temel ihtiyaçlarından birisi olduğu söylenebilir. Bireyin yetişkin yaşamındaki sosyal bağ duygusunun düzeyi üzerinde yaşamın ilk dönemlerindeki ebeveynleri ile olan bağlarının önemli etkileri bulunmaktadır. Bireyin yüksek düzeyde sosyal bağ hissetmesi kişinin ruh sağlığını olumlu yönde etkilemektedir.

Kırılgan Narsisizm

Kernberg, normal ve patolojik narsisizmi birbirinden ayırmıştır. Patolojik narsisizmi ise sınırda kişilik organizasyonu sınıflaması içinde ele almıştır (Kernberg, 1967). Normal narsisizm, kendiliğe libidinal yatırım şeklinde açıklanabilir. Normal kendilik, bütünleşmiş bir yapıya sahiptir. Kendiliğin bileşen kendilik temsilleri ise bir bütün biçiminde örgütlenmiştir. Kendilik, gerçekte libidinal yatırımda bulunmuş ve saldırgan yatırım yapılmış bileşenleri birleştiren bir yapı meydana getirmektedir. Bu durum, normal sevgi kapasitesi için sevgi ve nefretin bütünleştirilmesinin gerekliliğini de ortaya koymaktadır (Kernberg, 2019).

Bütünleşmiş bir kendiliğin olmaması klinik açıdan, hiç bütünleşmeden meydana gelen bölünmüş ben durumlarının olmasıyla fark edilmektedir. Bu durumda, kişi başkalarını algılayışını anlamlı bir bütün olarak birleştirmekte zorlanır. Dolayısıyla diğer kişilere eş duyum gösterme veya onları gerçekçi derinlemesine değerlendirme kapasitesi oldukça azdır. Normal narsisizm, kendiliğin ve kendiliğe libidinal yatırımı etkileyen ruh içi yapıların yapısal bütünlüğüne bağlıdır (Kernberg, 2019).

Normal narsisizm ya da gerçek kendilik, bireyin kendisini yeterli algılaması durumu olup, gerçekliği temel almaktadır. Bu kendilik algısı, diğer bireyler için uygun şekilde kaygılanmayı içerir. Kendilik değeri, gerçekliğin getirdiği görevlerle etkili bir şekilde başa çıkarak korunur. Patolojik narsisizmde ise kendilik fanteziyi temel alır. Patolojik hislere karşı kendilik savunmalar geliştirmektedir. Narsisizmin normal ya da patolojik olması, kendiliğin dış nesneyle olan ilişkisinin özelliğine göre belirlenir (Masterson, 2012).

Kernberg, üç narsisizm patolojisi seviyesinden bahsetmiştir. Birinci narsisizm patolojisi seviyesi, kişinin normal erişkin narsisizmden normal çocuksu narsisizme doğru gerilemesi nedeniyle oluşur. İkinci narsisizm patolojisi seviyesinde kendilik, kendiliğin yerini tutması sebebiyle sevilen bir dış nesneye yansıtılır. Üçüncü narsisizm patolojisi seviyesi, büyülenmeci kendiliğin geçici bir biçimde yansıtılmış büyülenmeci bir kendilikle ilişkisi sebebiyle ortaya çıkar (Kernberg, 2019).

Patolojik narsisizmin çok boyutlu yapısı vardır (Pincus ve Lukowitsky, 2010). Patolojik narsisizmin boyutları araştırmacılar tarafından farklı biçimlerde isimlendirilmektedir. Bu boyutlar açık ve örtük narsisizm (Akhtar ve Thomson, 1982), kayıtsız ve tedirgin narsisizm (Gabbard, 1989), teşhirci ve gizli narsisizm (Masterson, 2012), büyülenmeci ve kırılğan narsisizm (Dickinson ve Pincus, 2003) biçiminde adlandırılmaktadır. Büyülenmeci narsisizm özelliği gösteren kişiler kendine güvenme, saldırganlık, teşhircilik, kendini beğenme, diğer bireylerin ihtiyaçlarını görmezden gelme gibi niteliklere sahiptir. Kırılğan narsisizm özelliği taşıyan bireyler ise savunmacı, aşırı hassas, kaygılı, kişisel ilişkilerinde içedönük olma gibi özellikler göstermektedir (Wink, 1991).

Gabbard'ın tanımlamasıyla tedirgin narsisist kişiler aşırı hassas, çekingen ve utangaç olma gibi özellikler göstermektedir. Bu kişiler başkalarının kendilerine nasıl tepki gösterdiği konusunda son derece hassastır. Bu bireylerin dikkatleri sürekli olarak diğer kişilere yöneliktir. Tedirgin narsisist bireyler için başkalarından gelebilecek eleştiriler kritik öneme sahiptir. Bundan ötürü diğer kişileri çok dikkatle dinlemektedirler. Bu bireyler reddedilmekten ve aşağılanmaktan korktukları için ilgi odağı olmaktan kaçmaktadır. Tedirgin narsisist kişilerin duyguları kolayca incinmektedir. Bu kişiler utanmış veya aşağılanmış hissetmeye eğilim göstermektedir. Bu kişilerin özünde gizli büyülenmeci davranışlar sergileme arzusu bulunmaktadır. Bu durumdan ötürü de utanç yaşarlar (Gabbard, 1989).

Masterson'un adlandırmasıyla gizli narsisist bireyin intrapsişik yapısı teşhirci bireyin yapısı ile aynı özelliklere sahiptir. Fakat bu kişilerde duygusal yatırım büyülenmeci kendilikten tümgüçlü nesne temsiline doğru yönelmiştir. Gizli narsisist kişinin karşıdaki nesneye karşı bir bağımlılığı bulunmaktadır. Dolayısıyla bu bireyler karşıdaki nesneye karşı savunmasız bir konumdadır. Gizli narsisist birey kendiliğin büyülenmeciliğini idealleştirilen nesne aracılığıyla düzenler. Gizli

narsisist kişinin patolojik narsisistliği, tümgüçlü ve mükemmel olan diğer bireyin beraberinde kendisini özel algılayarak deneyimlenmektedir. Bu kişilerde savunmanın devamlılığını tutarlı bir şekilde koruma yetisi yoktur. Bu nedenle bu bireyler depresyona girmeye eğilim göstermektedir. Gizli narsisist bireylerde savunmanın yetersiz kaldığı durumlarda kişi saldırıya uğramış, aşağılanmış, kırılğan ve yetersiz hisseder. Bu durumda birey iki farklı tepkide bulunabilir. Kişi ya saldırıya yanıt verecektir ya da kendisini geri çekecektir (Masterson, 2012).

Narsisizmde yakınlık sorunları görülmektedir. Sahte kendilik yakınlık konusunda önemli problemlere sebep olur (Masterson, 2018). Kırılğan narsisizm özelliği taşıyan kişilerin kişilerarası ilişkilerde benlik saygılarını korumak için kullandığı temel yöntem sosyal kaçınmadır. Bu bireyler sosyal kaçınmaya ek olarak kişilerarası ilişkilerde çeşitli sorunlar yaşamaktadır. Kişilerarası ilişkilerde sıklıkla baskın, soğuk ve kindar olmaktadır. İlişkilerdeki aşırı hassasiyetlerinin bilincindedir ve başkalarının ihtiyaçlarını karşılama umarlar. Bu kişiler bir ilişkide savunmasız ve yetersizlik duygusunu vurguladıkları ölçüde korku yaşamaktadır. Büyükenmeci narsisizm özelliği taşıyan kişiler savunmasızlıklarını düzenleyebilir. Ancak kırılğan narsisizm özelliği gösteren kişiler kişilerarası ilişkilerde daha çok stres yaşarlar ve ilişkilerden daha çok kaçınma eğilimindedir (Dickinson ve Pincus, 2003).

Gizli narsisistik kişilik bozukluğunun klinik tablosu borderline kişilik bozukluğuna oldukça benzemektedir. Bu durum teşhis zorluğuna yol açmaktadır. Gizli narsisist kişiler de aynı borderline kişiler gibi sık depresyon yaşamaktadır. Borderline kişilerde görülen savunma yapışmadır. Ancak gizli narsisist kişinin savunması, tedavi sırasında terapistle kaynaşmadır. Gizli narsisist kişiler terapi seansları esnasında terapisti idealleştirmektedir. Bu durumda gizli narsisist birey nesnenin mükemmeliyetine odaklanarak tatmin edici büyükenmesini elde eder (Masterson, 2018).

Kişilik bozukluklarında kendilik aktivasyonu, anksiyete ve depresyona, bu durum da kişilerde savunmaya neden olur. Kişilik bozukluklarının hepsinde kişi terk depresyonunu tecrübe etse de terk depresyonuna karşı gösterilen savunma şekli farklıdır. Gizli narsisist kişinin intrapsişik yapısı terk depresyonunu nesnenin kaybı olarak tecrübe etmez. Bu durumu kendiliğin dağılımı biçiminde tecrübe eder.

Bireyin terk depresyonuna karşı savunması ise tümgüçlü nesnenin idealleştirilmesi biçimindedir (Masterson, 2012).

Patolojik narsisizm yani narsisistik büyükenmecilik ya da narsisistik kırılabilirlik ergenlerde, yetişkinlerde ve yaşlılarda görülen intihar davranışında oldukça önemli bir risk faktörü olarak karşımıza çıkmaktadır (Dawood, Schroder, Donnellan ve Pincus 2018). Patolojik narsisizm ile tanımlanan intihar yalnızca ruh sağlığının işareti olmayıp aynı zamanda yaşam şartlarındaki bir kriz durumudur. Diğer yandan geniş bir öznel ve kişilerarası nedenle ilişkili bir süreç olduğu söylenebilir (Ronningstam, Weinberg, Goldblatt, Schechter ve Herbstman, 2018).

Öfke, terk edilme ve umutsuzluk duyguları intihar davranışını anlamak için oldukça önemli duygular olarak karşımıza çıkmaktadır (Hendin, Maltzberger, Pollinger, Szanto ve Rabinowicz, 2004). Yapılan çalışmalarda kırılabilir narsisistik bireylerin büyükenmeci narsisistik kişilere kıyasla daha çok duygu düzenleme problemleri yaşadıklarına dikkat çekilmiştir (Di Pierro vd., 2017; Given Wilson vd., 2011; Zhang, Wang, You, Lü ve Luo, 2015). Gizli narsisist bireyler ayrılık stresi yaşarken depresyon şiddetlenmektedir. Bu durumda kişi intihara yatkın olmaktadır. Bunun tersi durumlarda ise depresyona yönelik savunma daha güçlü görülmektedir. Diğer yandan bu kişilerde umutsuzluk, boşluk ve anlamsızlık hisleri de sık yaşanmaktadır (Masterson, 2012).

Kırılabilir narsisizm düşük benlik saygısı (Rose, 2002), depresif mizaç (Tritt, Ryder, Ring ve Pincus, 2010), düşük yaşam doyumu (Rose, 2002), depresif belirtiler (Erkoreka ve Navarro, 2017), romantik kıskançlık (Ponti, Ghinassi ve Tani, 2020), intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışı (Dawood vd., 2018) ve bulimia nervosa semptomları (Maples vd., 2010) gibi durumlarla ilişkilendirilmektedir.

Özet olarak, narsisizm normal ya da patolojik olarak ayırt edilmektedir. Patolojik narsisizmin ise çok boyutlu bir yapı olduğu söylenebilir. Kırılabilir narsisizm patolojik narsisizmin boyutlarından birisidir. Diğer yandan patolojik narsisizm bireylerde intihar davranışı açısından risk oluşturmaktadır. Kırılabilir narsisizm klinik açıdan borderline kişilik bozukluğuna oldukça benzediği söylenebilir. Kırılabilir narsisist bireylerin duygu düzenleme zorlukları ve terk depresyonu karşısında yaşadığı problemler nedeniyle intihara yatkın olduğu ileri sürülebilir.

Umutsuzluk

Pozitif psikolojide meydana gelen gelişmelerle birlikte psikolojinin odağı yalnızca kişinin işlevlerini onarmak değil aynı zamanda kişide olumlu niteliklerin oluşmasını sağlamak olmuştur. Böylece, bireylerin umut, iyi oluş, iyimserlik, akış ve mutluluk gibi öznel deneyimleri ele alınmaya başlamıştır (Seligman ve Csikszentmihalyi, 2000). Umut, duyguların önemli bir rol oynadığı düşünme tarzı olarak tanımlanabilir. Umutlu düşünme, hem durumsal hem de kişisel süreçleri yansıtmaktadır. Umut, bireylerin hedeflerine rota oluşturma ve hedeflerinin peşinden gitmek için gerekli motivasyonu bulma kapasitesi hakkındaki düşünceleridir (Snyder, 2002).

Bireyi hayata bağlayan ve geleceği hedefleyerek hayata tutunmasına yardımcı olan oldukça önemli duygu umuttur. Bir kişinin umut duygusunun azaldığı noktada umutsuzluk hissi ortaya çıkar (Eskin, 2012). Umutsuzluk, bireyin geleceğe yönelik negatif beklentileri olarak açıklanabilir (Minkoff, Bergman, Beck ve Beck, 1973). Bilişsel yaklaşımda umutsuzluk depresyondaki kişileri intihara götüren süreçte önemli bir etken olarak ele alınmaktadır. Weishaar ve Beck (1992) umutsuzluğun yetişkinlerde intihar riskinin oldukça önemli bir belirleyicisi olduğuna dikkat çekmektedir.

Umutsuzluk depresyonun temel özelliklerinden birisidir. Depresyondaki kişilerde yaşam sorunlarından kaçma isteği olabilmektedir. Bireyin bu kaçma arzusu sıklıkla kendisini çıkmazda görmesiyle ilişkilidir. Diğer yandan bireyler kendisini yetersiz, beceriksiz ve çaresiz olarak görmektedir. Depresif bireylerin intihar hakkındaki endişeleri bireyin durumunu umutsuz olarak kavramsallaştırmasıyla bağlantılıdır. Bireyde mevcut sorunların çözülemeyeceğine yönelik inanç vardır. İntihar etmek isteyen kişiler çoğunlukla intiharı umutsuz durumlardan kurtulmak için çözüm yolu olarak görmektedir (Beck, 1963).

Depresyonda bilişsel üçlü (cognitive triad) olarak adlandırılan bir durumdan bahsedilmektedir. Bilişsel üçlü; kendiliğe, kişinin kişisel dünyasına ve geleceğe yönelik negatif bakışları yansıtır. Bununla birlikte depresyon yenilgi, yoksunluk ve kayıp temaları ile karakterize edilir (Weishaar ve Beck, 1992). Bilişsel yaklaşıma göre depresif birey geleceğini acı dolu olarak değerlendirmektedir. Bu noktada kişi için çözüm yolu intihar gibi görünmektedir. Depresif bireyler için yaşamı

sonlandırmak hayatta kalmaktan daha çekici görünmektedir. Yaşamın umutsuzluğu ne kadar fazlaysa kişinin hayatını sonlandırma arzusu da o kadar fazla olmaktadır (Beck, 2005).

Abramson, Metalsky ve Alloy (1989) umutsuzluk depresyonu olarak adlandırdıkları bir durumdan bahsetmektedir. Bu depresyonu yaşayan bireylerin umutsuzluk hissini yoğun olarak yaşadığına işaret edilmektedir. Bundan dolayı kişinin geleceğe yönelik beklentilerinin de olmadığı ileri sürülmektedir. Diğer bir ifadeyle umutsuzluk depresyonun meydana gelmesinde önemli bir etkidir.

İntihara ciddi derecede eğilimli birçok kişiye neden intihar etmek istediği sorulduğunda yaşamın bir anlamının olmadığını, hiçbir zaman mutlu olamayacağını, tek kurtuluşun intihar olduğuna karar verecek kadar kendisini çaresiz hissettiğini ya da ailesine yük olduğunu söyleyebilir. Bu durumların hepsi bir noktada umutsuzluk ile bağlantılıdır. Kendisini kötü bir durumda sıkışmış hisseden kişi sorunlarıyla başa çıkma yolu olarak kendini öldürmeyi görmektedir (Beck vd., 1979).

Bilişsel kurama göre umutsuzluk duygusu intihar isteğinin merkezinde yer alabilmektedir. Böyle bir durumda kişinin yaşam durumuna ve geleceğine yönelik aklında bulunan açıklamalar umutsuzluğa işaret etmektedir. Kişiyi çıkmaza sürükleyen ise yaşam durumuna ve geleceğe yönelik yaptığı açıklamalardır. Psikolojik danışma sürecinde bu kişilerle çalışırken geleceğe yönelik aklında var olandan daha az vahim alternatif seçeneklerin var olduğu gösterilir (Beck vd.,1979).

İlgili literatür incelendiğinde hem klinik örneklerle hem de normal örneklerle yapılan birçok çalışmada umutsuzluk ve intihar davranışı arasındaki ilişkinin ele alındığı görülmektedir (Ak, Özmenler ve Bozkurt, 2006; Chang, 2017; Durak Batıgün 2008; Lamis ve Lester, 2013). Klinik örneklerle yapılan çalışmalarda özellikle depresyon yaşayan bireylerde umutsuzluk ve intihar davranışı sıklıkla incelenmiştir (Ak vd., 2006; Beck, Brown, Berchick, Stewart ve Steer, 2006). Diğer yandan sosyal problem çözme becerileri ve umutsuzluk değişkenlerinin birlikte intihar davranışı ile ilişkisini inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Dixon, Heppner ve Rudd, 1994; D’Zurilla, Chang, Nottingham ve Faccini, 1998; Milnes, Owens ve Blenkiron, 2002; Zeyrek, Gençöz, Bergman ve

Lester, 2009). Bu çalışmaların bir kısmında sosyal problem çözmenin umutsuzluk ve intihar davranışı arasındaki ilişkide aracı olduğu görülmüştür (Dixon vd., 1994; Milnes vd., 2002).

Özet olarak, umutsuzluğun intihar davranışını açıklamada oldukça önemli bir etmen olduğu söylenebilir. Özellikle depresyon ve intihar arasındaki ilişkide umutsuzluk önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Bireyin geleceğe yönelik yaptığı açıklamalar içinde bulunduğu durumu anlamamız açısından önemlidir.

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde ilk olarak intihar ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Daha sonra intihar ile umutsuzluk, yaşamda anlam, kırılan narsisizm ve sosyal bağlılık değişkenlerinin ilişkisini ortaya koyan çalışmalar açıklanmıştır.

İntihar ile ilgili araştırmalar. İlgili literatür incelendiğinde intihar davranışını hem klinik örneklerle hem de normal örneklerle çeşitli açılardan ele alan birçok çalışmanın bulunduğu görülmektedir. Bu araştırmalar kronolojik sıraya göre aşağıda özetlenmiştir.

Ateşçi, Kuloğlu, Tezcan ve Yıldız (2002) tarafından yapılan 60 kişinin katıldığı çalışmanın amacı, intihar teşebbüsünde bulunan kişilerde birinci ve ikinci eksen tanılarının görülme sıklığını saptamaktır. Araştırmaya 18 yaş üzerinde olan ve intihar teşebbüsü sebebiyle Fırat Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin acil servisine müracaat eden kişiler katılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda, hastaların %46.6'sında depresif bozukluk, %18.3'ünde borderline kişilik bozukluğu, %16.7'sinde histrionik kişilik bozukluğu olduğu belirlenmiştir.

Chang (2002) tarafından yapılan çalışmaya 14-18 yaş arasındaki 306 lise öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 15.63'tür. Katılımcılara Sosyal Problem Çözme Ölçeği, Yaşam Stresi Ölçeği ve İntihar Düşüncesi ölçeği uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda, yaşam stresinin pozitif yönde intihar düşüncesini yordadığı bulunmuştur. Diğer yandan sosyal problem çözmenin ise negatif yönde intihar düşüncesini yordadığı ortaya konmuştur.

Cho, Dion Hollfors ve Iritani (2007) tarafından yapılan 1252 lise öğrencisinin katıldığı çalışmanın amacı, madde kullanımına başlama ve intihar ile ilgili risk

faktörleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Yapılan çalışmanın sonucunda erkek lise öğrencilerinde erken madde kullanımına başlama ile depresif belirtiler, intihar düşüncesi, intihar düşüncesinin onaylanması ve intihar girişimi ilişkili bulunmuştur. Kız lise öğrencilerinin erken sigara içmeye başlaması intihar düşüncesi ve intihar düşüncesinin onaylanması ile ilişkili bulunmuştur. Diğer yandan kız lise öğrencilerinin erken alkol kullanımına başlaması depresif belirtiler ile erken madde kullanımına başlaması ise intihar düşüncesi ile ilişkili bulunmuştur.

Roy ve Janal (2007) tarafından yapılan 499 kişinin katıldığı çalışmanın amacı, intihar girişiminde bulunan alkol bağımlısı hastalarda risk faktörlerini belirlemektir. Yapılan çalışmanın sonucunda cinsiyet, aile öyküsü, çocukluk dönemindeki cinsel istismar geçmişi intihar davranışı açısından risk faktörleri olarak tespit edilmiştir.

Roy (2010) tarafından yapılan 527 kişinin katıldığı çalışmanın amacı, intihar girişiminde bulunmuş eroin bağımlısı hastalarda risk faktörlerini ortaya koymaktır. Katılımcıların 207'sinin daha önce intihar girişiminde bulunduğu görülmüştür. Yapılan çalışmanın sonucunda ailede intihar davranışı, alkol bağımlılığı, antidepresan ilaçlarla tedavinin intihar girişimi açısından risk faktörleri olduğu bulunmuştur.

Hirsch ve Barton (2011) tarafından yapılan 439 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın amacı, olumlu sosyal desteğin ve negatif sosyal değişimlerin intihar düşüncesi ve intihar girişimi ile ilişkisini incelemektir. Katılımcıların yaş ortalaması 21.02'dir. Yapılan çalışmanın sonucunda olumlu sosyal desteğin intihar davranışının anlamlı ve negatif yönde yordayıcısı olduğu ortaya konmuştur. Bununla birlikte, negatif sosyal değişimin intihar davranışının anlamlı ve pozitif yönde yordayıcısı olduğu bulunmuştur.

Wang, Nyutu ve Tran (2012) tarafından yapılan 361 lisans öğrencisinin katıldığı çalışmanın amacı, yaşamı sürdürme nedenlerinin ve baş etmenin intihar davranışına karşı koruyucu rolünü araştırmaktır. Katılımcıların yaş ortalaması 21.6'dır. Yapılan çalışmanın sonucunda yaşamı sürdürme nedenlerinin depresyon üzerinde ters etki yaparak intihar düşüncesine karşı aracılık ettiği bulunmuştur. Ayrıca duygu odaklı baş etmenin daha fazla kullanılmasının depresyonu artırıp yaşamı sürdürme nedenlerini azaltarak intihar düşüncesini arttırdığı bulunmuştur.

Emir Öksüz ve Bilge (2014) tarafından yapılan 641 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın amacı, üniversite öğrencilerinin intihar olasılıklarının sosyal problem çözme, kişiler arası öfke ve suçluluk – utanç değişkenleri ile olan ilişkisini ortaya koymaktır. Katılımcıların yaş ortalaması ise 21.37'dir. Yapılan çalışmanın sonucuna göre sosyal problem çözmenin intihar olasılığını negatif yönde yordadığı bulunmuştur. Bununla birlikte kişilerarası öfkenin boyutları olan intikam tepkilerinin ve içe dönük tepkilerin intihar olasılığını pozitif yönde, pasif agresif tepkilerin ise negatif yönde yordadığı saptanmıştır.

Özer, Yıldırım ve Erkoç (2015) tarafından yapılan çalışmaya majör depresif bozukluk tanısı alan 62 kişi katılmıştır. Bireyler geçmişte intihar teşebbüsünde bulunup bulunmadığına göre iki farklı gruba ayrılmıştır. Kontrol grubu da 60 bireyden meydana gelmektedir. Yapılan çalışmanın sonucunda depresif bireylerin kaygı ve kaçınma puanları kontrol grubuna göre daha fazla bulunmuştur. İntihar teşebbüsünde bulunan ve bulunmayan bireylerin kaygı ve kaçınma puanları arasında fark tespit edilmemiştir.

Sonuç olarak, ilgili literatürde intihar davranışı ile ilgili yapılan çalışmalara bakıldığında intihar davranışını birçok farklı yönden inceleyen çalışmaların olduğu ileri sürülebilir. Bu durumun sebebi intihar davranışının karmaşık yapısının olmasıyla açıklanabilir. Hem klinik hem normal örneklerle intihar davranışının birçok farklı değişken ile birlikte ele alındığı söylenebilir.

İntihar ve umutsuzluk ile ilgili araştırmalar. İlgili literatür incelendiğinde umutsuzluk ve intihar davranışı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların bir kısmında depresyon yaşayan bireylerin umutsuzluk düzeyi ve intihar davranışı ele alınmıştır. Diğer yandan normal örneklerle bireylerin umutsuzluk düzeyi ve intihar riski arasındaki ilişkiyi açıklayan çalışmaların sayısı da oldukça fazladır. Bu çalışmalar aşağıda kronolojik sıraya göre özetlenmiştir.

Beck, Brown ve Steer (1989) tarafından yapılan çalışmaya psikiyatrik tanı almış ve intihar düşüncesi olan 141 kişi katılmıştır. 141 kişi beş ile on yıl arasında takip edilmiştir. Yapılan takibin sonucunda 21 hastanın öldüğü tespit edilmiştir. İntihar eden 10 hastanın umutsuzluk puanları intihar etmeyen kişilere göre anlamlı düzeyde fazla bulunmuştur.

Range ve Penton (1994) tarafından yapılan 206 lisans öğrencisinin katıldığı çalışmada katılımcılara intihar davranışları ölçeği, yaşamı sürdürme nedeni ölçeği umutsuzluk ölçeği ve umut ölçeği uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucuna göre umut arttıkça umutsuzluğun azaldığı görülmüştür. Öğrencilerin intihar puanı arttıkça umut puanının azaldığı umutsuzluk puanının ise arttığı saptanmıştır.

Heisel, Flett ve Hewitt (2003) tarafından yapılan 143 lisans öğrencisinin katıldığı çalışmanın amacı, intihar niyeti ve potansiyel risk faktörleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Öğrencilerin yaş ortalaması 20.5'tir. Öğrencilere intihar niyeti ölçeği, depresyon ölçeği, stres ölçeği, genel umutsuzluk ölçeği ve sosyal umutsuzluk ölçeğini uygulanmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda intihar niyeti ile depresyon, umutsuzluk, stres ve sosyal umutsuzluk değişkenleri arasında anlamlı ve pozitif yönde ilişki bulunmuştur.

Durak Batıgün (2005) tarafından yapılan 15 – 65 yaş arasındaki 683 kişinin katıldığı çalışmanın amacı, yaşamı sürdürme nedenleri ve intihar olasılıklarının umutsuzluk ve yalnızlık ile olan ilişkisini açıklamaktır. Araştırma sonuçlarına göre 15-25 arasındaki kişilerin daha fazla intihar olasılığı ve umutsuzluk puanlarının olduğu saptanmıştır. Ayrıca umutsuzluk ve yalnızlık değişkenlerinin intihar olasılığını pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Diğer yandan yaşamı sürdürme nedenlerinin intihar olasılığını negatif yönde yordadığı bulunmuştur.

Ak, Özmenler ve Bozkurt (2006) tarafından yapılan 155 kişinin katıldığı çalışmanın amacı, depresif hastalarda rastlanan intihar davranışında umutsuzluk ve depresyon şiddetinin etkisini saptamaktır. Araştırmanın deney grubunu Gülhane Askeri Tıp Fakültesi Eğitim Hastanesi'nin acil servisine intihar teşebbüsü ile başvuruda bulunan veya başka bir hastanede ilk tedavileri gerçekleştirilip sevk edilen 85 kişi meydana getirmektedir. Araştırmanın kontrol grubunu ise majör depresif bozukluk tanısı almış ancak intihar teşebbüsü bulunmayan 70 kişi meydana getirmektedir. Çalışmanın sonucunda, depresyon şiddeti bakımından iki grup arasında önemli bir fark olmadığı belirlenmiştir. Umutsuzluk şiddetinin ise denek grubunda daha fazla olduğu saptanmıştır. Yani umutsuzluğun intihar davranışı açısından önemli bir değişken olduğu söylenebilir.

Beck ve diğerleri (2006) tarafından yapılan çalışmaya ayakta tedavi gören 1958 psikiyatrik hasta katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 15-84 arasında

değişmektedir. Bu çalışma ileriye dönük olarak yapılan bir çalışmadır. Bireylerin umutsuzluk düzeyi ile nihai intiharı arasındaki ilişkiye bakılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda, nihai olarak intihar eden bireylerin intihar etmeyenlere göre umutsuzluk düzeyi anlamlı ölçüde yüksek bulunmuştur.

Gibb, Andover ve Beach (2006) tarafından yapılan çalışmaya 163'ü kadın 67'si erkek olmak üzere toplam 230 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 19.29'dur. Yapılan çalışmanın sonucunda intihara karşı olumlu tutumları olan erkeklerin umutsuzluk ve depresif belirti düzeyi ile intihar düşüncesi arasında anlamlı düzeyde ilişki bulunmuştur.

Arsel ve Durak Batıgün (2011) tarafından yapılan 18-60 yaş arasındaki 550 kişinin katıldığı çalışmanın amacı kadın ve erkeklerin intihar olasılığını kişilerarası ilişki tarzları, cinsiyet rolleri, sosyal destek ve umutsuzluk değişkenleri açısından incelemektir. Katılımcıların yaş ortalaması 33.65'tir. Yapılan çalışmanın sonucunda geleceğe yönelik duygu ve beklentilerin azalması her iki cinsiyette de intihar olasılığı için yordayıcı olarak bulunmuştur. Yani umutsuzluk değişkeni her iki cinsiyet için de intihar olasılığının pozitif yönde yordayıcısıdır.

Lamis, Ballard, May ve Dvorak (2016) tarafından yapılan 2034 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın amacı, depresif belirtiler, umutsuzluk, sosyal destek, alkol problemleri ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Katılımcıların yaşları 18-26 arasında değişmektedir. Yapılan çalışmanın sonucunda, sosyal desteğin intihar düşüncesini yordamada depresif belirtiler ile umutsuzluk arasında aracı rolü ortaya konmuştur. Depresif belirtilerin ve umutsuzluğun azaldığında sosyal desteğin arttığı görülmüştür. Alkol problemleri ile intihar düşüncesi arasında ise düşük düzeyde ilişki bulunmuştur.

Sonuç olarak, ilgili literatürde intihar davranışının umutsuzluk ile olan ilişkisini ortaya koyan birçok çalışmanın olduğu söylenebilir. Bu noktadan hareketle umutsuzluğun intihar açısından önemli bir risk etmeni olduğu sürülebilir. İlgili literatürde yer alan çalışmalardan hareketle intihar ve umutsuzluk arasında ilişki olabileceği düşünülmüştür. Bu sebeple umutsuzluk ve intihar olasılığı arasındaki ilişki incelenmiştir.

İntihar ve yaşamda anlam ile ilgili araştırmalar. İlgili literatür incelendiğinde hem klinik örneklerle hem normal örneklerle yaşamda anlam

ve intihar davranışı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan birçok çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu çalışmaların bir kısmında Yaşamda Anlam Ölçeği kullanılmasına rağmen bir kısmında da benzer yapıyı ölçen başka ölçme araçları kullanılmıştır. Alanyazında yer alan çalışmalar kronolojik sıraya göre aşağıda özetlenmiştir.

Lester ve Badro (1992) tarafından yapılan çalışmaya 120 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmada katılımcılara Beck Depresyon Envanteri ve Yaşam Amaçları Ölçeği uygulanmıştır. Beck Depresyon Envanteri'nin bir maddesinin mevcut intihar düşüncesinin şiddetini değerlendirdiği belirtilmiştir. Ayrıca öğrencilere geçmişte intihar düşüncesinin ya da intihar girişiminin olup olmadığı sorulmuştur. Yapılan çalışmanın sonucuna göre, depresyon ile yaşam amacı arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca depresyon sadece şu anki intihar düşüncesi pozitif yönde yordamaktadır. Yaşam amaçları ise hem şu anki intihar düşüncesini hem de geçmiş intihar düşüncesini ve girişimini negatif yönde yordamaktadır.

Edwards ve Holden (2001) tarafından yapılan çalışmanın amacı, yaşamda anlam ve başa çıkma stratejilerinin intihar belirtileri üzerindeki yordayıcılığını ortaya koymaktır. Yapılan çalışmaya 298 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaş aralığı 18-25 arasında değişmektedir. Yapılan çalışmanın sonucuna göre yaşamda anlam ve intihar belirtileri arasında negatif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Heisel ve Flett (2004) tarafından yapılan çalışmanın amacı, yaşam amacı ve yaşam doyumunun intihar düşüncesine karşı koruyucu rolünü ortaya koymaktır. Yapılan çalışmaya 18-65 yaş aralığındaki toplam 49 psikiyatrik hasta katılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucuna göre yaşam amacı ile intihar düşüncesi arasında yaşam doyumuna göre daha güçlü bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca yaşam amacının, yaşam doyumu ve intihar düşüncesi arasında aracı rolü ortaya konmuştur.

Heisel ve Flett (2008) tarafından yapılan 107 kişinin katıldığı çalışmanın amacı intihar düşüncesi ve potansiyel risk ve koruyucu faktörler arasındaki ilişkiyi araştırmaktır. Çalışmaya katılan bireylerin yaşları 67-98 yaş arasında değişmektedir. Katılımcıların yaş ortalaması 81.5'tur. Yapılan çalışmanın sonucunda depresyon ve fiziksel sağlık problemleri ile intihar belirtileri arasında

pozitif bir ilişki bulunmuştur. Diğer bireylerle iyi ilişkiler, kendini kabul etme ve yaşamda anlam ile intihar düşüncesi arasında negatif bir ilişki bulunmuştur.

Kleiman ve Beaver (2013) tarafından yapılan 585 lisans öğrencisinin katıldığı çalışmanın amacı yaşamda anlam arayışının ve yaşamda anlamın varlığının intihara karşı olası koruyucu rolünü belirlemektir. Öğrencilerin yaş ortalaması 21.2'dir. Yapılan çalışmanın sonucunda yaşamda anlamın varlığının intihar düşüncesini azalttığı bulunmuştur. Hayatta anlamın bireylerdeki intihar riskini azalmak için yararlı olabileceği ileri sürülmüştür.

García Alandete, Marco Salvador ve Pérez Rodríguez (2014) tarafından İspanya'da yapılan çalışmaya 16-60 yaş arasındaki 80 borderline kişilik bozukluğu tanısı almış hasta katılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda yaşamda anlam ile depresyon, umutsuzluk ve intihar riski arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Araştırmacılar yaşamda anlamın değerlendirilmesinin gerekliliğini belirtmişlerdir.

Heisel, Neufeld ve Flett (2016) tarafından yapılan 109 kişinin katıldığı çalışmanın amacı yaşlı yetişkinlerin akıl sağlığını ve iyi oluşunu potansiyel olarak destekleyen ve intihar düşüncelerine karşı koruyan yaşama nedenlerinin ve yaşamda anlamın etkisini araştırmaktır. Katılımcıların yaş ortalaması 74.8'dir. Yapılan çalışmanın sonucunda yaşamda anlamın, yaşamı sürdürme nedeni ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkide aracılık ettiği bulunmuştur.

Sonuç olarak, alanyazında yaşamda anlam ve intihar ilişkisini ortaya koyan çeşitli çalışmalar yer almaktadır. Yapılan bu çalışmaların bir kısmında yaşamda anlam ölçeği kullanılmasına rağmen bir kısmında da benzer yapıyı ölçen başka ölçekler kullanılmıştır. Alanyazında yapılan araştırmalardan hareketle yaşamda anlamın intihar için koruyucu bir faktör olabileceği düşünülmüştür. Bu sebeple yaşamda anlam ve intihar olasılığı arasındaki ilişki incelenmiştir.

İntihar ve kırılğan narsisizm ile ilgili araştırmalar. İlgili literatür incelendiğinde narsisistik kişilik bozukluğu ya da kırılğan narsisizm ile intihar davranışının ilişkisini ele alan çalışmaların olduğu görülmektedir. Ancak, kırılğan narsisizm ve intihar davranışı arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların sayısı kısıtlıdır. Kırılğan narsisizm ve intihar davranışı arasındaki ilişkinin daha çok klinik örneklerle incelendiği söylenebilir. Alanyazında yer alan çalışmalar kronolojik sıraya göre aşağıda özetlenmiştir.

Heisel, Links, Conn, Reekum ve Flett (2007) tarafından yapılan çalışmanın amacı, narsisistik kişilik bozukluğu düzeyi arttıkça yaşlı ve depresyondaki bireylerin intihar düşüncesi ve davranışına daha savunmasız hale gelip gelmediğini araştırmaktır. Yapılan çalışmaya 65 yaşın üzerinde olan toplam 608 kişi katılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucunda, narsisistik kişilik özelliği taşıyan bireylerin diğer bireylere kıyasla depresyon ölçeğindeki intihar madde puanları anlamlı düzeyde daha yüksek bulunmuştur.

Pincus ve diğerleri (2009) tarafından yapılan çalışmanın amacı, patolojik narsisizm envanterini geliştirmektir. 52 maddeden oluşan patolojik narsisizm envanteri narsisistik büyülenmecilik ve narsisistik kırılabilirlik ile ilişkili yedi boyuttan meydana gelmektedir. Diğer yandan bu çalışmada patolojik narsisizm envanteri ile ilgili çalışmalar da yapılmıştır. Küçük bir klinik örnekleme yapılan çalışmada, hem narsisistik kırılabilirlik hem de narsisistik büyülenmecilik intihar davranışı ile pozitif yönde ilişkili bulunmuştur.

Dawood ve diğerleri (2018) tarafından yapılan çalışmanın amacı, narsisistik büyülenmecilik ve narsisistik kırılabilirliğin intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışı ile ilişkisini ortaya koymaktır. Çalışmaya toplam 1023 lisans öğrencisi katılmıştır. Yapılan çalışmanın sonucuna göre hem narsisistik büyülenmecilik hem de narsisistik kırılabilirlik intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışı ile ilişkili bulunmuştur.

Sonuç olarak, ilgili literatürde kırılabilir narsisizm ve intihar ilişkisini ortaya koyan az çalışmanın olduğu ileri sürülebilir. Alanyazında yapılan çalışmalar ve ilgili literatür ışığında kırılabilir narsisizmin intihar ile ilişkili olabileceği düşünülmüştür. Bu noktadan hareketle kırılabilir narsisizm ve intihar olasılığı ilişkisi incelenmiştir. Böylece ilgili literatüre katkı yapılacağı düşünülmüştür.

İntihar ve sosyal bağlılık ile ilgili araştırmalar. İlgili literatür incelendiğinde sosyal bağlılık ve intihar davranışı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmaların az olduğu görülmektedir. Bununla birlikte sosyal bağlılık kavramına yakın bir kavram olan güvenli bağlanma ile intihar arasındaki ilişkiyi ele alan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bu çalışmalar aşağıda kronolojik sıraya göre özetlenmiştir.

Lessard ve Moretti (1998) tarafından yapılan 10-17 yaş arasındaki 116 ergenin katıldığı çalışmanın amacı, bağlanma stilleri ve intihar düşüncesi arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Yapılan çalışmanın sonucunda, korkulu ya da saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin intihar düşüncesinin güvenli bağlanma stiline sahip olanlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur.

Grunebaum ve diğerleri (2010) tarafından yapılan çalışmaya 136 kişi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalaması 39.2'dir. Katılımcıların yüzde altmışını kadınlar oluşturmaktadır. Yapılan çalışmanın sonucunda, güvenli bağlanma arttıkça intihar girişimi riskinin azaldığı bulunmuştur. Ayrıca kaçınan bağlanma arttıkça intihar girişimi riskinin arttığı ortaya konmuştur.

Reyes ve diğerleri (2020) tarafından yapılan 18-24 yaş arasındaki 811 Filipinli gencin katıldığı çalışmanın amacı, intihara karşı koruyucu rolü olduğu düşünülen sosyal destek ve sosyal bağlılığın intihar ile olan ilişkisini ortaya koymaktır. Katılımcıların yaş ortalaması ise 19.70'dir. Yapılan çalışmanın sonucunda hem sosyal destek hem de sosyal bağlılık intihar düşüncesi ile negatif yönde ilişkili bulunmuştur.

Sonuç olarak, ilgili literatürde yer alan çalışmalar incelendiğinde intihar davranışının sosyal bağlılık ve güvenli bağlanma ile ilişkisini ortaya koyan çalışmaların olduğu söylenebilir. Bu noktadan hareketle sosyal bağlılığın intihar davranışı açısından koruyucu rolünün olduğu ileri sürülebilir. Bu sebeple sosyal bağlılık ve intihar olasılığı ilişkisi incelenmiştir.

Bölüm 3

Yöntem

Bu araştırma, ilişkisel ve betimsel modelde bir tarama araştırmasıdır. Araştırmanın bağımsız değişkenleri yaşamda anlam, umutsuzluk, kırılğan narsisizm, sosyal bağlılık, cinsiyet, sınıf düzeyi ve büyüme sürecinde bireyin ailesinin ekonomik durumu; bağımlı değişkeni ise intihar olasılığı olarak belirlenmiştir. Bu bölümde sırasıyla araştırmanın çalışma grubu, veri toplama süreci, kullanılan veri toplama araçları ve verilerin analizi ile ilgili bilgiler açıklanmıştır.

Araştırmanın Çalışma Grubu

Bu çalışmada, araştırmanın çalışma grubunu Ankara'daki bir üniversitenin çeşitli bölümlerinde 2019 - 2020 eğitim öğretim yılında öğrenimlerine devam eden ve uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 520 lisans öğrencisi oluşturmaktadır.

Regresyon analizini yapabilmek için örneklem büyüklüğünün belirlenmesindeki temel kural, $N \geq 50 + 8m$ biçimindedir. Buradaki m, bağımsız değişken sayısını ifade etmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu noktadan hareketle çalışma grubu $N \geq 50 + 8.8$ olarak belirlenmiştir. Araştırmaya 520 üniversite öğrencisi katılmıştır.

Tablo 1'de katılımcıların demografik özelliklerine yer verilmiştir. Buna göre 515 üniversite öğrencisinin 303'ü kadın, 212 ise erkektir. Kadınlar araştırmaya katılan öğrencilerin %58.8'ini, erkekler ise %41.2'sini oluşturmaktadır. Katılımcıların yaş aralığı 18- 26 arasında değişmektedir. Katılımcılara sınıf düzeyi açısından bakılacak olursa 117(%22.7) öğrencinin hazırlık sınıfında, 123(%23.9) öğrencinin birinci sınıfta, 176 öğrencinin ikinci sınıfta, 83(%16.1) öğrencinin üçüncü sınıfta, 16(%3.1) öğrencinin dördüncü sınıfta olduğu görülmektedir. Dördüncü sınıftaki öğrencilerin sayısının az olması sebebiyle analizler yapılırken üçüncü ve dördüncü sınıftaki öğrenciler birleştirilmiştir. Katılımcılara büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumu açısından bakılırsa "hep ekonomik zorluk çekerdik" diyen 13(%2.5), "zar zor geçiniyorduk" diyen 54(%10.5), "idare eder seviyedeydi" diyen 194(%37.7), "iyi sayılırdı" diyen 171(%33.2), "ekonomik olarak rahattık" diyen 83(%16.1) öğrencinin olduğu görülmektedir. "Hep ekonomik zorluk çekerdik" seçeneğini işaretleyen öğrenci sayısı az olduğu için analizler yapılırken

“hep ekonomik zorluk çekerdik” ve “zar zor geçiniyorduk” diyen iki grup birleştirilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	303	58.8
	Erkek	212	41.2
Yaş	18	80	15.5
	19	121	23.5
	20	148	28.7
	21	104	20.2
	22-26	62	12.1
Sınıf Düzeyi	Hazırlık	117	22.7
	Birinci sınıf	123	23.9
	İkinci sınıf	176	34.2
	Üçüncü Sınıf	83	16.1
	Dördüncü Sınıf	16	3.1
Büyüme Sürecinde Ekonomik Durumu	Ailenin Hep ekonomik zorluk çekerdik	13	2.5
	Zar zor geçiniyorduk	54	10.5
	İdare eder seviyedeydi	194	37.7
	İyi sayılırdı	171	33.2
	Ekonomik olarak rahattık	83	16.1

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın gerçekleştirilebilmesi için ilk olarak araştırmada kullanılan İntihar Olasılığı Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği, Sosyal Bağlılık Ölçeği, Kırılgan Narsisizm Ölçeği ve Beck Umutsuzluk Ölçeği ölçek kullanım izinleri alınmıştır. Ölçeklerin kullanım izinleri alındıktan sonra Hacettepe Üniversitesi Etik

Komisyona başvurulmuştur. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyon'dan da izin alındıktan sonra araştırma yapılmıştır.

Araştırmanın yapılabilmesi için gerekli izinler alındıktan sonra Ankara'daki bir devlet üniversitesinin çeşitli bölümlerinde öğrenimine devam eden lisans öğrencilerinden veri toplamak amacıyla öğretim üyeleriyle iletişim kurulmuştur. Öğretim üyelerinden alınan randevuların neticesinde belirlenen gün ve saatlerde veriler toplanmıştır. Araştırmaya katılmaya gönüllü kişilere ölçekler uygulanmıştır. Yapılan uygulama yaklaşık on beş dakika sürmüştür. Uygulama esnasında katılımcılar herhangi bir soru sormamıştır.

Araştırmaya katılan kişiler ilk olarak gönüllü katılım formunu cevaplandırmışlardır. Gönüllü katılım formu ekte yer almaktadır. Daha sonra katılımcılara Kişisel Bilgi Formu, İntihar Olasılığı Ölçeği, Yaşamda Anlam Ölçeği, Sosyal Bağlılık Ölçeği, Kırılgan Narsisizm Ölçeği, Beck Umutsuzluk Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu, ölçeklere ait maddeler ve ölçeklerin kullanım izinleri ekte yer almaktadır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kişisel bilgi formu, intihar olasılığı ölçeği, yaşamda anlam ölçeği, sosyal bağlılık ölçeği, kırılgan narsisizm ölçeği ve Beck umutsuzluk ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama araçları ile ilgili bilgiler aşağıda açıklanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu (KBF). Araştırmada araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. Kişisel bilgi formu katılımcıların cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve büyüme sürecindeki ailesinin ekonomik durumu hakkında bilgi edinmek amacıyla oluşturulmuştur.

İntihar Olasılığı Ölçeği (İÖÖ). Ölçeğin orijinal formu Cull ve Gill (1988) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme amacı, ergen ve yetişkinlerde intihar riskini saptamaktır. Ölçek toplam 36 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, 4'lü likert tipi olarak derecelenmektedir. Ölçeğin orijinal formunun derecelendirmesi "1=hiçbir zaman veya nadiren, 2= bazen, 3= sık sık, 4= çoğu zaman veya her zaman" biçimindedir. Bu ölçekten yüksek puan almak intihar olasılığının yüksek olduğu anlamına gelmektedir. Ölçeğin orijinal formu umutsuzluk, intihar düşüncesi, kendini olumsuz değerlendirme ve saldırganlık olmak üzere dört faktörden

meydana gelmektedir. Ölçeğin orijinal formunun iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca, test- tekrar test güvenirlik katsayısı da .92 olarak belirlenmiştir (akt. Tüzün, 1997).

İntihar Olasılığı Ölçeği'nin Türkçe'ye çevirisi ve üzerindeki ilk çalışma Eskin (1993) tarafından gerçekleştirilmiştir. Yapılan çalışmada ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı .87 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise .89 olarak hesaplanmıştır (akt. Tüzün, 1997).

Bu araştırmada ölçeğin Şahin ve Durak (2000)'in yapmış olduğu çalışma ile bir miktar değiştirilmiş hali kullanılmıştır. Bu çalışmada, ölçeğin orijinalinde yer alan bazı maddeler etik kaygılar sebebiyle bir miktar değiştirilmiştir. Ölçeğin bu formu da toplam 36 maddeden meydana gelmektedir. Ölçekte cevaplar her bir ifade için %0 uygun, %30 uygun, %70 uygun, %100 uygun biçiminde alınmaktadır. Bu formda 2., 6., 7., 10., 11., 18., 20., 21., 22., 24., 25., 26., 27., 30., 32., 35. ve 36. maddeler ters olarak puanlanmaktadır. Ölçek toplam üç faktörden meydana gelmektedir. Bu üç faktörün ismi, olumsuz benlik ve tükenme, hayata bağlılıktan kopma ve öfkedir. Ölçeğin 5., 9., 10., 12., 15., 16., 17., 18., 19., 23., 25., 26., 27., 28., 29., 30., 32., 33., 35. ve 36. maddeleri olumsuz benlik ve tükenme, 2., 6, 7., 11., 20., 21., 22. ve 24. maddeleri hayata bağlılıktan kopma faktörünü, 1., 3., 4., 8., 13., 14., 31. ve 34. maddeleri öfke faktörünü meydana getirmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda, üç faktör birlikte toplam varyansın %51.9'unu açıklamaktadır. Bununla birlikte her bir faktör için cronbach alfa güvenirlik katsayısı hesaplanmıştır. Her bir faktör için hesaplanan cronbach alfa güvenirlik katsayısı olumsuz benlik ve tükenme faktörü için .95, hayata bağlılıktan kopma faktörü için .79, öfke faktörü için .73'tür (Şahin ve Durak, 2000). Bu araştırmada İntihar Olasılığı Ölçeği'nin tamamı için cronbach alfa güvenirlik katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır.

Yaşamda Anlam Ölçeği (YAÖ). Orijinal adı "Meaning in Life Questionnaire" olan ölçek Steger ve diğerleri (2006) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal formu 7'li likert tipi olup, 10 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması olmak üzere iki alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .65 ile .83 arasında yer almaktadır. Ölçeğin bir ay arayla hesaplanan test-tekrar test güvenirliği katsayısı yaşamda anlamın varlığı boyutu için .70, yaşamda anlamın aranması boyutu için

ise .73 olarak belirlenmiştir (Steger vd., 2006). Araştırmada ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış hali kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması Demirbaş (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 7'li Likert tipi olup, toplam 10 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin faktör yükleri .59 ile .75 arasında yer almaktadır. Ölçeğin faktör yapısı iki boyuttan meydana gelmektedir. İki faktör birlikte toplam varyansın %68'ini açıklamaktadır. Ölçeğin iki boyutunun ismi, yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranmasıdır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır. Yaşamda anlamın varlığı alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı .87'dir. Yaşamda anlamın aranması alt boyutu için ise iç tutarlılık katsayısı .88'dir. Ölçeğin iki hafta arayla test-tekrar test güvenirlik katsayısı .81 olarak hesaplanmıştır. Ölçek 7'li likert tipi olarak derecelenmektedir. Ölçeğin derecelendirmesi "1= kesinlikle doğru değil, 2= çoğunlukla doğru değil, 3= kısmen doğru değil, 4= ne doğru ne yanlış, 5= kısmen doğru, 6= çoğunlukla doğru, 7= kesinlikle doğru" biçimindedir. Ölçeğin dokuz maddesi olumlu ifadelerden meydana gelmektedir. Ölçeğin bir maddesi ise olumsuz ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin olumsuz ifade içeren dokuzuncu maddesi tersine puanlanmaktadır. Ölçeğin alt ölçekleri iki değişik ölçek biçiminde kullanılmaktadır. Alt ölçeklerden alınabilecek en yüksek toplam puan 35'tir. Yaşamda anlamın varlığı alt ölçeğinden yüksek puan almak bireyde anlamın olması demektir. Yaşamda anlam aranması alt ölçeğinden yüksek puan almak bireyin anlam aradığını göstermektedir. Ayrıca ölçekten toplam puan elde etmek için yaşamda anlamın aranması boyutunun ters puanlanması gerekmektedir (Demirbaş, 2010). Bu araştırmada Yaşamda Anlam Ölçeği'nin yaşamda anlamın varlığı boyutu için cronbach alfa güvenirlik katsayısı .89 yaşamda anlamın aranması boyutu için .88 olarak hesaplanmıştır.

Sosyal Bağlılık Ölçeği (SBÖ). Orijinal adı "Social Connectedness Scale" olan ölçek Lee ve Robbins (1995) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilme amacı, kişinin sosyal bağlılık duygusunu ölçmektir. Ölçek 8 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek 6'lı Likert tipidir. Bu ölçekten yüksek puan almak, sosyal bağlılık hissinin yüksek olduğu anlama gelmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 8, en yüksek puan ise 48'dir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .91 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin iki hafta arayla hesaplanan test-tekrar test güvenirliği ise .96'dır (Lee ve Robbins, 1995). Araştırmada ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış hali kullanılmıştır. Ölçek Türkçe'ye Duru (2007) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin

Türkçe formu da 8 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek 6'lı likert tipi olup, derecelendirmesi "kesinlikle katılıyorum"dan "kesinlikle katılmıyorum"a (1'den 6'ya) doğru uzanmaktadır. Ölçekten alınan puanlar arttıkça, sosyal bağlılık duygusu da artmaktadır. Ölçek maddeleri toplam varyansın %59'unu açıklamaktadır. Ölçek tek boyuttan meydana gelmektedir. Ölçek maddelerinin faktör yükleri .63 ile .85 arasında yer almaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık katsayısı .90 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin dört hafta arayla test-tekrar test güvenirlik katsayısı da .90 olarak hesaplanmıştır. Sosyal bağlılık ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir (Duru, 2007). Bu araştırmada Sosyal Bağlılık Ölçeği'nin cronbach alfa güvenirlik katsayısı .93 olarak hesaplanmıştır.

Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ). Orijinal adı "Hypersensitive Narcissism Scale" olan ölçek Hendin ve Cheek (1997) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin orijinal formu toplam 10 maddeden meydana gelmektedir. Ölçek, 5'li likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin geliştirilme amacı, narsisizmin kırılgan ve aşırı duyarlı boyutunu ölçmektir. Ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısı .63 olarak hesaplanmıştır (Hendin ve Cheek, 1997). Bu araştırmada ölçeğin Türkçe'ye uyarlanmış hali kullanılmıştır. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlaması Şengül ve diğerleri (2015) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 8 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe formu da 5'li likert tipidir. Ölçeğin derecelendirmesi "1=hiç tanımlamıyor/doğru değil/ kesinlikle katılmıyorum, 2= yansıtmıyor, 3=ne tanımlıyor ne tanımlamıyor/ kararsızım, 4=yansıtıyor, 5=oldukça tanımlıyor/ doğru/ kesinlikle katılıyorum" şeklindedir. Bu ölçekten yüksek puan almak kırılgan narsisizm düzeyinin artması anlamına gelmektedir. Yapılan faktör analizi sonucunda, iki madde faktör yapısına katkıda bulunmaması ve faktör yüklerinin .30'un altında olması sebebiyle ölçekten çıkarılmıştır. Ölçek, aşırı duyarlılık olarak adlandırılan tek faktörden meydana gelmektedir. Sekiz madde birlikte toplam varyansın %20.71'ini açıklamaktadır. Ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısı .66 olarak bulunmuştur. Kırılgan narsisizm ölçeğinin Türkçe formunun, kırılgan narsisizmi ölçmek için geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir. Ayrıca kırılgan narsisizm ölçeğinin kırılgan narsisizmi büyüklenmeci narsisizmden ayırmada kullanışlı bir ölçek olduğu belirtilmektedir (Şengül vd., 2015). Bu araştırmada Kırılgan Narsisizm Ölçeği'nin cronbach alfa güvenirlik katsayısı .54 olarak hesaplanmıştır.

Beck Umutsuzluk Ölçeği (BUÖ). Orijinal adı “The Hopelessness Sacale” olan ölçek Beck ve diğerleri tarafından (1974) geliştirilmiştir. Bu ölçekte bireyin geleceğe yönelik negatif beklentileri değerlendirilmektedir. Ölçeğin orijinal formu toplam 20 maddeden oluşmaktadır. Maddeler doğru ya da yanlış ifadelerden oluşmaktadır. Her madde 0 ya da 1 olarak puanlanmaktadır. Toplam puan, umutsuzluk puanı olarak değerlendirilmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 olup, en yüksek puan ise 20’dir. Ölçek toplam üç faktörden oluşmaktadır. Bu üç faktörün isimleri gelecek ile ilgili duygular, motivasyon kaybı ve gelecek ile ilgili beklentiler şeklindedir. Gelecek ile ilgili duygular toplam varyansın %41,7’sini, motivasyon kaybı %6.2’sini ve geleceğe yönelik beklentiler %5,6’sını açıklamaktadır. Bu üç faktör birlikte toplam varyansın % 53.5’ini açıklamaktadır. Ölçeğin iç tutarlılık güvenirlik katsayısı ise .93 olarak hesaplanmıştır (Beck vd., 1974).

Ölçek üzerinde ilk çalışma Seber (1991) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada umutsuzluk ölçeğinin Beck Depresyon ve Rosenberg Benlik saygısı ölçekleri ile uyum geçerliliği değerlendirilmiştir. Umutsuzluk ölçeğinin bu ölçeklerle olan uyum geçerliliği sırasıyla .65 ve .55 olarak hesaplanmıştır. Yapılan çalışmada ölçeğin cronbach alfa güvenirlik katsayısı .86 olarak hesaplanmıştır (akt. Durak ve Palabıyıkoglu, 1994).

Ölçek üzerinde daha geniş bir örnekleme yapılan çalışma Durak ve Palabıyıkoglu (1994) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmanın örneklemini fiziksel hastalar ve psikiyatrik hastalar meydana getirmektedir. Ölçeğin bu formu da 20 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 0 olup, en yüksek puan ise 20’dir. Ölçeğin bu formu gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler, motivasyon kaybı ve umut olmak üzere üç faktörden meydana gelmektedir. Ölçeğin 1., 3., 7., 11. ve 18. maddeleri gelecek ile ilgili duygular faktörünü, 2., 4., 9., 12., 14., 16., 17. ve 20. maddeleri motivasyon kaybı faktörünü, 5., 6., 8., 10., 13., 15. ve 19. maddeleri ise umut faktörünü meydana getirmektedir. Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler faktörü toplam varyansın %27.9’unu, motivasyon kaybı faktörü %8.1’ini ve umut faktörü de %6.6’sını açıklamaktadır. Bu üç faktör birlikte toplam varyansın %42.6’sını açıklamaktadır. Bununla birlikte her bir faktör için coefficient alfa güvenirlik katsayısı belirlenmiştir. Gelecek ile ilgili duygular ve beklentiler için .78, motivasyon kaybı için .72 ve umut için .72 olarak

hesaplanmıştır (Durak ve Palabıyıköğü, 1994). Bu araştırmada Beck Umutsuzluk Ölçeği'nin tamamı için Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı .89 olarak hesaplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin bilgisayar ortamına işlenmesinde SPSS 23.00 programı kullanılmıştır. Veriler analiz edilmeden önce ilk olarak veri setinde hatalı veri girişinin olup olmadığı kontrol edilmiştir. Daha sonra veri setindeki tek yönlü ve çok yönlü uç değerlerin analizi yapılmıştır. Tek yönlü uç değerleri tespit etmek için bütün ölçeklerin toplam puanı üzerinden standart z puanları hesaplanmıştır. + 3,29 ve - 3,29'u aşan değerler tek yönlü uç değer olarak kabul edilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Buna göre 1 kişinin tek yönlü uç değer olduğu görülmüş olup veri setinden çıkarılmıştır.

Çok değişkenli uç değerleri tespit etmek için Mahalanobis uzaklığına bakılmaktadır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Çok değişkenli uç değerleri tespit etmek için Mahalanobis uzaklığı hesaplanmıştır. Mahalanobis kritik ki kare değerı 20.515'den ($\alpha = .001$ ve $sd = 5$) yüksek olan kişiler veri setinden çıkarılmıştır. Buna göre 4 kişi veri setinden çıkarılmıştır. Analizlere kalan 515 kişi üzerinden devam edilmiştir.

Tek değişkenli ve çok değişkenli uç değerler tespit edilip veri setinden çıkarıldıktan sonra bütün ölçeklere ait puanların normalliğine bakılmıştır. Normalliğe bakılırken çarpıklık, basıklık katsayıları ve histogram grafikleri incelenmiştir. Bütün ölçeklere ait puanların çarpıklık ve basıklık katsayıları -1.5 ve + 1.5 arasında kalmaktadır. George ve Mallery (2010) dağılımın normal olması için çarpıklık ve basıklık katsayılarının -2 ve +2 arasında olabileceğine işaret etmektedir. Buna göre dağılımın normal sınırlar içinde olduğu söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin cinsiyete, sınıf düzeyine ve büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre farklılaşp farklılaşmadığını tespit etmek için yapılması gereken analizler sırasıyla bağımsız örneklem için t testi ve tek yönlü varyans analizidir. Bağımsız örneklem için t testi ve tek yönlü varyans analizini gerçekleştirebilmek için dağılımın normal olması ve varyansların homojen olması gerekmektedir (Büyüköztürk, 2017). Bu

sebeple varyansların homojen olup olmadığını belirlemek için Levene testine bakılmıştır. Tüm alt gruplar için varyansların homojen olduğu görülmüştür.

Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması, umutsuzluk düzeyleri, kırılma narsisizm düzeyleri ve sosyal bağlılık düzeyleri intihar olasılığı düzeylerini yordayıp yordamadığını tespit etmek için yapılması gereken analiz çoklu doğrusal regresyon analizidir. Regresyon analizinin varsayımlarına ilişkin normallik, doğrusallık, otokorelasyon ve çoklu bağlantılılık incelenmiştir.

Verilerin normallik ve doğrusallık varsayımı için artıkların grafiklerine bakılabilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Grafikler incelendiğinde verilerin belli bir eksen etrafında toplandığı görülmüştür. Bu varsayımın sağlandığı söylenebilir. Diğer yandan verilerin normal dağılıp dağılmadığını anlamak için bağımlı değişkene ilişkin çarpıklık, basıklık katsayılarına ve histogram grafiğine bakılmıştır. Bağımlı değişkene ilişkin çarpıklık katsayısı= .495 basıklık katsayısı= -.015 olarak hesaplanmıştır. Bağımlı değişkene ilişkin dağılımın normal sınırlar içinde olduğu görülmektedir. Histogram grafiğine de bakılarak dağılımın normal olduğu görülmüştür. Bağımlı değişkene ilişkin verilerin doğrusallığı Normal P-P grafiğine bakılarak değerlendirilmiştir. Verilerin doğrusallıktan fazla sapmadığı ileri sürülebilir.

Hataların birbirinden bağımsızlığını belirlemek için Durbin-Watson katsayısı incelenmiştir. Hataların ilişkisiz kabul edilmesi için bu değer 1.5 ile 2.5 arasında olmalıdır (Tabachnick ve Fidell, 2013). Durbin- Watson katsayısı 1.844 olarak hesaplanmıştır. Hataların birbirinden ilişkisiz olduğu ileri sürülebilir.

Çok bağlantılılık problemi olmaması için bağımsız değişkenler arasındaki ilişki güçlü olmamalıdır. Tolerans değerinin (TV) .20'den büyük olması ve varyans artış faktörünün (VIF) 10'dan küçük olması gerekmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013). Bu varsayımı sınamak için tolerans değerine ve varyans artış faktörüne (VIF) bakılmıştır. Tolerans değerinin tümünün .20'den büyük olduğu ve hiçbir VIF değerinin 10'dan büyük olmadığı saptanmıştır. Tolerans ve VIF değerlerine bakılarak çoklu bağlantılılık probleminin olmadığı söylenebilir. Sonuç olarak, regresyon analizi yapabilmek için gerekli varsayımların karşılandığı görülmektedir.

Ölçeklere ilişkin betimsel analizler. Araştırmada kullanılan her bir ölçek için betimsel istatistikler aşağıda açıklanmıştır.

Tablo 2

Ölçeklere İlişkin Betimsel Analiz Sonuçları

Ölçek	n	\bar{X}	Standart Sapma	Çarpıklık	Basıklık
İntihar Olasılığı	515	73.11	15.09	.495	-.015
Yaşamda Anlamın Varlığı	515	24.05	7.16	-.500	-.382
Yaşamda Anlamın Aranması	515	24.40	6.96	-.693	.189
Kırılgan Narsisizm	515	23.18	4.48	.239	-.126
Sosyal Bağlılık	515	35.20	10.00	-.648	-.346
Umutsuzluk	515	4.80	4.68	1.175	.508

Tablo 2’de katılımcıların ölçeklere ilişkin betimsel analiz sonuçları açıklanmıştır. Tablo incelendiğinde, katılımcıların intihar olasılığı ölçeğine ilişkin puan ortalamasının 73.11 ve standart sapmasının 15.09 olduğu görülmektedir. Ölçeğin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Tabloya bakıldığında, katılımcıların yaşamda anlamın varlığı boyutuna ilişkin puan ortalamasının 24.05, standart sapmasının 7.16 olduğu görülmektedir. Yaşamda anlamın varlığı boyutuna ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Katılımcıların yaşamda anlamın aranması boyutuna ilişkin puan ortalaması 24.40, standart sapmasının 6.96 olduğu görülmektedir. Yaşamda anlamın aranması boyutuna ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Tablo 2 doğrultusunda, katılımcıların kırılıg narsisizm ölçeğine ilişkin puan ortalamasının 23.18, standart sapmasının 4.48 olduğu görülmektedir. Ölçeğin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Tablo incelendiğinde, katılımcıların sosyal bağlılık ölçeğine ilişkin puan ortalamasının 35.20, standart sapmasının 10.00 olduğu görülmektedir. Ölçeğin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Tablo 2’de görüldüğü üzere, katılımcıların umutsuzluk

ölçeğine ilişkin puan ortalaması 4.80, standart sapması ise 4.68'tir. Ölçeğin çarpıklık ve basıklık katsayılarına bakıldığında puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir.

Bölüm 4

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine yönelik analiz sonuçları açıklanmıştır. Araştırma sonuçları alt problemlerin sırasına uygun biçimde sıralanmıştır.

İntihar Olasılığının Yordayıcılarına İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Araştırmanın birinci alt problemde üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması, umutsuzluk düzeyleri, kırılğan narsisizm düzeyleri ve sosyal bağlılık düzeyleri intihar olasılığı düzeylerini anlamlı olarak yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Araştırmanın birinci alt problemi için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Yapılan analizin bulguları aşağı verilmiştir.

İntihar olasılığının yordayıcılarına ilişkin regresyon analizi. Araştırmanın birinci alt problemi olan “Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması, umutsuzluk düzeyleri, kırılğan narsisizm düzeyleri ve sosyal bağlılık düzeyleri intihar olasılığı düzeylerini yordamakta mıdır?” için yapılan çoklu doğrusal regresyon analizi sonucu Tablo 3’de açıklanmıştır.

Tablo 3

İntihar Olasılığının Yordayıcılarına İlişkin Çoklu Doğrusal Regresyon Analizi

Değişkenler	B	Standart Hata	β	t	p	İkili r	Kısmi r
İntihar Olasılığı (Sabit)	75.685	3.793		19.955	.000		
Yaşamda Anlamın Varlığı	-0.436	0.072	-0.207	6.040	.000	-0.601	-0.259
Yaşamda Anlamın Aranması	0.084	0.058	0.039	1.434	.152	0.217	0.063
Kırılğan Narsisizm	0.0723	0.095	0.215	7.608	.000	0.433	0.320
Sosyal Bağlılık	-0.471	0.046	-0.312	10.275	.000	-0.612	-0.414
Umutsuzluk	1.185	0.107	0.368	11.039	.000	0.649	0.439
R=.810	R ² =.655						
F _(5, 509) =193.642	p=.000						

Tablo 3'de verilen çoklu doğrusal regresyon analizi sonuçları incelendiğinde, bağımsız değişkenlerin hepsinin yordama gücünü tespit etmek için analize dahil edildiği görülmektedir. Yapılan analiz sonucunda elde edilen regresyon denkleminin varyans analizi sonucunun anlamlı olduğu görülmektedir ($F=193.642$; $p<.000$). Buna göre çoklu doğrusal regresyon analizine dahil olan değişkenlerin regresyon katsayılarından en az birinin anlamlı olduğu söylenebilir.

Yaşamda anlamın varlığı, yaşamda anlamın aranması, umutsuzluk, kırılğan narsisizm ve sosyal bağlılık değişkenlerinin birlikte, intihar olasılığı ile yüksek düzeyde ve anlamlı bir ilişki vermektedir. Yaşamda anlamın varlığı, yaşamda anlamın aranması, umutsuzluk, kırılğan narsisizm ve sosyal bağlılık değişkenleri birlikte, katılımcıların intihar olasılığı puanlarındaki varyansın yaklaşık %66'sını ($R=.810$; $R^2=.655$) açıklamaktadır.

Bağımsız değişkenlerin standardize edilmiş regresyon katsayılarına (β) ve anlamlılık değerine (p) bakılmıştır. Yaşamda anlamın varlığı ($\beta= -.207$; $p<.05$) ve sosyal bağlılık ($\beta= -.312$; $p<.05$) değişkenlerinin üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin anlamlı ve negatif yönde yordayıcıları olduğu görülmektedir. Kırılğan narsisizm ($\beta=. 215$; $p<.05$) ve umutsuzluk ($\beta=.388$; $p<.05$) değişkenlerinin ise üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin anlamlı ve pozitif yönde yordayıcıları olduğu görülmektedir. Yaşamda anlamın aranması ($\beta=.039$; $p>.05$) ise üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin anlamlı bir yordayıcısı değildir.

Bağımsız değişkenlerin kısmi korelasyon katsayılarına (kısmi r) göre intihar olasılığı üzerindeki görece önem sırası, umutsuzluk (kısmi $r=. 439$), sosyal bağlılık (kısmi $r=-.414$), kırılğan narsisizm (kısmi $r= .320$) ve yaşamda anlamın varlığı (kısmi $r= - .259$) olduğu görülmektedir.

İntihar Olasılığı Düzeyinin Demografik Değişkenlere Göre Değişip Değişmediğine İlişkin Bulgu ve Yorumlar

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin demografik değişkenlere göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar açıklanmıştır. Alt problemleri test etmek için bağımsız örneklem için t testi ve tek

yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Bulgu ve yorumlar alt problemlerin sırasına göre açıklanmıştır.

İntihar olasılığı puanlarının katılımcıların cinsiyetlerine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Araştırmanın ikinci alt problemi “Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” için bağımsız örneklem t testi analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4

Katılımcıların İntihar Olasılığı Ölçeği’ne Ait Puan Ortalamalarının Cinsiyet Değişkenine Göre t Testi Sonuçları

Cinsiyet	n	\bar{X}	SS	df	t	p
Kadın	303	73.33	15.37	513	0.412	.681
Erkek	212	72.78	14.71			

Tablo 4 incelendiğinde, kadınların intihar olasılığı puan ortalaması 73.33, standart sapması 15.37 ve erkeklerin intihar olasılığı puan ortalaması 72.78, standart sapması 14.71 olduğu görülmektedir. Kadınların ve erkeklerin İntihar Olasılığı Ölçeği’nden aldıkları puan ortalamaları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir. Diğer bir ifadeyle katılımcıların intihar olasılığı düzeyleri arasında cinsiyete göre anlamlı bir fark yoktur ($t= .412$ $p> .05$).

İntihar olasılığı puanlarının katılımcıların sınıf düzeyine göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Araştırmanın üçüncü alt problemi “Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 5’te katılımcılara ilişkin betimsel analiz sonuçları açıklanmaktadır. Sınıf düzeyi hazırlık olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 71.70, standart sapması 14.96; birinci sınıf olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 75.63, standart sapması 15.62; ikinci sınıf olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 73.06, standart sapması 14.90; üçüncü sınıf olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 71.71, standart sapması 14.73’tür.

Tablo 5

Katılımcıların Sınıf Düzeylerine Göre İntihar Olasılığı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Bağımlı Değişken	Sınıf Düzeyi	n	\bar{X}	SS
İntihar Olasılığı	Hazırlık	117	71.70	14.96
	Birinci Sınıf	123	75.63	15.62
	İkinci Sınıf	176	73.06	14.90
	Üçüncü Sınıf	99	71.71	14.73

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin sınıf düzeyine göre değişip değişmediğini tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6

Katılımcıların İntihar Olasılığı Ölçeği'ne Ait Puan Ortalamalarının Sınıf Düzeyine Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	1208.362	3	402.787	1.776	.151
Gruplar içi	115914.329	511	226.838		
Toplam	117122.691	514			

Tablo incelendiğinde, katılımcıların sınıf düzeylerine göre intihar olasılığı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($F=1.776$; $p>.05$). Diğer bir ifadeyle üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri arasında sınıf düzeylerine göre anlamlı farklılık yoktur.

İntihar olasılığı puanlarının katılımcıların büyüme sürecindeki ailenin ekonomik durumuna göre değişip değişmediğine ilişkin bulgu ve yorumlar. Araştırmanın dördüncü alt problemi olan “Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri büyüme sürecindeki ailesinin ekonomik durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Tablo 7

Katılımcıların Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumuna Göre İntihar Olasılığı Düzeylerine İlişkin Betimsel İstatistikler

Bağımlı Değişken	Büyüme Sürecinde Ekonomik Durumu	Ailenin n	\bar{X}	SS
İntihar Olasılığı	Zar zor geçiniyorduk	67	78.76	15.71
	İdare eder seviyedeydi	194	74.37	15.27
	İyi Sayılırdı	171	73.18	14.44
	Ekonomik olarak rahattık	83	65.44	12.58

Tablo 7’de katılımcılara ilişkin betimsel analiz sonuçları açıklanmaktadır. Büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumu zar zor geçiniyordük olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 78.76, standart sapması 15.71; idare eder seviyede olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 74.37, standart sapması 15.27; iyi sayılırdı olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 73.18, standart sapması 14.44; ekonomik olarak rahattık olan bireylerin intihar olasılığı puan ortalaması 65.44, standart sapması 12.58’tür. Tablo incelendiğinde, en yüksek intihar olasılığı puan ortalamasınının zar zor geçiniyordük diyen grubun, en düşük intihar olasılığı puan ortalamasınının ise ekonomik olarak rahattık diyen grubun olduğu görülmektedir. İdare eder seviyedeydi ve iyi sayılırdı gruplarının intihar olasılığı puan ortalamasınının da birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Tablo 8

Katılımcıların İntihar Olasılığı Ölçeği’ne Ait Puan Ortalamalarınının Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumuna Göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Gruplar arası	7327.095	3	2442.365	11.367	.000
Gruplar içi	109795.596	511	214.864		
Toplam	117122.691	514			

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre değişip değişmediğini tespit etmek için tek yönlü varyans analizi yapılmıştır. Tablo 8 incelendiğinde, katılımcıların büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre intihar olasılığı düzeyleri arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir ($F= 6.836$; $p<.05$). Diğer bir ifadeyle üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir. Gruplar arasındaki farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Tukey HSD testi yapılmıştır.

Tablo 9

Katılımcıların Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumuna Göre İntihar Olasılığını Düzeyindeki Farklılığın Analizine İlişkin Tukey HSD Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumu(I)	Büyüme Sürecinde Ailenin Ekonomik Durumu (J)	Ortalamalar Arası Fark (I-J)	p
İntihar Olasılığı	Zar zor geçiniyorduk	İdare eder seviyedeydi	4.384	.151
		İyi sayılırdı	5.579	.042
		Ekonomik olarak rahattık	13.315	.000
	İdare eder seviyedeydi	İyi sayılırdı	1.195	.865
		Ekonomik olarak rahattık	8.930	.000
		İyi sayılırdı	7.735	.001

Tablo 9’da katılımcıların büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre intihar olasılığı puan ortalamaları arasındaki farklılaşmanın kaynağı açıklanmıştır. Tablo incelendiğinde, büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumunu “zar zor geçiniyorduk” olarak belirten bireyler ile “idare eder seviyedeydi” diye belirten bireyler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark yoktur ($p>.05$). Büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumunu “zar zor geçiniyorduk” olarak belirten bireyler ile “iyi sayılırdı” diye belirten bireyler ve “ekonomik olarak rahattık” ifadesini seçen bireyler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır ($p<.05$). Büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumunu “idare eder seviyedeydi” diye belirten bireyler ile “iyi sayılırdı” olarak belirten bireyler arasında istatistiksel

açidan anlamlı bir farklılık yoktur ($p>.05$). Büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumu “idare eder seviyedeydi” diye belirten bireyler ile “ekonomik olarak rahattık” ifadesini seçen bireyler arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık vardır ($p<.05$). Son olarak, büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumu “ekonomik olarak rahattık” diye belirten bireyler ile “iyi sayılırdı” olarak belirten bireyler arasından istatistiksel açıdan anlamlı bir fark vardır ($p<.05$).

Bu bölümde araştırmanın bulguları ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Bir sonraki bölümde ise sonuç, tartışma ve öneriler açıklanmıştır.

Bölüm 5

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu bölümde ilk olarak araştırma sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Daha sonra araştırma sonucunda elde edilen bulgular ilgili literatüre göre tartışılmıştır. Son olarak araştırma bulgularından hareketle araştırmacılara, uygulayıcılara ve politika yapıcılara yönelik önerilere yer verilmiştir.

Sonuç

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması; umutsuzluk düzeyleri; kırılğan narsisizm düzeyleri ve sosyal bağlılık düzeylerinin intihar olasılığı düzeylerini anlamlı olarak yordayıp yordamadığı incelenmiştir. Ek olarak, üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin demografik değişkenlere göre değişip değişmediği de incelenmiştir. Araştırma sonuçları aşağıda özetlenmiştir;

- Yaşamda anlamın varlığı düzeyi üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerini anlamlı ve negatif yönde yordamaktadır.
- Yaşamda anlamın aranması düzeyi üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerini yordamamaktadır.
- Kırılğan narsisizm düzeyi üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerini anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır.
- Sosyal bağlılık düzeyi üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerini anlamlı ve negatif yönde yordamaktadır.
- Umutsuzluk düzeyi üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerini anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır.
- Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyi cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
- Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyi sınıf düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.
- Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyi büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı farklılık göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar ilgili literatüre göre aşağıda tartışılmıştır.

Tartışma

Üniversite öğrencilerinin yaşamda anlamın boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması; umutsuzluk düzeyleri; kırılğan narsisizm düzeyleri ve sosyal bağlılık düzeylerinin intihar olasılığı düzeylerini anlamlı olarak yordayıp yordamadığını saptamak için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeylerinin demografik değişkenlere göre değişip değişmediğini belirlemek için bağımsız örneklem t testi ve tek yönlü varyans analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına ilişkin tartışma aşağıda yer almaktadır.

Yaşamda anlamın boyutları olan yaşamda anlamın varlığı ve yaşamda anlamın aranması; umutsuzluk düzeyi; kırılğan narsisizm düzeyi ve sosyal bağlılık düzeyinin intihar olasılığı düzeyini anlamlı olarak yordayıp yordamadığına ilişkin tartışma. Araştırma sonucunda yaşamda anlamın boyutu olan yaşamda anlamın varlığının, umutsuzluk düzeyinin, kırılğan narsisizm düzeyinin ve sosyal bağlılık düzeyinin üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını anlamlı şekilde yordadığı tespit edilmiştir. Yaşamda anlamın varlığı ve sosyal bağlılık değişkenleri intihar olasılığını negatif yönde yordamaktadır. Kırılğan narsisizm ve umutsuzluk değişkenleri ise intihar olasılığını pozitif yönde yordamaktadır. Bağımsız değişkenlerin intihar olasılığı üzerindeki görece önem sırası umutsuzluk, sosyal bağlılık, kırılğan narsisizm ve yaşamda anlamın varlığı şeklinde sıralanmaktadır.

Araştırma sonucuna göre yaşamda anlamın boyutu olan yaşamda anlamın varlığı üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını anlamlı ve negatif yönde yordamaktadır. İlgili literatür incelendiğinde yaşamda anlam ile intihar arasında ilişki bulan çeşitli çalışmaların olduğu görülmektedir (Bryan vd., 2013; Costanza vd., 2020; Edwards ve Holden, 2001; Heisel ve Flett, 2008; Henry vd., 2014; Kim vd., 2017; Kleiman ve Beaver, 2013; Sinclair, Bryan ve Bryan, 2016). Bu çalışmaların bir kısmında yaşamda anlam ölçeği kullanılmasına rağmen bir kısmında benzer yapıyı ölçen başka ölçekler kullanılmıştır. Kleiman ve Beaver (2013) tarafından yapılan 585 lisans öğrencisinin katıldığı çalışmada yaşamda anlamın varlığının intihar düşüncesini azalttığı bulunmuştur. Araştırmacılar

yaşamda anlamın varlığının intihar riskini azaltabileceğini ileri sürmüşlerdir. Costanza ve diğerleri (2020) tarafından klinik örnekleme yapılan 199 kişinin katıldığı çalışmanın sonucunda yaşamda anlamın varlığının intihar davranışına yönelik koruyucu rolü bulunmuştur. Sinclair ve diğerleri (2016) tarafından yapılan 393 askeri personelin katıldığı çalışmanın sonucunda yaşamda anlamın varlığının intihar düşüncesine karşı koruyucu rolü ortaya konmuştur.

Frankl, bireylerin yaşamında anlam olduğunda en zorlu koşullarla bile etkili bir biçimde baş edebildiğini ileri sürmektedir. Bireyin hayatında anlama sahip olması hayatta kalmasına yardım etmektedir (Frankl, 2015; Frankl, 2018; Frankl, 2019). Aynı şekilde, Debats ve Drosst (1995) güç yaşam olaylarıyla baş etme ve yaşamda anlamın ilişkisini ortaya koymuşlardır. Hayatında anlam eksikliği olan bireyler daha çok ruh sağlığı sorunu yaşamakta olup daha fazla terapiye ihtiyaç duymaktadır (Battista ve Almond, 1973). Yine benzer olarak, Zika ve Chamberlain (1992) yaşamda anlam ve olumlu ruh sağlığı arasındaki ilişkiye vurgu yapmaktadır. Frankl, günümüzde bireylerin terapiye başvurma nedenlerinin daha çok boşluk duygusu olduğunu ileri sürmektedir. Özellikle bu durumun gençler arasında daha çok yaygınlaşan bir durum olduğuna dikkat çekmektedir. Gençler arasında görülen suç davranışları, alkol ve uyuşturucu problemleri ve intihar davranışları bu durum temelinde açıklanabilir (Frank, 2019). Benzer şekilde Yalom, günümüz insanın daha çok yaşamda anlamın varlığı sorunuyla karşı karşıya olduğunu belirtmektedir (Yalom, 2018). Kişinin hayatta kendini yorgun hissettiği durumlarda dahi yaşamında anlam olduğunda hayata devam ettiği söylenebilir. Yaşamlarında anlam olmayan bireyler intihar teşebbüsünde bulunabilmektedir (Frankl, 2019). Bireyin yaşamında anlamın var olduğunu hissetmesinin kişinin ruh sağlığı açısından koruyucu bir etkiye sahip olduğu söylenebilir. Alanyazında yapılan araştırmalar ve ilgili literatürün ışığında yaşamda anlamın varlığının eksikliğinin intihar davranışı açısından önemli bir risk etmeni olduğu ileri sürülebilir. Bu çalışmada da yaşamda anlamın varlığı düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin intihar olasılığının daha düşük olduğu görülmüştür.

Araştırma sonucuna göre yaşamda anlamın aranması boyutunun üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordamadığı görülmüştür. İlgili literatür incelendiğinde bu araştırmanın sonucuyla benzer sonuca ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir (Costanza vd., 2020; Sinclair vd., 2016). Sinclair ve diğerleri

(2016) tarafından yapılan 393 askeri personelin katıldığı çalışmada yaşamda anlam arayışı post travmatik stres bozukluğu ve depresyon ile ilişkili bulunmuştur. Ancak yaşamda anlam arayışı intihar düşüncesini azaltmayla ilişkili bulunmamıştır. Yine benzer olarak, Costanza ve diğerleri (2020) tarafından klinik örnekleme yapılan 199 kişinin katıldığı çalışmanın sonucunda yaşamda anlam arayışı ile intihar davranışı arasında ilişki bulunmamıştır. Bununla birlikte alanyazında bu araştırmanın sonucundan farklı sonuçlara ulaşan çalışmaların olduğu görülmektedir (Kim vd., 2017; Kleiman ve Beaver, 2013). Kleiman ve Beaver (2013) tarafından yapılan 585 lisans öğrencisinin katıldığı çalışmada ise yaşamda anlam arayışının intihar düşüncesini azalttığı bulunmuştur. Araştırmacılar bu durumu beklenmedik bir durum olarak yorumlamışlardır. Yaşamda anlam arayışı arttıkça depresyon ve ruminasyon gibi durumların artmasını beklediklerini ileri sürmüşlerdir.

Yaşamda anlamın aranması boyutunun üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordamamasının sebebi anlamın varlığı ve anlam arayışı paradoksu temelinde açıklanabilir. Diğer yandan, yaşamda anlamın aranmasının üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordamamasının sebebi regresyon modelinde bu değişkenin etkisini kaybetmiş olması olabilir. Yaşamında anlam olan öğrenciler herhangi bir anlam arayışında olmayabilir ya da kısmen anlam arayışında olabilir. Bununla birlikte yaşamında anlam olmayan bir öğrenci anlam arayışında olmayabilir ya da kısmen anlam arayışı içinde olabilir. Steger ve diğerleri (2006) tarafından belirtildiği gibi yaşamında anlam bulunan bazı kişiler yaşamda aynı zamanda halen aktif anlam arayışında da bulunabilir. Ancak diğer yandan bir kişinin yaşamında anlam olduğu için anlam arayışında da bulunmayabilir. Bu noktadan hareketle çalışma grubundaki öğrencilerin yaşamında anlam bulunanların anlam arayışı içinde olmayabileceği ya da kısmen anlam arayışı içinde olabileceği ileri sürülebilir. Aynı zamanda yaşamında anlam olmayan bir öğrenci anlam arayışında olmayabilir ya da kısmen anlam arayışı içinde olabilir.

Araştırma sonucuna göre umutsuzluk üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyini anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır. İlgili literatüre bakıldığında bu araştırmanın sonucuyla benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir (Chang, 2017; Durak Batıgün 2005; Durak Batıgün, 2008; Konick ve Gutierrez, 2005; Lamis vd., 2016; Lamis ve Lester, 2013; Zeyrek vd., 2009). Durak Batıgün

(2005) tarafından yapılan 15-65 yaş arasındaki 683 kişinin katıldığı araştırmanın sonucuna göre umutsuzluğun intihar olasılığını anlamlı ve pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Benzer olarak, Durak Batıgün (2008) tarafından yapılan 18-60 yaş arasındaki 1003 kişinin katıldığı çalışmada umutsuzluğun intihar olasılığını anlamlı ve olumlu yönde yordadığı saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle bireylerin umutsuzluk düzeyi arttıkça intihar olasılığının arttığı söylenebilir. Yine benzer şekilde, Zeyrek ve diğerleri (2009) tarafından yapılan 180 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada umutsuzluğun intihar olasılığını anlamlı ve pozitif yönde yordadığı bulunmuştur. Araştırmacılar terapistlerin öğrencilerin umutsuzluk düzeyini azaltmaya odaklanmalarına dikkat çekmiştir. Lamis ve Lester (2013) tarafından yapılan 994 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmanın sonucunda umutsuzluğun intihar düşüncesini anlamlı ve olumlu yönde yordadığı bulunmuştur. Aynı şekilde, Chang (2017) tarafından yapılan 395 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmada umutsuzluğun intihar düşüncesini anlamlı ve olumlu yönde yordadığı bulunmuştur. Bu sonuca göre üniversite öğrencilerinin umutsuzluk düzeyi arttıkça intihar düşüncesi artmaktadır. Alanyazında yapılan araştırmalardan yola çıkarak yüksek umutsuzluk düzeyinin görüldüğü kişilerin intihar olasılıklarının daha yüksek olduğu ileri sürülebilir.

Daha öncede belirtildiği üzere umutsuzluk depresyonun önemli özelliklerinden birisidir. Depresyon yaşayan bireylerin intihar hakkındaki endişeleri bireyin durumunu umutsuz olarak görmesiyle yakından ilişkilidir. Bu nedenle intihar arzusu olan kişiler sıklıkla intiharı umutsuz durumlardan kurtulmak için çözüm yolu olarak görmektedir (Beck, 1963). Diğer bir ifadeyle depresyon yaşayan bireyler hayatını sonlandırarak yaşamın umutsuzluğundan kurtulmak istemektedir (Beck, 2005). Alanyazında yapılan araştırmaların ve ilgili literatürün ışığında umutsuzluğun intihar davranışı açısından önemli bir risk etmeni olduğu ileri sürülebilir. Bu çalışmada da umutsuzluk düzeyi yüksek olan üniversite öğrencilerinin intihar olasılığının daha yüksek olmasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Üniversite öğrencileri arasında umutsuzluk düzeyi yüksek bireyler belirlenebilir. Bu noktadan hareketle umutsuzluk düzeyi yüksek öğrencilere yönelik olarak intiharı önleme programları geliştirilebilir. Böylece üniversite öğrencileri arasında umutsuzluk düzeyi yüksek intihar olasılığı bulunan öğrencilere yönelik müdahalede bulunulabilir.

Araştırma sonucuna göre kırılğan narsisizm üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını anlamlı ve pozitif yönde yordamaktadır. İlgili literatür incelendiğinde kırılğan narsisizm ve intihar ilişkisini ortaya koyan çalışmaların az olduğu görülmektedir. Pincus ve diğerleri (2009) tarafından küçük bir klinik örnekleme yapılan çalışmanın sonucunda narsisistik kırılğanlık ve intihar davranışı arasında anlamlı ilişki bulunmuştur. Bununla birlikte, intihara yakın bir kavram olan intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışı ve narsisistik kırılğanlık arasında anlamlı ilişki bulan çalışmalar da bulunmaktadır (Dawood vd., 2018; Miller vd., 2010). Alanyazında kırılğan narsisizm ile intihar arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmaların az sayıda olması dikkat çekicidir. Bu sebeple bu araştırmada üniversite öğrencilerinde kırılğan narsisizm ile intihar olasılığı arasındaki ilişkinin ortaya konmasının ilgili literatür açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Bireylerin kırılğan narsisistik kişilik özelliklerine sahip olmasının intihar davranışı açısından önemli bir risk faktörü olduğu söylenebilir. Bundan dolayı kırılğan narsisizm ile intihar arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların sayısının artmasının önemli olacağı düşünülmektedir.

Kırılğan narsisizm özelliği taşıyan bireylerin intihar olasılığının ya da intihar riskinin daha yüksek olmasının sebebi duygu düzenleme problemleri yaşamaları ve terk edilme durumuyla karşılaştıklarında terk depresyonuyla etkili bir biçimde nasıl baş edeceklerini bilmemeleri olarak açıklanabilir. Daha öncede belirtildiği üzere alanyazında kırılğan narsisistik bireylerin duygu düzenleme sorunları yaşadıklarını ortaya koyan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Di Pierro vd., 2017, Given Wilson vd., 2011 ve Zhang vd., 2015). Diğer yandan kırılğan narsisizmi düşük benlik saygısı (Rose, 2002), depresif mizaç (Tritt vd., 2010) ve depresif belirtiler (Erkoreka ve Navarro, 2017) ile ilişkilendiren çalışmalar bulunmaktadır. Bununla birlikte Masterson, kırılğan narsisizm özelliği gösteren kişilerin ayrılık durumuyla karşılaştıklarında terk depresyonu yaşadığını ve bu terk depresyonuyla savunma göstererek baş etmeye çalıştıklarına vurgu yapmaktadır. Bu duruma kişiler kendiliğın dağılmasını şeklinde savunma göstermektedir (Masterson, 2012). Diğer yandan Masterson, kırılğan narsisizm ile borderline kişilik bozukluğunun klinik özellikler bakımından birbirine çok benzediğine dikkat çekmektedir (Masterson, 2018). İlgili literatür incelendiğinde borderline kişilik bozukluğu yaşayan bireylerde intihar düşüncesi ve intihar teşebbüsünü ele alan birçok

araştırmanın olduğu görülmektedir (Soloff ve Chiappetta, 2012; Soloff ve Fabio, 2008; Tunç ve Şahin, 2019). İlgili literatürün ışığında kırılğan narsisizmin üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordamasının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir. Diğer bir ifadeyle bu araştırma sonucuna göre üniversite öğrencilerinin kırılğan narsisistik kişilik özelliği arttıkça intihar olasılığı düzeyinin arttığını söylenebilir.

Araştırma sonucuna göre sosyal bağlılığın üniversite öğrencilerinde intihar olasılığını anlamlı ve negatif yönde yordadığı bulunmuştur. İlgili literatür incelendiğinde sosyal bağlılık ve intihar davranışı arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Arango, Opperman, Gipson ve King, 2016; Reyes vd., 2020). Arango ve diğerleri (2016) tarafından yapılan 12-15 yaş arasındaki 321 kişinin katıldığı çalışmanın sonucunda düşük düzeyde sosyal bağ hissetme intihar düşüncesi ile ilişkili bulunmuştur. Reyes ve diğerleri (2020) tarafından yapılan 18-24 yaş arasındaki 811 Filipinli kişinin katıldığı çalışmanın sonucunda sosyal bağlılık ve intihar arasında anlamlı ve negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Sosyal bağlılığa yakın kavramlardan birisi güvenli bağlanmadır. Alanyazında bağlanma stilleri ve intihar davranışı arasında ilişki bulan çeşitli araştırmalar bulunmaktadır (Grunebaum vd., 2010; Lessard ve Moretti, 1998; Özer vd., 2015). Lessard ve Moretti (1998) tarafından yapılan 116 ergenin katıldığı çalışmanın sonucunda korkulu ya da saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin intihar düşüncesinin güvenli bağlanma stiline sahip olanlara göre daha fazla olduğu bulunmuştur. Grunebaum ve diğerleri (2010) tarafından yapılan 136 kişinin katıldığı çalışmanın sonucunda güvenli bağlanma azaldıkça intihar girişimi riskinin arttığı bulunmuştur. Bununla birlikte, kaçınan bağlanma arttıkça intihar girişimi riskinin arttığı ortaya konmuştur. Yine benzer olarak, sosyal bağlılığa yakın bir kavram olan yalnızlık ve intihar davranışı arasında ilişki bulan çeşitli çalışmalar da bulunmaktadır (Durak Batıgün 2005; Durak Batıgün 2008; Eskin, 2001; Page, 1991; Stravynski ve Boyer, 2001).

Daha önce de belirtildiği üzere sosyal bağlılık kavramı kendilik psikolojisi temelinde ele alınmaktadır. Bireylerin yaşamın ilk yıllarında ebeveynleriyle kurduğu bağlar sağlam bir kendilik geliştirip geliştirmediğini etkilemektedir. Kişi yaşamın ilk yıllarında ebeveynlerinden çok bozuk duygusal cevaplar alırsa sağlam bir kendilik geliştirememektedir. Aynı zamanda bu durum kişiyi psikopatolojiye

yatkın hale getirmektedir (Kohut, 2017). Bununla birlikte sosyal bağ hissetmenin güvenli bağlanmaya yakın bir kavram olduğu söylenebilir. Bağlanma teorisi, bebeklik dönemindeki bağlanmanın gelecekteki psikolojik sağlık üzerindeki önemini vurgulamaktadır. Bebeğin bakım verenle olan ilişkisinin niteliği gelecekteki davranışlarını belirlemektedir (Bowlby, 1969). Diğer yandan Hazan ve Shaver (1987) romantik ilişkilerde bağlanma stiline önemli bir rol oynadığına dikkat çekmektedir. Sonuç olarak, bağlanma stiline bireyin kişilerarası ilişkilerdeki davranışları üzerinde etkisinin olduğu söylenebilir. Yaşamda sürekli bir biçimde kişilerarası başarısızlık deneyimleyen bireyler yetişkinlikte düşük düzeyde sosyal bağ hissetmektedir (Lee ve Robbins, 1995). Baumeister ve Leary (1995) sosyal açıdan yoksunluk yaşayan bireylerin davranış problemleri yaşayabileceğini işaret etmektedir. Düşük düzeyde sosyal bağ hisseden kişiler duygularını ve ihtiyaçlarını düzenleme problemleri yaşamaktadır. Bu bireyler düşük benlik saygısına, anksiyeteye ve depresyona daha eğilimli olmaktadır (Lee ve Robbins, 1998). Düşük düzeyde sosyal bağ hissetme son noktada bireyin toplumdaki geri çekilmesine dahi sebep olabilmektedir (Lee ve Robbins, 1995). Bu noktadan hareketle düşük düzeyde sosyal bağ hissetmenin intihar davranışı açısından risk oluşturacağı söylenebilir. Bireylerin sosyal bağ hissetmenin intihar riskine karşı koruyucu rolünün olduğu ileri sürülebilir. Alanyazında yapılan araştırmalar ve ilgili literatürün ışığında sosyal bağlılığın üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordamasının beklendiği bir sonuç olduğu söylenebilir. Diğer bir deyişle üniversite öğrencilerin sosyal bağlılık düzeyi arttıkça intihar olasılığı düzeyinin azaldığı söylenebilir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarında cinsiyete göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin tartışma. Araştırmada üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarının cinsiyete göre anlamlı fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Çalışmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarının cinsiyete göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle kadın ve erkeklerin intihar olasılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde intihar davranışının cinsiyete göre değiştiğini bulan çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Durak Batıgün, 2005; He ve Lester, 2001; Skogman vd., 2004; Tezcan, Oğuzhanoglu ve Ülkeroğlu, 1995; Tüzün, 1997;

Zeyrek vd., 2009). Yapılan araştırmaların bir kısmında bu araştırmanın bulgusuyla benzer olarak kadın ve erkeklerin intihar olasılığı puanı ya da intihar dūřüncesi puanı arasında anlamlı bir fark bulunmadığı tespit edilmiştir (D'Zurilla vd., 1998; Emir Öksüz ve Bilge, 2014; Gençtanırım, 2004; Lamis ve Lester, 2013). Emir Öksüz ve Bilge (2014) tarafından yapılan 647 üniversite öğrencinin katıldığı çalışmanın sonucunda, kadın ve erkeklerin intihar olasılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yine benzer olarak, Lamis ve Lester (2013) tarafından yapılan 994 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın sonucunda kadın ve erkeklerin intihar dūřüncesi puanı arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Görüldüđü üzere, bu araştırmayla benzer olarak üniversite öğrencilerinin intihar davranışını ele alan çeşitli çalışmalarda da kadın ve erkekler arasında bir fark olmadığı bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerin gelişim dönemi özellikleri dikkate alındığında kadın ve erkeklerin intihar olasılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamasının olası olduğu ileri sürülebilir. Üniversite öğrencileri gelişim dönemi görevleri itibariyle benzer problemlerle karşılaşmaktadır. Üniversite yaşamına uyum, aileden ayrılma, kimlik oluşturma, meslek edinme, romantik ilişkiler kurma, iş yaşamına hazırlık üniversite öğrencilerinin karşılaştığı başlıca sorunlar olabilir. Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre intihar olasılığının değişmemesinin sebebi üniversite öğrencilerinin benzer yaşantıları deneyimlemesi ve benzer problemlerle baş etmek durumunda olması olarak açıklanabilir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarında sınıf düzeyine göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin tartışma. Araştırmada üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Yapılan çalışmanın sonucunda üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarının sınıf düzeyine göre anlamlı bir fark göstermediği bulunmuştur. Diğer bir ifadeyle üniversite hazırlık sınıfında bulunan öğrenciyle üniversite üçüncü sınıfta bulunan öğrencinin intihar olasılığı puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde sınıf düzeyine yakın bir değişken olan yaş değişkeni ile intihar davranışı arasındaki ilişkiyi ele alan çalışmaların bulunduğu görülmektedir. Buna göre yaş ranđı geniş örneklemlerle yapılan araştırmaların sonucunda yaşa göre intihar davranışının değiştiği bulunmuştur (Durak Batıgün,

2005; Durak Batıgün, 2008). Bununla birlikte yaş ranji geniş olmayan örneklerle yapılan çalışmaların sonucunda yaşa göre intihar davranışının değişmediği bulunmuştur (Emir Öksüz ve Bilge, 2014; Zeyrek vd., 2009). Zeyrek ve diğerleri (2009) tarafından yapılan 180 üniversite öğrencisinin katıldığı araştırmanın sonucunda intihar olasılığının yaşa göre değişmediği görülmüştür. Benzer şekilde, Emir Öksüz ve Bilge (2014) tarafından yapılan 647 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın sonucunda intihar olasılığının yaşa göre farklılaşmadığı saptanmıştır.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarının sınıf düzeyine göre değişmemesinin sebebi öğrencilerin yaş ranjının düşük olması olabilir. Yapılan çalışmada öğrencilerin yaşları 18-26 arasında değişmektedir. Diğer bir deyişle üniversite öğrencilerinin yaşlarının birbirine yakın olmasının bu duruma sebep olduğu söylenebilir. Bununla birlikte üniversite öğrencilerinin benzer yaşantıları deneyimledikleri ve benzer problemlerle karşılaştıkları göz önünde bulundurulduğunda sınıf düzeyi intihar davranışı açısından farklılığa sebep olmamış olabilir.

Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarında büyüme sürecindeki ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı fark olup olmadığına ilişkin tartışma. Araştırmada üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarının büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı fark gösterip göstermediği incelenmiştir. Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı puanlarının büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre karşılaştırılması sonucunda gruplar arasında anlamlı fark olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı düzeyleri büyüme sürecinde ailenin ekonomik durumuna göre anlamlı olarak fark göstermektedir.

Büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumunu “zar zor geçiniyorduk” olarak belirten bireylerin intihar olasılığı puanları ile “iyi sayılırdı” diye belirten bireylerin ve “ekonomik olarak rahattık” ifadesini seçen bireylerin intihar olasılığı puanları arasında anlamlı bir fark olduğu bulunmuştur. Buna göre büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumunu “zar zor geçiniyorduk” olarak belirten bireylerin intihar olasılığı puanları, “iyi sayılırdı” diye belirten bireylerin ve “ekonomik olarak rahattık” ifadesini seçen bireylerin intihar olasılığı puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bununla birlikte büyüme sürecinde ailesinin

ekonomik durumunu “idare eder seviyedeydi” olarak belirten bireylerin intihar olasılığı puanları ile “ekonomik olarak rahattık” diye belirten bireylerin intihar olasılığı puanları arasında anlamlı bir farklılık olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumu “idare eder seviyedeydi” olarak belirten bireylerin intihar olasılığı puanları, “ekonomik olarak rahattık” diye belirten bireylerin intihar olasılığı puanlarından daha yüksektir.

Alanyazında büyüme sürecindeki ailenin ekonomik durumunun üniversite öğrencilerinin intihar davranışı ya da intihar amacı olmayan kendine zarar verme davranışıyla ilişkili olduğunu bulan çalışmalar bulunmaktadır (Eisenberg vd., 2007; Gollust, Eisenberg ve Golberstein, 2008). Bu araştırmanın sonucuyla benzer olarak, Eisenberg ve diğerleri (2007) tarafından yapılan 5021 üniversite öğrencisinin katıldığı çalışmanın sonucunda büyüme sürecinde daha fakir koşullarda yaşayan üniversite öğrencilerinin intihar düşüncelerine sahip olma olasılığının daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Büyüme sürecinde ailesinin ekonomik durumu daha fakir olan üniversite öğrencilerinin daha zengin olan öğrencilere göre intihar riskinin daha fazla olmasının sebebini bireyin büyüdüğü ortamın koşullarının yetişkinlik dönemindeki ruh sağlığı üzerinde etkili olması temelinde açıklanabilir. Ekonomik problemler aile ortamında stresin oluşmasına neden olabilir. Diğer yandan büyüme sürecindeyken kişinin sosyalleşmesini sağlayacak olanakları elde edememesine sebep olabilir. Büyüme sürecinde aile ortamında stresin olması ve kişinin bazı olanaklara erişmesinin kısıtlanması bireyde çocukluk ve ergenlik döneminde benlik açıklıkları oluşmasına sebep olabilir. Gelişimin erken döneminde meydana gelen benlik açıklıkları kişinin kendiliğinde yaraların oluşmasına yol açabilir. Bu durum da kişiyi intihara daha yatkın hale getirebilir.

Öneriler

Araştırmacılara yönelik öneriler.

- Bu çalışma Ankara'daki bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerle yapılmıştır. Araştırma farklı illerde bulunan üniversite öğrencileriyle tekrarlanabilir.

- Bu çalışma üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. İntihar için risk oluşturabilecek lise dönemindeki ergenler ve yaşlılar gibi farklı gruplarla da çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- Araştırmada intihar olasılığı ile umutsuzluk, yaşamda anlam, kırılgan narsisizm ve sosyal bağlılık değişkenleri arasındaki ilişkiler çoklu doğrusal regresyon analiziyle analiz edilmiştir. Farklı analiz yöntemleriyle aracı değişkenler kullanarak bu ilişkiler araştırılabilir.
- Bu çalışmada umutsuzluğun intihar olasılığını yordadığı bulunmuştur. Yapılacak araştırmalarda depresyon değişkeniyle de intihar olasılığının ilişkisi değerlendirilebilir. Diğer yandan umut değişkeniyle de intihar olasılığının ilişkisi ele alınabilir.
- Bu araştırmada narsisizmin sadece kırılgan boyutu ele alınmıştır. Narsisizmin büyüklenmecî boyutuyla da çalışma yapılabilir. Yine benzer şekilde farklı kişilik özelliklerini ölçen ölçme araçlarıyla da bireylerin intihar olasılıkları değerlendirilebilir.
- Bu çalışmada sosyal bağlılığın intihar olasılığını yordadığı bulunmuştur. Sosyal bağlılığa yakın bir kavram olan güvenli bağlanma gibi değişkenlerle de intihar olasılığının ilişkisi değerlendirilebilir.
- Bu çalışmada yaşamda anlamın boyutu olan yaşamda anlamın varlığının intihar olasılığını yordadığı bulunmuştur. Yapılacak çalışmalarda yaşamda anlam ile birlikte ele alınan pozitif kişilik özellikleriyle çalışılabilir. Yani öznel iyi oluş, psikolojik iyi oluş, yaşam doyumu gibi değişkenlerle intihar olasılığının ilişkisi çalışılabilir.

Uygulayıcılara yönelik öneriler.

- Üniversite öğrencilerinin intihar olasılığı umutsuzluk, yaşamda anlamın varlığı, kırılgan narsisizm ve sosyal bağlılık değişkenleri ile ilişkidir. Bu doğrultuda psikolojik danışmanlar, intihar davranışı açısından riskli grupları belirlerken ve intiharı önleme programları geliştirirken bu araştırmanın sonuçlarından faydalanabilirler.

- Bu araştırmada umutsuzluğun üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordadığı görölmüştür. Üniversitelerinin psikolojik danışma merkezlerinde çalışan psikolojik danışmanlar, yardım almak için başvuran öğrencilerden umutsuzluk düzeyi yüksek öğrencileri tespit edebilir. Benzer şekilde depresyon yaşayan üniversite öğrencilerinde intihar risk değerlendirmesinde bulunabilirler.
- Bu araştırmada yaşamda anlamın varlığının üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordadığı bulunmuştur. Üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde çalışan psikolojik danışmanlara üniversite öğrencileri yaşamda anlam eksikliği hissetmeleri sebebiyle başvurabilirler. Psikolojik danışma sürecinde yaşamda anlam eksikliği yaşayan üniversite öğrencileriyle çalışırken bu çalışmanın sonuçları yardımcı olabilir.
- Bu araştırmada sosyal bağlılığın üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordadığı görölmüştür. Bu noktadan hareketle kendisini yalnız hisseden, sosyal bağ hissetmede zorlanan öğrenciler için iletişim becerileri psiko eğitim programı hazırlanabilir.
- Bu araştırmada kırılınan narsisizmin üniversite öğrencilerinin intihar olasılığını yordadığı görölmüştür. Üniversitelerin psikolojik danışma merkezlerinde çalışan psikolojik danışmanlar kırılınan narsisizm özelliği taşıyan bir öğrenciyle çalışırken özellikle öğrencinin terk edilme depresyonu yaşadığı zamanlarda intihar riski değerlendirmesinde bulunabilir.

Politika yapıcılara yönelik öneriler.

- Psikolojik danışma merkezlerinin sayısı bütün üniversitelerde olacak şekilde artırılabilir. Psikolojik danışma merkezlerinde çalışacak psikolojik danışmanların psikolojik danışma konusunda yeterli kişiler olması sağlanmalıdır. Böylece bütün üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler ihtiyaç duyduklarında bu merkezlere başvurabilirler. Özellikle üniversitede öğrenim gören ve intihar riski bulunan öğrenciler psikolojik danışma merkezlerindeki psikolojik danışmanlar

tarafından fark edilip bu öğrencilere yönelik gerekli önlemleri alabilirler.

- Üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik bölümlerinin eğitim programlarında yer alan psikolojik danışma uygulamasını içeren derslerin sayısı arttırılabilir.
- Üniversitelerin psikolojik danışma ve rehberlik bölümlerinin eğitim programlarına kriz danışmanlığı dersleri eklenebilir.
- Ülke genelinde intiharı önleme merkezleri kurulabilir. Bu merkezlere intihar riskini değerlendirmesini ve intiharın önlenmesini bilen kişiler istihdam edilmelidir. Bu merkezler 7/24 hizmet verecek şekilde düzenlenebilir.
- Ülke genelinde toplum ruh sağlığı merkezleri açılabilir. Böylece toplum temelli ruh sağlığı anlayışı geliştirilebilir. İntihar riski bulunan bireyler yardım almak için toplum ruh sağlığı merkezlerine başvurabilir.

Kaynaklar

- Abramson, L. Y., Metalsky, G. I., & Alloy, L. B. (1989). Hopelessness depression: A theory-based subtype of depression. *Psychological Review*, 96(2), 358-372. doi:10.1037/0033-295X.96.2.358
- Adler, A. (2017). *Yaşamın Anlam ve Amacı* (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.
- Ak, M., Özmenler, K. N., ve Bozkurt, A. (2006). Depresyon hastalarında belirti şiddeti ve umutsuzluğun intihar davranışı üzerindeki etkisi. *Kriz Dergisi*, 14(3), 1-7. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kriz/issue/41055/496223>
- Ak, M., Özmenler, K. N., ve Özşahin, A. (2008). İntihar girişimi ile mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkinin major depresif bozukluk örnekleminde irdelenmesi. *Klinik Psikiyatri*, 11, 33-41. Erişim adresi: <http://www.klinikpsikiyatri.org/jvi.aspx?pdire=KPD&plng=tur&un=KPD-63004>
- Ak, M., Torun Yazıhan, N., Şütçigil, L., ve Hacıömeroğlu, B. (2013). İntihar girişimi olan major depresyon hastalarında üstbiliş süreçleri. *Nöropsikiyatri Arşivi*, 50, 95-99. doi:10.4274/npa.y6133
- Akhtar, S., & Thomson, J. A. (1982). Overview: Narcissistic personality disorder. *The American Journal of Psychiatry*, 139(1), 12-20. doi:10.1176/ajp.139.1.12
- Akkoyun, F. (2005). *Gestalt Terapi* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Arango, A., Opperman, K. J. Gipson, P. Y., & King, C. A. (2016). Suicidal ideation and suicide attempts among youth who report bully victimization, bully perpetration and/or low social connectedness. *Journal of Adolescence*, 51, 19-29. doi:10.1016/j.adolescence.2016.05.003
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood. A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480. doi:10.1037/0003-066X.55.5.469
- Arsel, C. O., ve Durak Batıgün, A. (2011). İntihar ve cinsiyet: Cinsiyet rolleri, iletişim becerileri, sosyal destek ve umutsuzluk açısından bir değerlendirme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(68),1-10. Erişim adresi:

<https://www.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd1300443320110000m000086.pdf>

- Ateşçi, F. Ç., Kuloğlu, M., Tezcan, E., ve Yıldız, M. (2002). İntihar girişimi olan bireylerde birinci ve ikinci eksen tanıları. *Klinik Psikiyatri*, 5, 22-27. Erişim adresi: <http://www.klinikpsikiyatri.org/jvi.aspx?pdire=kpd&plng=tur&un=KPD-95554>
- Battista, J., & Almond, R. (1973). The development of meaning in life. *Psychiatry*, 36(4), 409-427. doi:10.1080/00332747.1973.11023774
- Bauman, S., Toomey, R. B., & Walker, J. L. (2013). Associations among bullying, cyberbullying, and suicide in high school students. *Journal of Adolescence*, 36, 341-350. doi:10.1016/j.adolescence.2012.12.001
- Baumeister, R. F. (1990). Suicide as escape from self. *Psychological Review*, 97(1), 90-113. doi:10.1037/0033-295X.97.1.90
- Baumeister, R. F., & Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529. doi: 10.1037/0033-2909.117.3.497
- Baykara, S., ve Atmaca, M. (2019). Erkek opiyat kullanım bozukluğu hastalarında kendine zarar verici davranış ve intihar girişimi öyküsünün dürtüsellik ve bazı klinik verilerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 29-37. doi:10.5455/apd.299899
- Beautrais, A. L. (2002). A case control study of suicide and attempted suicide in older adults. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 32, 1-9. doi:10.1521/suli.32.1.1.22184
- Beck, A. T. (1963). Thinking and depression. *Archives of General Psychiatry*, 9, 324-333. doi:10.1001/archpsyc.1963.01720160014002
- Beck, A. T. (2005). *Bilişsel Terapi ve Duygusal Bozukluklar* (A. Türkcan, Çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Beck, A. T., Brown, G., Berchick, R. J., Stewart, B. L., & Steer, R. A. (2006). Relationship between hopelessness and ultimate suicide: A replication with psychiatric outpatients. *The Journal of Lifelong Learning Psychiatry*, 4(2), 291-296. doi:10.1176/foc.4.2.291

- Beck, A. T., Brown, G., & Steer, R. A. (1989). Prediction of eventual suicide in psychiatric inpatients by clinical ratings of hopelessness. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 57*, 309-310. doi:10.1037/0022-006X.57.2.309
- Beck, A.T., Steer, G. A., & Brown, G. (1993). Dysfunctional attitudes and suicidal ideation in psychiatric outpatients. *Suicide and Life-Threatening Behavior, 23*(1), 11-20. doi: 10.1111/j.1943-278X.1993.tb00274.x
- Beck, A. T., Rush, A. J., Shaw B. F., & Emery, G. (1979). *Cognitive Therapy of depression*. New York: The Guilford Press.
- Beck, A. T., Weissman, A., Lester, D., & Trexler, L. (1974). The measurement of pessimism: The hopelessness scale. *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 42*(6), 861-865. doi:10.1037/h0037562
- Benton, S. A., Robertson, J. M., Tseng, W., Newton, F. B., & Benton, S. L. (2003). Changes in counseling center client problems across 13 years. *Professional Psychoogy: Research and Practice, 34*(1), 66-72. doi:10.1037/0735-7028.34.1.66
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol.1 Attachment*. New York: Basic Books.
- Britton, P. C., Duberstein, P. R., Conner, K. R., Heisel, M. J., Hirsch, J. K., & Conwell, Y. (2008). Reasons for living, hopelessness, and suicide ideation among depressed adults 50 years or older. *The American Journal of Geriatric Psychiatry, 16*(9), 736-741. doi:10.1097/JGP.0b013e31817b609a
- Brown, M. Z., Comtois, K. A., & Linehan, M. M. (2002). Reasons for suicide attempts and nonsuicidal self-injury in women with borderline personality disorder. *Journal of Abnormal Psychology, 111*(1), 198-202. doi:10.1037/0021-843X.111.1.198
- Bryan, C. J., Elder, W. B., McNaughton Cassill, M., Osman, A., Hernandez, A. M., & Allison, S. (2013). Meaning in life, emotional distress, suicidal ideation, and life functioning in an active duty military sample. *The Journal of Positive Psychology, 8*(5), 444-452. doi:10.1080/17439760.2013.823557
- Büyüköztürk, Ş (2017). *Veri analizi el kitabı*. Ankara: Pegem Akademi

- Canetto, S. S., & Sakinofsky, I. (1998). The gender paradox in suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 28(1),1-23. doi:10.1111/j.1943-278X.1998.tb00622.x
- Chang, E. C. (2002). Predicting suicide ideation in an adolescent population: examining the role of social problem solving as a moderator and a mediator. *Personality and Individual Differences*, 32, 1279- 1291. doi:10.1016/S0191-8869(01)00118-0
- Chang, E. C. (2017). Hope and hopelessness as predictors of suicide ideation in Hungarian college students. *Death Studies*, 41(7), 455-460. doi:10.1080/07481187.2017.1299255
- Chatzittofis, A., Nordström, P., Hellström, C., Arver, S., Asberg, M., & Jokinen, J. (2013). CSF 5-HIAA, cortisol and DHEAS level in suicide attempters. *European Neuropsychopharmacology*, 23, 1280-1287. doi:10.1016/j.euroneuro.2013.02.002
- Cho, H., Dion Hallfors, D., & Iritani, B. J. (2007). Early initiation of substance use and subsequent risk factors related to suicide among urban high school students. *Addictive Behaviors*, 32, 1628-1639. doi:10.1016/j.addbeh.2006.11.017
- Corbitt, E. M., Malone, K. M., Haas, G. L., & Mann, J. J. (1996). Suicidal behavior in patients with major depression and comorbid personality disorders. *Journal of Affective Disorders*, 39, 61-72. doi:10.1016/0165-0327(96)00023-7
- Corey, G. (2008). *Psikolojik Danışma Kuram ve Uygulamaları*. (T. Ergene, Çev.). Ankara: Metis Yayıncılık.
- Costanza, A., Baertschi, M., Richard Lepouriel, H., Weber, K., Pompili, M., & Canuto, A. (2020). The presence and the search constructs of meaning in life in suicidal patients attending a psychiatric emergency department. *Frontiers in Psychiatry*, 11(327), 1-7. doi:10.3389/fpsyt.2020.00327
- Dawood, S., Schroder, H. S., Donnellan, M. B., & Pincus, A. L. (2018). Pathological narcissism and nonsuicidal self-injury. *Journal of Personality Disorders*, 32(1), 87-108. doi:10.1521/pedi_2017_31_291

- Debats, D.L., & Drosst, J. (1995). Experiences of meaning in life: A combined qualitative and quantitative approach. *British Journal of Psychology*, 86(3), 359-375. doi:10.1111/j.2044-8295.1995.tb02758.x
- Debats, D. L., van der Lubbe, P. M., & Wezeman, F. R. A. (1993). On the psychometric properties of the Life Regard Index (LRI): A measure of meaningful life. *Personality and Individual Differences*, 14, 337-345. doi:10.1016/0191-8869(93)90132-M
- Demirbaş, N. (2010). *Yaşamda anlam ve yılmazlık* (Yüksek lisans tezi), YÖK Tez Merkezinden erişildi. (Tez No. 265337)
- Di Pierro, R., Di Sarno, M., & Madeddu, F. (2017). Investigating the relationship between narcissism and emotion regulation difficulties: The role of grandiose and vulnerable traits. *Clinical Neuropsychiatry*, 14(3), 209-215. Erişim adresi: <https://www.clinicalneuropsychiatry.org/download/investigating-the-relationship-between-narcissism-and-emotion-regulation-difficulties-the-role-of-grandiose-and-vulnerable-traits/>
- Dickinson, K. A., & Pincus, A.L. (2003). Interpersonal analysis of grandiose and vulnerable narcissism. *Journal of Personality Disorders*, 17(3), 188-207. doi:10.1521/pedi.17.3.188.22146
- Dixon, W. A., Heppner, P. P., & Rudd, M. D. (1994). Problem-solving appraisal, hopelessness, and suicide ideation: Evidence for a mediational model. *Journal of Counseling Psychology*, 41(1), 91-98. doi:10.1037/0022-0167.41.1.91
- Duckworth, A. L., Steen, T. A., & Seligman, M. E. P. (2005). Positive psychology in clinical practice. *Annual Review of Clinical Psychology*, 1, 629-651. doi:10.1146/annurev.clinpsy.1.102803.144154
- Durak, A., ve Palabıyıköğlü, R. (1994). Beck umutsuzluk ölçeğinin geçerlilik çalışması. *Kriz Dergisi*, 2(2), 311-319. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kriz/issue/41111/496895>

- Durak Batıgün, A. (2005). İntihar olasılığı: Yaşamı sürdürme nedenleri, umutsuzluk ve yalnızlık açısından bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(1), 29-39. Erişim adresi: <http://www.turkpsikiyatri.com/C16S1/intiharOlasiligi.pdf>
- Durak Batıgün, A. (2008). İntihar olasılığı ve cinsiyet: İletişim becerileri, yaşamı sürdürme nedenleri, yalnızlık ve umutsuzluk açısından bir inceleme. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(62), 65-75. Erişim adresi: <https://www.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd130044332008000m000130.pdf>
- Durkheim, E. (1986). *İntihar: Toplumbilimsel inceleme* (Ö. Ozankaya, Çev.). Ankara: Türk Tarih Kurumu
- Duru, E. (2007). Sosyal bağlılık ölçeğinin Türk kültürüne uyarlanması. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 26, 85-94.
- Duru, E. (2008). Üniversiteye uyum sürecinde yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağlılığın doğrudan ve dolaylı rolleri. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 29, 13-24. Erişim adresi: <http://turkpdrdergisi.com/index.php/pdr/article/view/240>
- Duru, E. (2008). Yalnızlığı yordamada sosyal destek ve sosyal bağlılığın rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 23(61), 15-24. Erişim adresi: <https://www.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpd130044332008000m000134.pdf>
- D'Zurilla, T. J., Chang, E. C., Nottingham, E. J., & Faccini, L. (1998). Social problem solving deficits and hopelessness, depression, and suicidal risk in college students and psychiatric inpatients. *Journal of Clinical Psychology*, 54(8), 1091- 1107. doi:10.1002/(SICI)1097-4679(199812)54:8<1091::AID-JCLP9>3.0.CO;2-J
- Edwards, M. J., & Holden, R. R. (2001). Coping, meaning in life, and suicidal manifestations: Examining gender differences. *Journal of Clinical Psychology*, 57(12), 1517-1534. doi:10.1002/jclp.1114
- Eisenberg, D., Gollust, S. E., Goldberstein, E., & Hefner, J. L. (2007). Prevalence and correlates of depression, anxiety and suicidality among university

students. *American Journal of Orthopsychiatry*, 77(4), 534-542.
doi:10.1037/0002-9432.77.4.534

Eisenberg, D., Hunt, J., & Speer, N. (2013). Mental health in American colleges and universities: Variation across student subgroups and across campuses. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 201(1), 60-67.
doi:10.1097/NMD.0b013e31827ab077

Emir Öksüz, E., ve Bilge, F. (2014). Üniversite öğrencilerinin intihar olasılıklarının incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 39(171), 407-420. Erişim adresi:
<http://egitimvebilim.ted.org.tr/index.php/EB/article/view/2763/652>

Erkoreka, L., & Navarro, B. (2017). Vulnerable narcissism is associated with severity of depressive symptoms in dysthymic patients. *Psychiatry Research*, 257, 265-269. doi:10.1016/j.psychres.2017.07.061

Eskin, M. (2001). Ergenlikte yalnızlık, başetme yöntemleri ve yalnızlığın intihar davranışı ile ilişkisi. *Klinik Psikiyatri*, 4, 5-11. Erişim adresi:
<http://www.klinikpsikiyatri.org/jvi.aspx?pdire=kpd&plng=tur&un=KPD-00461>

Eskin, M. (2012). *İntihar: Açıklama, değerlendirme, tedavi ve önleme*. Ankara: HYB Basım Yayın.

Evren, C., Evren, B., Ögel, K., ve Çakmak, D. (2001). Madde kullanımı nedeni ile yatarak tedavi görenlerde intihar girişimi öyküsü. *Klinik Psikiyatri*, 4, 232-240. Erişim adresi:
<http://www.klinikpsikiyatri.org/jvi.aspx?pdire=kpd&plng=tur&un=KPD-34976>

Fidaner, C., ve Fidaner, H. (1992). Dünyada yaşlı intiharları epidemiyolojisi. *Kriz Dergisi*, 1(1), 22-25. Erişim adresi:
<https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/596274>

Frankl, V. E. (2015). *İnsanın Anlam Arayışı* (S. Budak, Çev.). İstanbul: Okuyan Us Yayınları

Frankl, V. E. (2018). *Anlam İstenci* (M. Yalçınkaya, Çev.). İstanbul: Öteki Yayınevi.

Frankl, V. E. (2019). *Hayatın anlamı ve psikoterapi* (V. Atayman, Çev.). İstanbul: Say Yayınları.

- Furr, S. R., Westefeld, J. S., McConnell, G. N., & Jenkins, J. M. (2001). Suicide and depression among college students: A decade later. *Professional Psychology: Research and Practice*, 32(1), 97-100. doi:10.1037/0735-7028.32.1.97
- Gabbard, G. O. (1989). Two subtypes of narcissistic personality disorder. *Bulletin of The Menninger Clinic*, 53, 527-532.
- Gallagher, R. P. (2014). *National survey of college counseling centers 2014*. Alexandria: The International Association of Counseling Services Inc. Erişim adresi: <http://d-scholarship.pitt.edu/28178/>
- García Alandete, J., Marco Salvador, J. H., & Pérez Rodríguez, S. (2014). Predicting role of the meaning in life on depression, hopelessness, and suicide risk among borderline personality disorder patients. *Universitas Psychologica*, 13(4), 1545-1555. doi:10.11144/Javeriana.UPSY13-4.primi
- Gençtanırım, D. (2004). *Ergenlerde intihar olasılığının yordanması* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezinden erişildi. (Tez No. 144276).
- George, D., & Mallery, M. (2010). *SPSS for Windows step by step: A simple guide and reference, 17.0 update (10th ed.)*. Boston: Pearson.
- Gibb, B. E., Andover, M. S., & Beach, S. R. H. (2006). Suicidal ideation and attitudes toward suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 36(1), 12-18. doi:10.1521/suli.2006.36.1.12
- Given Wilson, Z., Mcllwain, D., & Warburton, W. (2011). Meta- cognitive and interpersonal difficulties in overt and covert narcissism. *Personality and Individual Differences*, 50, 1000-1005. doi:10.1016/j.paid.2011.01.014
- Gollust, S. E., Eisenberg, D., & Goldberstein, E. (2008). Prevalence and correlates of self-injury among university students. *Journal of American College Health*, 56(5), 491-498. doi:10.3200/JACH.56.5.491-498
- Grunebaum, M. F., Galfalvy, H. C., Mortenson, L. Y., Burke, A. K., Oquendo, M. A., & Mann, J. J. (2010). Attachment and social adjustment: Relationships to suicide attempt and major depressive episode in a prospective study. *Journal of Affective Disorders*, 123, 123-130. doi:10.1016/j.jad.2009.09.010

- Hagerty, B. M., Lynch-Sauer, J., Patusky, K. L., Bouwsema, M., & Collier, P. (1992). Sense of belonging: A vital mental health concept. *Archives of Psychiatric Nursing, 6*(3), 172-177. doi:10.1016/0883-9417(92)90028-H
- Hagerty, B. M., Williams, R. A., & Oe, H. (2002). Childhood antecedents of adult sense of belonging. *Journal of Clinical Psychology, 58*(7), 793-801. doi:10.1002/jclp.2007
- Harlow, L. L., Newcomb, M. D., & Bentler, P. M. (1986). Depression, self-derogation, substance use, and suicide ideation: Lack of purpose in life as a mediational factor. *Journal of Clinical Psychology, 42*, 5-21. doi:10.1002/1097-4679(198601)42:1<5::AID-JCLP2270420102>3.0.CO;2-9
- Hazan, C., & Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(3), 511-524. doi:10.1037/0022-3514.52.3.511
- Hazan, C., & Shaver, P. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry, 5*(1), 1-22. doi:10.1207/s15327965pli0501_1
- He, Z. X., Lester, D. (2001). Sex differences in suicidal ideation in a community sample from China. *The Journal of Crisis Intervention and Suicide Prevention, 22*(3), 132-134. doi:10.1027/0227-5910.22.3.132
- Heisel, M. J., & Flett, G. L. (2004). Purpose in life, satisfaction with life, and suicide ideation in a clinical sample. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment, 26*(2), 127-135. doi:10.1023/B:JOBA.0000013660.22413.e0
- Heisel, M. J., & Flett, G. L. (2008). Psychological resilience to suicide ideation among older adults. *Clinical Gerontologist, 31*(4), 51-70. doi:10.1080/07317110801947177
- Heisel, M. J., Flett, G. L., & Hewitt, P. L. (2003). Social hopelessness and college student suicide ideation. *Archives of Suicide Research, 7*, 221-235. doi:10.1080/13811110301557
- Heisel, M. J., Links, P. S., Conn, D., Reekum, R., & Flett, G. L. (2007). Narcissistic personality and vulnerability to late-life suicidality. *The American Journal of*

- Heisel, M. J., Neufeld, E., & Flett, G. L. (2016). Reasons for living, meaning in life, and suicide ideation: investigating the roles of key positive psychological factors in reducing suicide risk in community-residing older adults. *Aging & Mental Health*, 20(2), 195-207. doi:10.1080/13607863.2015.1078279
- Hendin, H. M., & Cheek, J. M. (1997). Assessing hypersensitive narcissism: a reexamination of Murray's narcissism scale. *Journal of Research In Personality*, 31, 588-599. doi:10.1006/jrpe.1997.2204
- Hendin, H., Maltzberger, J. T., Haas, A. P., Szanto, K., & Rabinowicz, H. (2004). Desperation and other affective states in suicidal patients. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 34(4), 386-394. doi:10.1521/suli.34.4.386.53734
- Henry, K. L., Lovegrove, P. J., Steger, M. F., Chen, P. Y., Cigularov, K. P., & Tomazic, R. G. (2014). The potential role of meaning in life in the relationship between bullying victimization and suicidal ideation. *J Youth Adolescence*, 43, 221-232. doi:10.1007/s10964-013-9960-2
- Hirsch, J. K., & Barton, A. L. (2011). Positive social support, negative social exchanges, and suicidal behavior in college students. *Journal of American College Health*, 59(5), 393-398. doi:10.1080/07448481.2010.515635
- Holm Hadulla, R. M., & Koutsoukou Argyraki, A. (2015). Mental health of students in a globalized world: Prevalence of complaints and disorders, methods and effectivity of counseling, structure of mental health services for students. *Mental Health & Prevention*, 3, 1-4. doi:10.1016/j.mhp.2015.04.003
- Hunt, J. S., Eisenberg, D. (2010). Mental health problems and help-seeking behavior among college students. *Journal of Adolescent Health*, 46, 3-10. doi:10.1016/j.jadohealth.2009.08.008
- Johnsson, E., & Fridell (1997). Suicide attempts in a cohort of drug abusers: a 5 year follow up study. *Acta Psychiatrica Scandinavica*, 96, 362-366. doi:10.1111/j.1600-0447.1997.tb09930.x

- Karabulut, V., ve Evren, C. (2018). Opioid sürdürüm tedavisindeki hastalarda intihar girişimi ile stresle başa çıkma stilleri arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri*, 21, 245- 253. doi:10.5505/kpd.2018.94830
- Kernberg, O. (1967). Borderline personality organization. *Journal of The American Psychoanalytic Association*, 15(3), 641-685. doi:10.1177/000306516701500309
- Kernberg, O. (2019). *Sınır Durumlar ve Patolojik Narsisizm* (M. Atakay, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Kim, H. M., Levine, D. S., Preiffer, P. N., Blow, A. J., Marchiondo, C., Walters, H., & Valenstein, M. (2017). Postdeployment suicide risk increases over a 6-month period: Predictors of increased risk among midwestern army national guard soldiers. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 47(4), 421-435. doi:10.1111/sltb.12303
- Kitzrow, M. A. (2003). The mental health needs of today's college students: Challenges and recommendations. *NASPA Journal*, 41(1), 167-181. doi:10.2202/1949-6605.1310
- Kleiman, E. M., & Beaver, J. K. (2013). A meaningful life is worth living: Meaning in life as a suicide resiliency factor. *Psychiatry Research*, 210, 934-939. doi:10.1016/j.psychres.2013.08.002
- Kocourkova, J., & Koutek, J. (2006). Psychodynamic aspects of suicidal risk in adolescence: two case studies. *Journal of Child and Adolescent Mental Health*, 18(2), 79-81. doi: 10.2989/17280580609486627
- Kohut, H. (2017). *Kendiliğın Yeniden Yapılanması* (O. Cebeci, Çev.). İstanbul: Metis Yayınları.
- Konick, L. C., & Gutierrez, P. M. (2005). Testing a model of suicide ideation in college students. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 35(2), 181-192. doi:10.1521/suli.35.2.181.62875
- Lamis, D. A., Ballard, E. D., May, A. M., & Dvorak, R. D. (2016). Depressive symptoms and suicidal ideation in college students: The mediating and moderating roles of hopelessness, alcohol problems, and social support. *Journal of Clinical Psychology*, 72(9), 919-932. doi:10.1002/jclp.22295

- Lamis, D. A., & Lester, D. (2013). Gender differences in risk and protective factors for suicidal ideation among college students. *Journal of College Psychotherapy, 27*, 62-77. doi:10.1080/87568225.2013.739035
- Lee, R. M., & Robbins, S. B. (1995). Measuring belongingness: The social connectedness and the social assurance scales. *Journal of Counseling Psychology, 42*(2), 232-241. doi:10.1037/0022-0167.42.2.232
- Lee, R. M., & Robbins, S. B. (1998). The relationship between social connectedness and anxiety, self-esteem, and social identity. *Journal of Counseling Psychology, 45*(3), 338-345. doi:10.1037/0022-0167.45.3.338
- Lee, R. M., Draper, M., & Lee, S. (2001). Social connectedness, dysfunctional interpersonal behaviors, and psychological distress: Testing a mediator model. *Journal of Counseling Psychology, 48*(3), 310-318. doi:10.1037/0022-0167.48.3.310
- Lessard, J. C., & Moretti, M. M. (1998). Suicidal ideation in an adolescent clinical sample: attachment patterns and clinical implications. *Journal of Adolescence, 21*, 383-395. doi:10.1006/jado.1998.0169
- Lester, D., & Badro, S. (1992). Depression, suicidal preoccupation and purpose in life in a subclinical population. *Personality and Individual Differences, 13*(1), 75-76. doi:10.1016/0191-8869(92)90221-A
- Links, P. S., Kolla, N. J., Guimond, T., & McMMain, S. (2013). Prospective risk factors for suicide attempts in a treated sample of patients with borderline personality disorder. *The Canadian Journal of Psychiatry, 58*(2), 99-106. doi:10.1177/070674371305800207
- Maples, J., Collins, B., Miller, J. D., Fischer, S., & Seibert, A. (2011). Differences between grandiose and vulnerable narcissism and bulimic symptoms in young women. *Eating Behaviors, 12*, 83-85. doi:10.1016/j.eatbeh.2010.10.001
- Maslow, A. (1971). *The farther reaches of human nature*. New York: Viking press.
- Masocco, M., Pompili, M., Vichi, M., Vanacore, N., Lester, D., & Tatarelli, R. (2008). Suicide and marital status in Italy. *Psychiatr Q, 79*, 275-285. doi:10.1007/s11126-008-9072-4

- Masterson, J. F. (2012). *Kendiliğin Doğuşu: Gizli narsistik kendilik bozukluğunun tedavisinde gelişimsel, kendilik ve nesne ilişkileri yaklaşımı* (M. Kamer Helvacıoğlu ve G. Akçalı, Çev.). İstanbul: Psikoterapi Enstitüsü Eğitim Yayınları.
- Masterson, J. F. (2018). *Kişilik Bozuklukları* (B. Taylan Bozkurt ve T. V. Soylu, Çev.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- McLaren, S., Gomez, R., Gill, P., & Chesler, J. (2015). Marital status and suicidal ideation among Australian older adults: the mediating role of sense of belonging. *International Psychogeriatrics*, 27(1), 145-154. doi:10.1017/S1041610214001501
- McMillan, D. W., & Chavis, D. M. (1986). Sense of community: A definition and theory. *Journal of Community Psychology*, 14, 6-23. doi:10.1002/1520-6629(198601)14:1<6::AID-JCOP2290140103>3.0.CO;2-I
- Miller, J. D., Dir, A., Gentile, B., Wilson, L., Pryor, L. R., & Campbell, W. K. (2010). Searching for a vulnerable dark triad: Comparing factor 2 psychopathy, vulnerable narcissism, and borderline personality disorder. *Journal of Personality*, 78(5), 1529-1564. doi:10.1111/j.1467-6494.2010.00660.x
- Milnes, D., Owens, D., & Blenkiron, P. (2002). Problems reported by self-harm patients perception, hopelessness, and suicide intent. *Journal of Psychosomatic Research*, 53, 819-822. doi:10.1016/S0022-3999(02)00327-6
- Minkoff, K., Bergman, E., Beck, A. T., & Beck, R. (1973). Hopelessness, depression, and attempted suicide. *American Journal of Psychiatry*, 130(4), 455-459. doi:10.1176/ajp.130.4.455
- Murphy, G. E., & Wetzel, R. D. (1982). Family history of suicidal behavior among suicide attempters. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 170(2), 86-90. doi:10.1097/00005053-198202000-00004
- Nordström, P., Samuelsson, M., Asberg, M., Traskman Bendz, L., Aberg-Wistedt, A., Nordin, C., & Bertilsson, L. (1994). CSF 5-HIAA predicts suicide risk after attempted suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 24(1), 1-9. doi:10.1111/j.1943-278X.1994.tb00657.x

- Ostroff, R. B., Giller, E., Harkness, L., & Mason, J. (1985). The Norepinephrine-to-epinephrine ratio in patients with a history of suicide attempts. *Am J Psychiatry*, 142(2), 224-227. doi:10.1176/ajp.142.2.224
- Özer, Ü., Yıldırım, E. A., ve Erkoç, Ş. N. (2015). Major depresyon olgularında intihar düşünce ve davranışının bağlanma biçimi ile ilişkisi. *Arch Neuropsychiatr*, 52, 283-288. doi:10.5152/npa.2015.7459
- Page, R. M. (1991). Loneliness as a risk factor in adolescent hopelessness. *Journal of Research in Personality*, 25(2), 189-195. doi:10.1016/0092-6566(91)90014-H
- Park, C. L., & Folkman, S. (1997). Meaning in the context of stress and coping. *Review of General Psychology*, 1(2), 115-144. doi:10.1037/1089-2680.1.2.115
- Pazvantoğlu, O., Okay, T., Dilbaz, N., Şengül, C., ve Bayam, G. (2004). Major depresyon tanısı alan hastalarda somatik belirtilerin yoğunluğunun intihar düşüncesi, davranışı ve niyetine etkisi. *Klinik Psikiyatri*, 7, 153-160. Erişim adresi: <http://www.klinikpsikiyatri.org/jvi.aspx?pdır=kpd&plng=tur&un=KPD-40999>
- Pedrelli, P., Nyer, M., Yeung, A., Zulauf, C., Wilens, T. (2015). College students: Mental health problems and treatment considerations. *Acad Psychiatry*, 39, 503-511. doi:10.1007/s40596-014-0205-9
- Pincus, A. L., Ansell, E. B., Pimentel, C. A., Cain, N. M., Wright, A. G. C., & Levy, K. N. (2009). Initial Construction and validation of the pathological narcissism inventory. *Psychological Assessment*, 21(3), 365-379. doi:10.1037/a0016530
- Pincus, A. L., & Lukowitsky, M. R. (2010). Pathological narcissism and narcissistic personality disorder. *The Annual Review of Clinical Psychology*, 6, 421-446. doi:10.1146/annurev.clinpsy.121208.131215
- Ponti, L., Ghinassi, S., & Tani, F. (2020). The role of vulnerable and grandiose narcissism in psychological perpetrated abuse within couple relationships: The mediating role of romantic jealousy. *The Journal of Psychology*, 154(2), 144-158. doi:10.1080/00223980.2019.1679069

- Raja, M., & Azzoni, A. (2004). Suicide attempts: differences between unipolar and bipolar patients and among groups with different lethality risk. *Journal of Affective Disorders*, *82*, 437-442. doi:10.1016/j.jad.2004.02.001
- Range, L. M., & Penton, S. R. (1994). Hope, hopelessness, and suicidality in college students. *Psychological Reports*, *75*, 456-458. doi:10.2466/pr0.1994.75.1.456
- Reyes, M. E. S., Davis, R. D., Chua, C. A. P. Q., Olaveria, G. L., Pamintuan, L. J. E., Serrano, M. K. B., & Tan, L. E. C. (2020). Relative importance of social support and social connectedness as protective factors of suicidal ideation among selected Filipino late adolescents. *Suicidology Online*, *11*(1), 29-40.
- Rickwood, D., Deane, F. P., Wilson, C. J., & Ciarrochi, J. (2005). Young people's help seeking for mental health problems. *Australian e-Journal for the Advancement of Mental Health*, *4*(3), 218-251. doi:10.5172/jamh.4.3.218
- Ronningstam, E., Weinberg, I., Goldblatt, M., Schechter, M., & Herbstman, B. (2018). Suicide and self regulation in narcissistic personality disorder. *Psychodynamic Psychiatry*, *46*(4), 491-510. doi:10.1521/pdps.2018.46.4.491
- Rose, P. (2002). The happy and unhappy faces of narcissism. *Personality and Individual Differences*, *33*, 379-391. doi:10.1016/S0191-8869(01)00162-3
- Roy, A. (1994). Recent biologic studies on suicide. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, *24*(1), 10-14. doi:10.1111/j.1943-278X.1994.tb00658.x
- Roy, A. (2009). Characteristics of cocaine dependent patients who attempt suicide. *Archives of Suicide Research*, *13*, 46-51. doi:10.1080/13811110802572130
- Roy, A. (2010). Risk factors for attempting suicide in heroin addicts. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, *40*(4), 416-420. doi:10.1521/suli.2010.40.4.416
- Roy, A., & Janal, M. N. (2007). Risk factors for suicide attempts among alcohol dependent patients. *Archives of Suicide Research*, *11*, 211- 217. doi:10.1080/13811110701250150

- Roy, A., Rylander, G., & Sarchiapone, M. (1997). Genetic studies of suicidal behaviour. *Psychiatric Clinics of North America*, 20(3), 595-611. doi:10.1016/S0193-953X(05)70332-4
- Roy, A., & Segal, N. L. (2001). Suicidal behaviour in twins: a replication. *Journal of Affective Disorder*, 66, 71-74. doi:10.1016/S0165-0327(00)00275-5
- Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141-166. doi:10.1146/annurev.psych.52.1.141
- Ryff, C. D. (1989). Happiness is everything, or is it? Explorations on the meaning of psychological well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 57(6), 1069-1081. doi:10.1037/0022-3514.57.6.1069
- Seligman, M. E. P., & Csikszentmihalyi, M. (2000). Positive Psychology. An introduction. *American Psychologist*, 55, 5-14. doi:10.1037/0003-066X.55.1.5
- Simon, G. E., Hunkeler, E., Fireman, B., Lee, J. Y., & Savarino, J. (2007). Risk of suicide attempt and suicide death in patients treated for bipolar disorder. *Bipolar Disorders*, 9, 526-530. doi:10.1111/j.1399-5618.2007.00408.x
- Sinclair, S., Bryan, C. J., & Bryan, A. O. (2016). Meaning in life as a protective factor for the emergence of suicide ideation that leads to suicide attempts among military personnel and veterans with elevated PTSD and depression. *International Journal of Cognitive Therapy*, 9(1), 87-98. doi:10.1521/ijct.2016.9.1.87
- Skogman, K., Alsén, M., & Öjehagen, A. (2004). Sex differences in risk factors for suicide after attempted suicide. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 39, 113-120. doi:10.1007/s00127-004-0709-9
- Snyder, C. R. (2002). Hope theory: Rainbows in the mind. *Psychological Inquiry*, 13(4), 249-275. doi:10.1207/S15327965PLI1304_01
- Soloff, P. H., & Anthony, F. (2008). Prospective predictors of suicide attempts in borderline personality disorder at one, two, and two-to-five year follow-up. *Journal of Personality Disorders*, 22(2), 123-134. doi:10.1521/pedi.2008.22.2.123

- Soloff, P. H., & Chiappetta, L. (2012). Subtyping borderline personality disorder by suicidal behavior. *Journal of Personality Disorders*, 26(3), 468-480. doi:10.1521/pedi.2012.26.3.468
- Soloff, P. H., Lis, J. A., Kelly, T., Cornelius, J., & Ulrich, R. (1994). Self mutilation and suicidal behavior in borderline personality disorder. *Journal of Personality Disorders*, 8(4), 257-267. doi:10.1521/pedi.1994.8.4.257
- Steger, M. F., Frazier, P., Oishi, S., & Kaler, M. (2006). The meaning in life questionnaire: Assessing the presence of and search for meaning in life. *Journal of Counseling Psychology*, 53(1), 80-93. doi:10.1037/0022-0167.53.1.80
- Steger, M. F., Oishi, S., & Kesebir, S. (2011). Is a life without meaning satisfying? The moderating role of the search for meaning in satisfaction with life judgments. *The Journal of Positive Psychology*, 6(3), 173-180. doi:10.1080/17439760.2011.569171
- Stravynski, A., & Boyer, R. (2001). Loneliness in relation to suicide ideation and parasuicide : A population-wide study. *Suicide and Life-Threatening Behavior*, 31(1), 32-40. doi:10.1521/suli.31.1.32.21312
- Şahin, N. H. ve Durak, A. (2000). Yaşamı sürdürme nedenleri ve intihar olasılığı. Yayınlanmamış çalışma.
- Şengül, B. Z., Ünal, E., Akça, S., Canbolat, F., Denizci, M., & Baştuğ, G. (2015). Validity and reliability study for the Turkish adaptation of the hypersensitive narcissism scale (HSNS). *Dusunen Adam The Journal of Psychiatry and Neurological Sciences*, 28, 231-241. doi:10.5350/DAJPN2015280306
- Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. (6th edition). Boston: Pearson.
- Tezcan, A. E., Oğuzhanoğlu, N. K. ve Ülkeröğlü, F. (1995). Çocuk ve ergenlerde intihar girişimleri. *Kriz Dergisi*, 3(1-2), 70-74. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/kriz/issue/41107/496825>
- Tritt, S. M., Ryder, A. G., Ring, A. J., & Pincus, A. L. (2010). Pathological narcissism and the depressive temperament. *Journal of Affective Disorders*, 122, 280-284. doi:10.1016/j.jad.2009.09.006

- Tunç, P., ve Şahin, D. (2019). Sınır kişilik bozukluğunda dürtüsellik, kendine zarar verme ve intihar davranışlarının yordayıcıları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 20(4), 341-349. doi:10.5455/apd.17298
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2018). Yaş grubu ve cinsiyete göre intiharlar. Erişim adresi: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1060
- Türkiye İstatistik Kurumu. (2019). Ölüm istatistikleri, 2018. Erişim adresi: <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=30701>
- Tüzün, Z. (1997). *Life events, depression, social support systems, reasons for living and suicide probability among university students* (Yüksek lisans tezi). YÖK Tez Merkezinden erişildi. (Tez No.62900)
- Vanderhorst, R. K., & McLaren, S. (2005). Social relationships as predictors of depression and suicidal ideation in older adults. *Aging & Mental Health*, 9(6), 517-525. doi:10.1080/13607860500193062
- Wang, M. C., Nyutu, P. N., & Tran, K. K. (2012). Coping, reasons for living, and suicide in black college students. *Journal of Counseling & Development*, 90, 459-466. doi:10.1002/j.1556-6676.2012.00057.x
- Weishaar, M. E., & Beck, A. T. (1992). Hopelessness and suicide. *International Review of Psychiatry*, 4, 177-184. doi:10.3109/09540269209066315
- Weitzman, E. R. (2004). Poor mental health, depression, and associations with alcohol consumption, harm, and abuse in a national sample of young adults in college. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 192, 269- 277. doi:10.1097/01.nmd.0000120885.17362.94
- Wink, P. (1991). Two faces of narcissism. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(4), 590-597. doi:10.1037/0022-3514.61.4.590
- World Health Organization (2019). Suicide in the world: Global Health Estimates. World Health Organization, Geneva. Erişim adresi: <https://apps.who.int/iris/handle/10665/326948>
- Yalom, I. D. (2018). *Varoluşçu Psikoterapi* (Z. Babayiğit, Çev.). İstanbul: Pegasus Yayınları.

- Yiğit, Ö., Söyüncü, S., ve Berk, Y. (2010). Kimler intihar girişiminde bulunuyor? Bir acil servisin deneyimleri. *New Symposium Journal*, 48(2), 122-128. Erişim adresi: <http://yenisyposium.com/tr/MakaleDetay.aspx?MkID=309>
- Zeyrek, E. Y., Gençöz, F., Bergman, Y. ve Lester, D. (2009). Suicidality, problem-solving skills, attachment style, and hopelessness in Turkish students. *Death Studies*, 33, 815-827. doi:10.1080/07481180903142407
- Zika, S., & Chamberlain, K. (1992). On the relation between meaning in life and psychological well-being. *British Journal of Psychology*, 83, 133-145. doi:10.1111/j.2044-8295.1992.tb02429.x
- Zivin, K., Eisenberg, D., Gollust, S. E., & Golberstein, E. (2009). Persistence of mental health problems and needs in a college student population. *Journal of Affective Disorders*, 117, 180-185. doi:10.1016/j.jad.2009.01.001
- Zhang, X., Wang, H., Xia, Y., Liu, X., & Jung, E. (2012). Stress, coping and suicide in Chinese college students. *Journal of Adolescence*, 35, 683-690. doi:10.1016/j.adolescence.2011.10.003
- Zhang, H., Wang, Z., You, X., Lü, W., & Luo, Y. (2015). Associations between narcissism and emotion regulation difficulties: Respiratory sinus arrhythmia reactivity as a moderator. *Biological Psychology*, 110, 1-11. doi:10.1016/j.biopsycho.2015.06.014

EK-A: İntihar Olasılığı Ölçeği Kullanım İzni



İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Alıcı: ben ▾

5 Oca 2019 Cmt 01:39



----- Forwarded message -----

From: Handan Deniz Ayalp <hdenizayalp@gmail.com>

Date: Sat, Jan 5, 2019 at 12:19 AM

Subject: Re: Ölçek Kullanım İzni

To: İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Aşağıda bulunan izin yazısı ile söz konusu ölçeğe ilişkin materyaller, Prof. Dr. Nesrin Hisli Şahin tarafından gönderilmektedir.

Sayın Keklik,

İntihar Olasılığı Ölçeği'ni araştırma amaçlı olarak kullanmanızda benim açımdan bir sakınca bulunmamaktadır. Ancak Ölçeğin orijinalinin Cull, J.G. & Gill, W.S. (1988) tarafından geliştirilmiş olduğunu ve o nedenle kendisine gereken referansın verilmesi gerektiğini de hatırlatmak isterim. Ayrıca, sizden önemli ricam, Ölçeğin başka kopyalarını değil, size gönderdiğim kopyasını, puanlama anahtarını ve ölçeğin son sayfasındaki kaynakçayı da kullanmanızdır. Çalışmanızda başarılar dilerim.

EK-B: Yaşamda Anlam Ölçeği Kullanım İzni



İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Alıcı: ben ▾

15 Ara 2018 Cmt 15:21



----- Forwarded message -----

From: nur <demirbas.nur@gmail.com>

Date: Thu, Dec 13, 2018 at 3:03 PM

Subject: Re: Ölçek Kullanım İzni

To: İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Merhaba Hocam,

Yaşamda Anlam Ölçeğini kullanabilirsiniz. Ölçeğe ilişkin bilgiler ektedir.

İyi çalışmalar dilerim.

Dr. Öğr. Üyesi Nur Demirbaş Çelik

İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>, 12 Ara 2018 Çar, 23:56 tarihinde şunu yazdı:

Nur merhaba,

Danışmanlığımı yaptığım yüksek lisans öğrencim Eylül Uncu ile, izniniz olursa "Üniversite öğrencilerinde intihar olasılığının yordanması" başlıklı tez çalışmasında **Yaşamda Anlam Ölçeği**'ni kullanmak isteriz.

Kolaylıklar diliyorum.

EK-C: Kırılgan Narsisizm Ölçeği Kullanım İzni

Fwd: Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ) Kullanımı Hakkında Gelen Kutusu x



İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Alıcı: ben ▾

15 Ara 2018 Cmt 15:21



----- Forwarded message -----

From: **Begüm Zübeyde Şengül** <begumsengul@gmail.com>

Date: Thu, Dec 13, 2018 at 7:53 AM

Subject: Fwd: Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ) Kullanımı Hakkında

To: <keklikibrahim@gmail.com>

Merhaba hocam,

Kırılgan Narsisizm Ölçeği (KNÖ)'ni ekte yer alan kullanım izni formunda belirtilen hususlara dikkat ederek kullanabilirsiniz.

Puanlamaya gelince, orijinal ölçekte olduğu gibi 8 maddelik KNÖ için de çalışmadaki örneklemin ortalama puanı dikkate alınmaktadır. Ortalama puanın üstü kırılıg narsisizme işaret eder diye düşünölmektedir. Onun dışında cut-off'lar belirlenmemiştir.

Bizim çalışmamızda kadınların ortalama puanı 22.29, erkeklerinki ise 23.46 olarak bulunmuştu ve aralarında anlamlı bir fark bulunmamaktaydı. Bireysel puanlamalar bu puanlarla karşılaştırılabilir.

İyi günler ve iyi çalışmalar diliyoruz.

EK-Ç: Sosyal Bağlılık Ölçeği Kullanım İzni

Fwd: ölçek ve makaleler Gelen Kutusu x



İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Alıcı: ben ▾

11 Oca 2019 Cum 15:47



----- Forwarded message -----

From: ERDİNÇ DURU <eduru@pau.edu.tr>

Date: Thu, Dec 13, 2018 at 9:41 AM

Subject: ölçek ve makaleler

To: İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Merhaba İbrahim hocam,

Öğrencinizin teziyle ilgili ihtiyaç duyduğunuz ölçek ve ölçekle ilgili bazı makalelerimi ekli dosya olarak gönderiyorum. Şimdiden çalışmanızda başarılar dileyiyle...

EK-D: Beck Umutsuzluk Ölçeği Kullanım İzni



İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Alıcı: ben ▾

17 Oca 2019 Per 10:38



----- Forwarded message -----

From: aysegul durak <ayseguldurak@yahoo.com>

Date: Thu, Jan 17, 2019, 10:37

Subject: Re: Ölçek Kullanım İzni

To: İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com>

Sayın Keklik,

söz konusu ölçeği bilimsel çalışmalarınızda kullanabilirsiniz. İyi çalışmalar...

Prof. Dr. Ayşegül Durak Batıgün

On Wednesday, January 16, 2019 10:55 PM, İbrahim Keklik <keklikibrahim@gmail.com> wrote:

Hocam tekrar merhaba,

Danışmanlığınızı yaptığım yüksek lisans öğrencim Eylül Uncu ile, izniniz olursa "Üniversite öğrencilerinde intihar olasılığının yordanması" başlıklı tez çalışmasında **Beck Umutsuzluk Ölçeği**'nizi kullanmak isteriz.

EK-E: Gönüllü Katılım Formu

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KENDİLERİNE ZARAR VERME RİSKİNİN BAZI PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ İLE YORDANMASI

Sayın Katılımcı,

Adım Eylül UNCU. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı'nda yüksek lisans öğrencisiyim. Üniversite öğrencilerinin kendilerine zarar verme riskini umutsuzluk, sosyal bağıllık, kırılabilir narsisizm ve yaşamda anlam değişkenleri açısından incelediğim tez çalışmamda katılımınızı rica ediyorum. Bu araştırma için Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu'ndan izin alınmıştır. Araştırma, Doç. Dr. İbrahim KEKLİK danışmanlığında hazırlanacak bir yüksek lisans tezidir. Bu çalışmada elde edilecek bulgularla üniversite öğrencilerine ilişkin koruyucu ruh sağlığı çalışmalarına katkı sağlamak hedeflenmektedir.

Araştırmaya katılım tamamen gönüllüğe dayanmaktadır. Araştırmaya katılmayı reddetmekte veya araştırmanın herhangi bir aşamasında araştırmadan çekilmekte özgürsünüz ve bunu yaptığınız için herhangi bir olumsuz sonuçla karşılaşmayacaksınız. Araştırmaya katılmanız için verilen kişisel bilgi formunu ve 5 tane ölçeği içten ve doğru bir şekilde doldurmanız yeterlidir. Cevaplarınız tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir. Ölçeklerden elde edilen veriler sadece bilimsel bir amaç için kullanılacak ve kimseyle paylaşılmayacaktır. Ölçekler genel olarak kişisel rahatsızlık teşkil edecek soruları içermemektedir. Ancak herhangi bir nedenden dolayı rahatsızlık hissederseniz, cevaplama işini istediğiniz anda bırakmakta serbestsiniz. Bu forma onay verirken ya da ölçekleri doldururken aklınıza gelebilecek soruları rahatlıkla sorabilirsiniz.

Araştırmayla ilgili herhangi bir soru, öneri ve eleştiriniz için dileğiniz zaman 0 535 656 49 51 numaralı telefon veya eylulluncuu@gmail.com e-posta adresi aracılığıyla bana ulaşabilirsiniz.

Araştırmaya katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcı:

Adı, Soyadı:

Adres:

Telefon:

Tarih:

İmza:

Araştırma sırasında etik kurallara uymayı ve katılımcının kişisel verilerini korumayı kabul ediyorum.

Araştırmacı:

Adı, Soyadı: Eylül UNCU

Adres: Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Tel: 0535 656 49 51

E-posta: eylulluncuu@gmail.com

Tarih:

İmza:

EK-F: Kişisel Bilgi Formu

Değerli katılımcılar,
Üniversite öğrencilerini bazı psikolojik özellikleri ile incelemek amacıyla bir araştırma yapılmaktadır. Bu amaçla hazırlanan kişisel bilgi formunda 4 madde bulunmaktadır. Sizden istenen her soruda size uygun olan seçeneği işaretlemenizdir. Lütfen boş madde bırakmayınız. Katılımınız için teşekkür ederiz.

Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Anabilim Dalı

Eylül UNCU
Yüksek Lisans Öğrencisi

1)Cinsiyetiniz nedir?

Kadın Erkek

2)Yaşınız nedir? (Lütfen yazınız)

3)Sınıf düzeyiniz nedir?

H 1 2 3 4 5 6

4)Büyümekteyken ailenizin ekonomik durumu nasıldı?

- Hep ekonomik zorluk çekerdik
 Zar zor geçiniyorduk
 İdare eder seviyedeydi
 İyi sayılırdı
 Ekonomik olarak rahattık

EK-G: İntihar Olasılığı Ölçeği Örnek Maddeleri

ioö

Aşağıda insanların duygu ve davranışlarını anlatmada kullanabilecekleri bir dizi ifade verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak, bunların size ne kadar uygun olduğuna karar veriniz. Örneğin okuduğunuz ilk ifade size %70 uygun ise %70'in altındaki kutunun içine (X) işareti koyunuz. Hiç uygun değilse %0'ın altındaki kutuyu (X) ile işaretleyin.

Size Uygunluk Derecesi

	% 0	% 30	%70	%100
1. Kızınca bir şeyler fırlatırım.	()	()	()	()
4. Başkalarına anlatılamayacak kadar kötü şeyler düşünüyorum.	()	()	()	()
7. İntiharın başkalarını cezalandırmak için iyi bir yol olmadığına inanıyorum.	()	()	()	()
10. İnsanların bana olduğum gibi değer verdiklerine inanıyorum.	()	()	()	()
17.Ölürsem hiç kimsenin beni özlemeyeceğini sanıyorum.	()	()	()	()
22. Geleceğim hakkında çok dikkatli bir şekilde plan yaptığımı sanıyorum.	()	()	()	()
27.Kendimi arkadaşlarıma yakın hissediyorum.	()	()	()	()
30. Kendimi nasıl öldüreceğimi düşünmedim.	()	()	()	()
34. Kızınca bir şeyler kırarım.	()	()	()	()

EK-H: Yaşamda Anlam Ölçeği Örnek Maddeleri

YAÖ

Lütfen sadece bir anlığına yaşamınızı anlamlı kılanın ne olduğunu düşünün ve aşağıdaki ifadelere mümkün olduğunca sizi yansıtan yanıtlar vermeye çalışın. Unutmayın ki, bu ifadeler kişiye özgüdür ve doğru ya da yanlış yanıtları yoktur. Her bir ifadenin sizin için ne kadar geçerli olduğunu aşağıdaki ölçeği kullanarak numaralandırınız.

1	2	3	4	5	6	7
Kesinlikle Doğru Değil	Çoğunlukla Doğru Değil	Kısmen Doğru Değil	Ne Doğru ne Yanlış	Kısmen Doğru	Çoğunlukla Doğru	Kesinlikle Doğru

1. Yaşamımın anlamının farkındayım.	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
2. Madde 2	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
3. Madde 3	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
4. Madde 4	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
5. Yaşamımı nelerin anlamlı kıldığını iyi biliyorum.	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
6. Madde 6	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
7. Madde 7	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
8. Yaşamım için amaç ve hedef arıyorum.	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
9. Yaşamımın belirgin bir amacı yok.	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7
10. Madde 10	1.....2.....3.....4.....5.....6.....7

EK-I: Kırılgan Narsisizm Ölçeği Örnek Maddeleri

KNÖ

Lütfen aşağıdaki soruları, her bir maddenin sizin duygu ve davranışlarınızı ne dereceye kadar tanımladığına karar vererek cevaplandırınız. Altta yazılı derecelendirme ölçeğinden bir rakam seçerek her bir maddenin yanındaki boşluğu doldurunuz.

1 = Hiç tanımlamıyor / Doğru değil / Kesinlikle katılmıyorum

2 = Yansıtmıyor

3 = Ne tanımlıyor ne tanımlamıyor / Kararsızım

4 = Yansıtıyor

5 = Oldukça tanımlıyor /Doğru/ Kesinlikle katılıyorum

_____ 1. Duygularım, başkalarının alayları veya aşağılayıcı sözleriyle kolayca incinir.

_____ 2. Bir mekâna girdiğimde sıklıkla kendimin farkında olur ve başkalarının gözlerinin benim üzerimde olduğunu hissedirim.

EK-İ: Sosyal Bağlılık Ölçeği Örnek Maddeleri

SBÖ

Açıklama: Bu ölçek, insanların sosyal ilişki düzeylerini anlamak amacıyla geliştirilmiştir. Ölçekte bulunan ifadelere ne ölçüde katıldığınızı, maddeleri dikkatlice okuduktan sonra, size en uygun seçeneğe (X) işareti koyarak belirtiniz.

Kesinlikle Katılıyorum 1 Çoğunlukla Katılıyorum 2 Katılıyorum 3 Katılmıyorum 4 Çoğunlukla Katılmıyorum 5 Kesinlikle Katılmıyorum 6

		1	2	3	4	5	6
1.	Kendimi çevremden kopuk hissediyorum.						
2.	Madde 2						
3.	Kendimi insanlara çok uzak hissediyorum.						
4.	Madde 4						
5.	Kendimi herhangi biriyle ilişkili hissetmiyorum						
6.	Madde 6						
7.	Arkadaşlarımın kendi arasında bile, kardeşlik/dostluk duygusu yoktur						
8.	Madde 8						

EK-J: Beck Umutsuzluk Ölçeği Örnek Maddeleri

BUÖ

Aşağıda geleceğe ilişkin düşünceleri ifade eden bazı cümleler verilmiştir. Lütfen her bir ifadeyi okuyarak, bunların size ne kadar uygun olup olmadığına karar veriniz. Okuduğunuz ifade size uygun ise “Evet”, uygun değil ise “Hayır ifadesinin altındaki kutunun içine (X) işareti koyunuz.

Evet

Hayır

1. Geleceğe umut ve coşkuyla bakıyorum.

7. Geleceğimi karanlık görüyorum.

13. Geleceğe baktığımda şimdikine oranla daha mutlu olacağımı umuyorum.

17. Gelecekte gerçek doyuma ulaşmak imkansız gibi.

EK K: Etik Komisyon Onay Bildirimi



T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
Rektörlük

Tarih: 29/11/2019
Sayı: 35853172-300-E.00000882027



Sayı : 35853172-300
Konu : Eylül UNCU (Etik Komisyon İzni)

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 11.11.2019 tarihli ve 51944218-300/00000856108 sayılı yazı.

Enstitünüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Eylül UNCU'nun Doç. Dr. İbrahim KEKLIK danışmanlığında yürüttüğü "Üniversite Öğrencilerinde İntihar Olasılığının Yordanması" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunu 19 Kasım 2019 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini saygılarımla rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. Rahime Meral NOHUTCU
Rektör Yardımcısı

Evrakın elektronik imzalı suretine <https://belgedogrulama.hacettepe.edu.tr> adresinden 571944218-300-00000856108 kodu ile erişebilirsiniz. Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanunu'na uygun olarak Otomatik Elektronik İmza ile imzalanmıştır.

Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara
Telefon:0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992 E-posta: yazimzd@hacettepe.edu.tr İnternet
Adresi: www.hacettepe.edu.tr

Sesda TOP**

